

Jules Verne - André Laurie

A "Cynthia" hajótöröttje

Mercator
Stúdió

Felelős kiadó a Mercator Stúdió vezetője

Műszaki szerkesztés, tipográfia: Dr. Pétery Kristóf

ISBN 978-963-607-559-0

Mercator Stúdió, 2009

Mercator Stúdió Elektronikus Könyvkiadó
2000 Szentendre, Harkály u. 17.

www.akonyv.hu

Tel/Fax: 06-26-301-549

Mobil: 06-30-305-9489

e-mail: [peteryk@ t-online.hu](mailto:peteryk@t-online.hu)

Jules Verne – André Laurie
A „Cynthia” hajótöröttje

Gaál Mózes fordításában

Tartalom

- ELSŐ RÉSZ.** Hiba! A könyvjelző nem létezik.
- ELSŐ FEJEZET. Akinek díj van kitűzve a fejére. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- MÁSODIK FEJEZET. Munro ezredesnél. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- HARMADIK FEJEZET. A szipojok lázadása. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- NEGYEDIK FEJEZET. A lázadás elnyomása. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- ÖTÖDIK FEJEZET. Az ellorai szikla-üregekben. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- HATODIK FEJEZET. A két testvér. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- HETEDIK FEJEZET. Az acél-óriás. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- NYOLCADIK FEJEZET. Az indulás. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- KILENCEDIK FEJEZET. Az első úti élmények. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- TIZEDIK FEJEZET. A cél felé. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- TIZENEGYEDIK FEJEZET. A Falgu-parti zarándokok. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- TIZENKETTEDIK FEJEZET. A Ganges partján fel Benareszig. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- TIZENHARMADIK FEJEZET. Séta Benareszben. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- TIZENNEGYEDIK FEJEZET. Allahabad. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- TIZENÖTÖDIK FEJEZET. Egy hirdetemény. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- TIZENHATODIK FEJEZET Gyászos emlékek **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- TIZENHETEDIK FEJEZET. Via dolorosa. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

TIZENNYOLCADIK FEJEZET. Észak felé. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

TIZENKILENCEDIK FEJEZET. A szél fordulása. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

HUSZADIK FEJEZET. A vihar. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

HUSZONEGYEDIK FEJEZET. Az égő erdőben. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

HUSZONKETTEDIK FEJEZET. A menekülés. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

HUSZONHARMADIK FEJEZET. Egy eltévesztett lövés. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

HUSZONNEGYEDIK FEJEZET. Hod kapitány hőstettei. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

HUSZONÖTÖDIK FEJEZET. A rádza kísérete. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

HUSZONHATODIK FEJEZET. Három egy ellen. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

HUSZONHETEDIK FEJEZET. A tanditi pál. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

HUSZONNYOLCADIK FEJEZET. A «Bolygó-tűz.» **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

MÁSODIK RÉSZ. Hiba! A könyvjelző nem létezik.

ELSŐ FEJEZET. A mi sanitariumunk. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

MÁSODIK FEJEZET. Van Guitt Mátyás úr. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

HARMADIK FEJEZET. A král. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

NEGYEDIK FEJEZET. Egy kis természetrajz. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

ÖTÖDIK FEJEZET. Tigris-vadászat. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

HATODIK FEJEZET. A Tarjáni királynéja. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

- HETEDIK FEJEZET. Van Guitt úr új fogásai. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- NYOLCADIK FEJEZET. Az éjjeli támadás **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- KILENCEDIK FEJEZET. A kigyófészek. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- TIZEDIK FEJEZET. Elbúcsúzunk Van Guitt úrtól. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- TIZENEGYEDIK FEJEZET. A Kalagáni helyismerete. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- TIZENKETTEDIK FEJEZET. Átmenet a Betván. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- TIZENHARMADIK FEJEZET. Az elefántok. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- TIZENNEGYEDIK FEJEZET. Százan egy ellen. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- TIZENÖTÖDIK FEJEZET. A Puturia-tavon. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- TIZENHATODIK FEJEZET. Az orvtámadás. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- TIZENHETEDIK FEJEZET. Visszapillantás. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- TIZENNYOLCADIK FEJEZET. Szemtől szembe. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- TIZENKILENCEDIK FEJEZET. Az ágyú torka előtt. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- HUSZADIK FEJEZET. Az acél-óriás. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
- HUSZONEGYEDIK FEJEZET. Hod kapitány ötvenedik tigrise. **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**

ELSŐ FEJEZET.

Malárius barátja.

Aligha van általánosabban ismert tudós Európában, sőt az egész világon, mint Schwaryencrona, a stockholmi egyetem orvos-tanára. Az ő képmása ott van a csukamájolajos üvegeken, s millió meg millió példányban bejárja az egész kerek földet.

Hajdanában a halászok keresetforrása volt a csukamájolaj, de a mióta a hires-nevezetes Schwaryencrona kitalálta a módját, hogy miképen kell ezt a különös szagú, de egyébként egészséges folyadékot lehetőleg finomítani és szagát tűrhetővé tenni: azóta a norvég halászok keresete jócskán megcsappant.

A csukamájolajos zöld flaskók tudósának íme ez a képmása: hegyes szakál, élénken csillogó szemek, merészen kanyarodó sas-orr, prémes sapka és bunda. Az ismeretlen művész, a ki lepingálta, csodálatos módon eltalálhatta az eredeti vonásokat, a minthogy erről mindjárt meggyőződhetünk.

A norvégiai Noroë elemi iskolájában vagyunk.

Épen csengettek, mert délután két óra elmúlt. A fiúk és leányok mind együtt vannak: a balra álló padokban a leányok, a jobbra állókban a fiúk.

Malárius mester, a falu érdemes tanítója a fekete táblára holmi számokat irt és buzgón magyarázza, midőn az ajtó hirtelen kinyílik s a küszöbön megjelenik: egy prémes sapka, prémes bunda, és egy pár prémes keztyű.

A fiúk, leányok tisztelettudóan felugrálnak, mint a mikor az iskola hivatalos látogatói toppannak be nagy váratlanul. Az új vendéget soha egyikök sem látta, s íme összesúgnak, búgnak a fiúk s leányok:

– Schwaryencrona doktor úr!

A csukamájolajos zöld flaskók képének tehát nagyon kitünőnek kellett lennie.

Igaz ugyan, hogy a jeles doktor Noroëban született, illő vala tehát, hogy a falujabeli fiúk és leánykák ismerjék – a nevét, de mert reá ismertek eleve, nem is a képe után: vajjon nem lehetett-e méltán büszke a piktor, a ki arczképét remekelte?

Csakugyan a stockholmi hires-nevezetes doktor állott a noroëi iskolának a küszöbén: hegyes szakál; villogó kék szem, prémes sapka és prémes bunda. Malárius mester tanítványai akár a tűzbe teheték volna a kezöket, hogy nem tévedtek.

Legfeljebb azon ütköztek meg a noroëi fiúk és leánykák, hogy a világhírű Schwaryencrona alacsony termetű ember, alig magasabb öt lábnál és három hüvelyknél. Ejnye, ejnye, már hogy is elégedhetett meg ilyen kicsiny termettel. Alig ért föl Malárius mesternek a válláig, pedig a mester egy kissé meg is görbült, aztán jóval soványabb is a jeles doktornál: akár még egyszer olyan magasnak tetszik. Malárius mesternek a ruhája is sokkal egyszerűbb, szegényesebb, a szemei sem csillognak úgy, de van az ő tekintetében valami jóleső melegség, az emberszeretet két szelid tükre.

Maláriust az egész világ, már t. i. az a kis világ, mely ismeri, nagyon is szereti és becsüli. Csupa szív-ember a jó öreg. A noroëiak jól emlékeznek még arra, hogy hajdanában kitűnő tanuló volt, igen szép reményeket fűztek a jövőjéhez, lehetett volna belőle akár egyetemi tanár is.

Hanem az ő jó szive mást sugallt neki.

Volt egy beteges, árva huga: Katalin; ez a világ kincseért sem akart Noroëből elmozdulni, mert attól félt, hogy neki a városban meg kell halnia. A jó Malárius a testvérszeretetnek áldozatul hozta fényes jövőjét. Falusi tanító lett belőle, csakhogy ápolhassa beteg hugát, szép álmái lassankint szétfoszladoztak, a nemes, szép, de nagyon terhes foglalkozásba beletörődött, sőt igazán meg is szerette azt. Néhány évvel utóbb meghalt a huga, mehetett volna, hogy tanulmányait folytassa, de nem ment. Ott maradt Noroëban, s gyönyörűségét találta fiú- és leánytanítványainak előhaladásában. Ha néha-néha egyik-másik nagyon kiváló tehetségével felébresztette a figyelmét: azzal elbabrált, foglalkozott külön is; megtanította latinul, görögül, megismertette vele az irodalom jeles művelőit. Mert úgy gondolkozott, hogy a tudás áldásában gazdagnak és szegénynek egyaránt lehet részesednie.

Norvégiában vannak ilyen falusi tanítók s ott nem csodálkozik senki, hogy a falusi iskolákból kikerülő fiúk jóval többet tudnak, mint az egyszerű halászok és földművelők gyermekei szoktak egyéb országokban tudni.

No lám, a híres-nevezetes Schwaryencrona doktorról szinte megfeledeztünk, pedig most már ott állott Malárius mester előtt s karját ölelésre tárva ki, így szólalt meg:

– Édes öreg barátom!

– Uram, Isten hozta önt – fogadá Malárius mester kissé megzavarodva – engedelmet kérek... de... ha... igazán nem tudom ki...

– Mi a patvar! Hát annyira kivetkőztem a régi formámból? Nem emlékszel már, mikor együtt szaladgáltunk a hómezőn; s együtt szipáoltunk Christiániában hosszúszerű pipánkból? Elfeledkeztél már a Krauss-intézetéről, s nekem kell megmondanom, hogy ki és mi vagyok?

– Schwaryencrona! – kiáltott fel Malárius mester. – Igazán te vagy? Csakugyan te... ó doktor úr...

– Ugyan, pajtás, ne komédiázzunk a titulusokkal! A te régi Roffod vagyok, senki egyéb, te pedig az én hűséges Olafom légy... gyermekkori legdrágább barátom te!... Harmincz esztendő nagy idő, egy kissé bizony megöregedtünk, de a szívünk fiatal maradt, ugy-e bár?

A jó Malárius szemét köny borította el. Édes könyei a gyermek- emlékeknek...

– Kedves barátom, érdemes, jeles doktor – kezdé aztán a szót – ez a nagy öröm annyira megzavart engem, hogy azt ki sem tudom mondani. Haza küldöm a gyermekeket, jerünk haza.

– Szó sincs róla – felelé a doktor – s a gyermekekhez fordult, kik a jelenetnek minden mozzanatát roppant érdeklődéssel kísérték, – világért sem akarlak téged megzavarni a munkában, a kedves gyermekeket sem a tanulásban. Örvendeztess meg engem azzal, hogy végig hallgassam tanítást. Nézd, ide ülök melléd, te pedig folytasd az órát.

– Szívesen, de megvallom, még inkább szeretném, ha a híres-nevezetes Schwaryencrona doktor kegyeskednék egyet-mást kérdezni a tanítványaimtól, s aztán haza küldeném őket, hadd legyen a mai nap vakációjuk.

– Derék egy ötlet! Helyes! No hát gyermekeim, melyik közületek a legjobb tanuló? – kérdé a doktor, minekutána leült a tanító székébe.

– Hersebom Erik! – kiálták harsány hangon a fiúk és leánykák.

– Hersebom Erik? No jól van, jöjjön ki tehát a padból az a Hersebom Erik!

Egy tizenkét éves fiucska jött ki az első padból, s a kathedra előtt megállott. Komoly kis fiú volt, arcza elárulta, hogy gondolkozni szeret, s mély tűzű szemeiből sugárzott az értelem; szöke fűrtjei nagyon elütöttek a többi fiúk és leányok len-sárga hajától; arcza nem volt olyan piros-pozsgás, inkább barna, arcának vonásai sem voltak hasonlóak a skandináv gyermekek nyers vonásaihoz – egészen más typus jellegét figyelte meg rajta a doktor.

Egyébként ruhája épen olyan durva, szürke posztóból készült, mint a Bergen kerület földmiveseinek és halászáinak gyermekeiéi szoktak lenni. Egész egyénisége, arczélének finomsága, az értelem, mely vonásaiból kisugárzott: elárulták, hogy idegen a származása. Nem hiába volt Schwaryencrona olyan kiváló emberismerő, nyomban feltűnt neki ez a sajátyszerű különbség.

Mindazonáltal valami különös jelentőséget nem tulajdonított ennek eleinte. Néhány kérdést intézett a fiúhoz:

– Nos hát, fiam, miből kérdezzelek először? Talán a nyelvtanból? – kérdé a kis fiútól.

– A doktor úr tetszésétől függ! – felelé szerényen Erik.

Néhány kérdést intézett a fiúhoz, s bámulva tapasztalta, hogy nemcsak a svéd, hanem a francia és az angol nyelvre vonatkozólag is szabatos, világos és értelmes feleletet ad. Hja, ez már a Malárius mester külön érdeme volt.

– Hogyan, barátom, te megtanítottad őket a francia és angol nyelvre is? – kérde a doktor Malárius felé fordulva.

– Csak nem cselekedtem rosszul? A latinról és görögről sem feledkeztem meg.

– Meghiszem azt! – mondá mosolyogva a doktor.

Felütötte Cicerót egy helyen, s odaadta a fiúnak. Hersebom Erik néhány mondatot ügyesen lefordított belőle. Aztán beszélt Sokratesről, s a mit mondott, az mind helyes és okos dolog volt. Aztán sorra került a növénytan, a geometria. Erik pompásan megfejtette a háromszög tantételeit.

A doktor bámulata nőttön-nőtt.

– Hát a földrajzból?... Meg tudnád-e mondani, fiam, hogy melyik tenger érinti éjszokról Skandináviát, Oroszországot és Szibériát?

– Az északi Jeges-tenger.

– Minő tengerekkel van ez összeköttetésben?

– Az Atlanti és a Csendes-óceánnal.

– A Csendes-tengernek egy-két jelentékeny kikötőjét említsd meg!

– Japánban van Yokohama, Ausztráliában Melbourne és Californiában San-Francisco.

– Helyes. Az imént azt mondád, hogy az északi Jeges-tenger egyfelől az Atlanti, másfelől a Csendes-tengerrel van összeköttetésben: vajjon nem lehetne San-Franciscóból Yokohamába ezen az északi Jeges-tengeren át jutni a leghamarabb?

– Mindenesetre, ez az út volna a legrövidebb, doktor úr – felelé Erik, – de ezen az úton még nem juthatott át egyik hajós sem. A jég-sivatag mindenkinek elállta az útját, a ki megpróbálta, vagy visszatért feleútról, vagy ott veszett.

– Hát megkísérlették ezt az átjárást?

– Háromszáz év alatt ötvenegyszer próbálták meg, – de mindannyiszor hiába.

– Egyik-másik expedícióról tudnál egyetmást elmondani, fiam?

– Az első expedíciót Cabot Ferencz-Sebestyén rendezte 1532-ben, a három felszerelt hajó Hugh Willoughby kapitánnyal együtt a lappok földén veszett el... – 1580-ban két expedíció indult útra, de ezeknek sem volt eredménye. – 1596-ban a hollandok három izben kísérelték meg az északnyugati átjáró felfedezését, Bareutz kapitány ott veszett Nowaja-Semlja környékén. – Tíz évvel utóbb a Hudson-társaság, majd 1653-ban a

dánok jártak szerencsétlenül, – 1676-ban Wood John veszett el nyomtalanul...

– S azóta nem kísérelték meg az átjárót fölfedezni?

– Főleg az oroszok buzgólkodtak, mert nekik, valamint a többi, északon lakó népeknek nagyon fontos érdekeik függenek ettől az útvonaltól. Mind-ezek a rettentő fáradtságos expedíciók hiábavalók voltak, sőt a tudósok utóbb úgy vélekedtek, hogy ezen a «jégsivatagon» hajóval át nem lehet jutni.

– Így hát szó sem lehet arról, hogy az északnyugoti tengeri átjárót valaha felfedezzék?

– Az eddig tett számos kísérlet feljogosít minket arra a véleményre, hogy a Jeges-tengeren hajóval nem juthatni át. Egyébiránt azt mondják, hogy Nordenskiöld, a mi nagy utazónk újabban expedíciót szándékozik szervezni, s ha ő forgatja az elméjében, akkor bizonyára hiszi is, hogy lesz eredménye, az ő véleménye mindenestre számot tesz.

Schwaryencrona esetleg nagy tisztelője volt Nordenskiöldnek, természetes tehát, hogy a fiú felelete szörnyűmód tetszett neki. A legnagyobb érdeklődéssel nézett a tizenkét éves Hersebom Erikre.

Mikor a fiú elhallgatott, a doktor hosszas szünet után kérdezé tőle:

– Hol tanultad mindezt, fiam?

– Itt tanultam, doktor úr, – felelé Erik, csodálkozva azon, hogy ilyesmit kérdezhetnek tőle.

– Másutt nem jártál iskolába?

– Nem jártam.

– Malárius mester méltán büszke lehet reád – folytatá a doktor a tanító felé fordulva.

– Nagyon meg vagyok veled elégedve, Erik, – mondá Malárius. – Im-már nyolczadik esztendeje, hogy tanítványom, egész csöppség volt, mikor kezem alá került... mindig az első volt az osztályában.

A doktor hallgatott. Különös érdeklődéssel nézett a fiú arczára. Valami titok megfejtésén törte a fejét. Végül így szólott:

– Jobban már nem is lehet megfelelni a kérdéseimre, mint ez a fiú felelt. Azt hiszem, fölösleges folytatnom a vizsgálatot. Gyermekeim, ha Malárius mesternek nincs ellene kifogása, menjetez haza, játszodjatok.

A tanító egyet tapsolt. E jelre a növendékek felugrottak, gyorsan összedték könyveiket, aztán négy sorban felállottak a padok előtt.

Malárius másodszor tapsolt. A gyermekek katonás rendben, lépést tartva indultak ki a tanteremből.

A harmadik tapsra szétoszlottak, s vidám lármával szaladtak haza. Néhány perc múlva hirök-hamvok sem volt az iskola környékén.

MÁSODIK FEJEZET.

Egy noroëi halásznál.

Hersebom halászgazda egyszerű hajlékában aznap este a tűzhely körül telepedett az egész család. A vén karosszékben a gazda szorgalmasan kötötte a hálót. Napsütötte arcza, gondbarázdálta homloka és deresedő haja tanúskodtak arról, hogy valami kényelmes nem lehetett az élete. Legidősebb fia, Ottó, már tizennegyedik évében járt, nagyon hasonlított az apjához, segített is neki a foglalkozásában, s majdan majd helyébe lép, ha az apa kivénül a munkából. Ezúttal szörnyű buzgón számígtat, valami számtani feladvánnyal gyült meg a baja. Erik az asztal mellett ül, s egy nagy történelmi könyv olvasásába mélyedt; Malárius mestertől kapta kölcsön. Közvetlenül mellette Kata asszony, Hersebom érdemes hitvestársa fonogatott, lábánál egy zsámolyra telepedve a tíz-tizenkét éves, szőszke Vanda gomolygatott egy hatalmas gombolyag vörös pamutot. Mellette hasalt a bozontos fejű négy házőrző eb és békességesen szundikált.

A hal-olajos lámpa szelid fénye vetődött a csendesen foglalkozók arczára. Mintegy óra hosszáig csend volt a kis hajlékban, kiki a maga dolgát végezte.

Az igazat megvallva Kata asszonynak terhére volt ez a hosszas hallgatás, többször meg akarta szakítani.

Végre megszólalt:

– Elég már ma este a munkából, fiam. Ideje, hogy vacsoráljunk.

Erik rögtön felkelt, s a tűzhely mellé kuporodott a könyvével, hogy anyja megteríthesse az asztalt. Vanda sem késlekedett, futott ki a konyhába, hogy az evőeszközöket behozza.

– Te azt mondtad, hogy a mi Erikünk pompásan megfelelt a doktor úr kérdésére – mondá a leánya.

– Meghiszem azt! – lelkesedék Ottó... Úgy beszélt, mintha valami tudós könyvből olvasta volna ki... az ám! Honnan szedte azt a sok tudományt?... Minél többet kérdezett tőle a doktor, annál okosabban dűlt Erikből a szó... de hogy dűlt a szó... hogy dűlt!...

– Bezzeg örvendett is Malárius mester.

– Én is nagyon meg voltam elégedve Erikkel – tevé hozzá nagy komolyan Vanda.

– De mindnyájunknak elállt a szeme-szája..., édes anyám, ha maga hallotta volna!... Csak attól féltünk, hogy utána majd reánk kerül a sor... Erik ugyancsak nem félt, úgy prédikált, mintha ő lett volna a mester.

– Ugyan, hallgassatok – szólalt meg Erik, mert már megsokalta a dicséretet – a mi mesterünk bizonyára tud annyit, mint a doktor, ha többet nem!

Az apa, mintha mosolygott volna e szavak hallatára.

– Igazad van, fiacskám – veté közbe a szót. – Malárius mester, ha akarná, kiállana akármelyik városi tudóssal. Aztán ő a tudományával nem ront meg senkit, mint mások teszik.

– Hát Schwaryencrona doktor megrontott valakit? – kérde Erik kíváncsian.

– Hej... hej!... Hiszen ha nem tette volna... Hanem hát nem ő az oka!... Anyád megmondhatja, fiam, hogy a régi jó időkben a csukamájolaj nekünk évente sok szép pénzt hajtott a konyhára... Most már vége annak!... Ki az ördögnek kell a mi barna olajunk..., meg kell elégednünk azzal, ha a májat potom áron eladhatjuk... Mióta a doktor előállott a finomított olajjal, nincs többé keresetünk... Bizony okosabban cselekedett volna, ha a betegek után néz Stockholmban, mint megrontani minket, s kivegye kezeinkből a keservesen megszolgált kenyeret!

E keserű szavakra csend lőn a szobában. Eriket apja szavai nagyon gondolkozóba ejtették. Száz meg száz gondolat támadott az agyában, egyik kergette a másikat.

– Édes apámnak igaza van – szólalt meg nagy-sokára, – hogy sajnálja a régi jó kereset megcsappanását, de abban talán még nincsen egészen igaza, hogy Schwaryencrona doktort vádolja e miatt. Nemde az az olaj, a mit ő gyárt, jobb, mint a halászoké volt?

– Há'szen, igaz... igaz – tisztább! Nem is olyan rossz a szaga, mint a miénknek, az is igaz, legalább úgy mondják... De hát az emberek beteg tüdőjének aligha válik inkább javára, mint a miénk...

– Szóval egy vagy más tekintetben különb, s az emberek inkább megvásárolják azt, a melyiknek kellemesebb az íze... Nem kötelessége-e az orvosoknak, hogy könnyebben bevehetővé tegyék az orvosságot, ha módjukban áll?

Hersebom gazda vakarta a füle tövét.

– Bizony úgy van az, fiam... az már szent igaz; de azért a szegény halászok kezéből nem kellett volna kivenni a kenyeret.

– Jerünk vacsorálni, asztalon az étel! – szólalt meg ekkor Kata aszszony; s a kis család letelepedett a terített asztal mellé.

– A doktor úr és Malárius mester tegeződtek, talán gyermekkori barátok? – kérde Erik.

– Ugy van – felelé Hersebom – mindakettő Noroëban született. Én még jól emlékszem arra az időre, mikor az iskolatéren játszottak, alig lehetek tíz-tizenegy évesek. Maláriusnak az apja orvos volt, a doktoré pedig magamfajta egyszerű halászgazda. Hja, azóta felvitte Isten a dolgát. Azt mondják, hogy rengeteg gazdag ember, milliói vannak, Stockholmban egy valóságos palotában lakik... Hja, a tudomány szép dolog...

E pillanatban valaki megzörgette kívülről az ajtót.

– Bejöhetek, Hersebom gazda? – szólalt meg valaki a sötét pitvarban.

Aztán meg sem várta a feleletet, hanem belépett.

– Schwaryencrona doktor úr! – kiáltá a három gyermek.

E szavakra a gazda és felesége felállottak, hogy fogadják a váratlan vendéget.

– Kedves Hersebom gazda, ugyancsak régóta nem láttuk egymást, kezdé a híres-nevezetes doktor, mindkét kezével szorongatva a halászgazda kezét; – de az ön derék apjának az emléke még élénken él lelkemben, s ha jól emlékszem, gyermek-koromban voltam a maguk házánál is.

A jóra való házigazda egy kissé zavarban volt. Restelte, hogy az imént oly keserűen kifakadt a doktor ellen, s ime most szemtől-szemben áll vele... Nem is igen tudta, hogy mit mondjon. Kérges tenyerével megszorította az úri vendég kezét, s vendéglátó szivességgel mosolygott.

Bezzeg a háziasszony hamarabb feltalálta magát.

– Ottó, Erik, izibe, segítetek a doktor úrnak, vegyétek le a bundát! Vanda, siess, hozz még egy tányért... Doktor úr, nagyon megörvendeztetne, ha velünk tartana... Csak egy falatkát?

– Isten ments, hogy visszautasítanám, ha az én kedves barátomnál, Malárius mesternél már nem lett volna részem benne... Ezelőtt alig egy órával vacsoráltunk... Világért sem zavartam volna, ha tudtam volna... Kérem, üljenek le és folytassák a vacsorát, mintha itt sem volnék... Kérem!

– Legalább egy csésze theát, doktor úr? – Könyörgött a derék asszony.

– Jól van, azt szívesen veszem és megköszönöm, de csak azzal a felétellel, ha önök most rögtön folytatják a vacsorájukat.

A család tovább evett, a doktor pedig a nagy karosszékbe ült a kandaló mellé, s nemsokára egészen otthonosan érezte magát.

Elmondta, hogy mióta szülő falujában nem járt, mennyi minden megváltozott itt, beszélt a régi időkről.

Ezalatt a háziasszony elkészítette a híres norvég «snorgas»-t, ezt a thea-itató és étvágygerjesztő nemzeti ételt, mely után hét-nyolcz csésze theát is meg kell innia az embernek, akkora szomjúsága támad.

Hersebom gazda pedig egy hatalmas pipát nyomott úri vendégének a markába, megtöltötte jóféle dohánynyal, úgy füstölt, mint egy kémény.

Így aztán csakhamar felmelegedtek a szivek, s a doktor világerért sem érezte magát a szegény hajlékban kényelmetlenül. Mintha ő is a családhoz tartozott volna, csevegtek, nevettek, fogyasztották a theát pipaszónál, míglen a fali óra tizet ütött.

– Lám, lám, kedves barátaim, hogy eltelt az idő! – szólalt meg ekkor a doktor. – Nem lenne szíves a gyermekeket aludni küldeni? Valami komoly szóm volna.

Kata asszony intett a gyermekeknek, s azok illedelmesen jóéjszakát kívánva átmentek a másik szobába.

Kis vártatva így kezdé a doktor:

– Ön méltán kérdezhetné tőlem, Hersebom gazda, hogy mi járatban vagyok itt?

– Szegény házamnál mindig szívesen látott a vendég, – felelé ünnepélyesen a halász.

– Tudom, tudom, hogy Noroëban nem hal ki soha a vendégszeretet... De mégis, bizonyára eszébe jutott már, mióta itt vagyok, hogy ok nélkül nem hagytam otthon az én öreg barátomat, Maláriust, volt valami célom, mikor ide bekopogtattam. Nem sejtik, hogy mi?

– Ha a doktor úr megmondja, akkor tudni fogjuk mi is – jegyzé meg mosolyogva a háziasszony.

– Isten neki, ha nem jönnek segítségemre, el kell magamnak mondanom... Hersebom gazda, tudja-e, hogy a maga fia, az az Erik, kiváló egy gyermek?

– Nincs okom panaszra – felelé a gazda.

– Korához képest szerfelett sokat tud, az esze bámulatosan éles – folytatá a doktor. – Egyetmást kérdeztem tőle az iskolában, s őszintén megvallom, bámulatba ejtett értelme és tudása rendkívüli érettségével... Annyira meglepett, hogy mikor a nevét megtudtam, hajtott a kíváncsiság: vajjon szüleihez és testvéreihez mennyire hasonlít arcban, mert a noroëi fiúk– és leányokétól nagyon elüt a fiú arcza.

A halász és felesége megrezzentek e szavak hallatára.

– Szóval ez a fiú nemcsak szörnyű mód érdekel engem, hanem valóságos találynak tűnik fel. Beszéltem róla Malárius barátommal, megtudtam tőle, hogy maguknak nem édes gyermekük, hogy valamelyik zátonyra jutott hajóról menekült meg csodálatos módon, maga Hersebom gazda kifogta, felnevelte, fiává fogadta, nevet adott neki. Nemde mindez így történt?

– Úgy történt, doktor úr – felelé Hersebom komolyan.

– Ha vér szerint nem is a mi édes gyermekünk, de az szívünk és szeretetünk szerint! – kiáltott fel Kata asszony reszkető ajakkal és könybelábadt

szemekkel. – Soha sem éreztettük vele, hogy nem a mi gyermekünk, úgy szerettük, úgy ápoltuk, úgy gondoztuk, mintha az édes miénk lett volna.

– Becsületükre válik, a mit cselekedtek, Kata asszony – viszonzá a doktor, kit meglepett Hersebomné szeretete. – Jó emberek, mondják el nekem a gyermek történetét... Higyjék el, javát akarom neki is, maguknak is.

A halászgazda megvakarta a fületövét, mintha egy pillanatig nem akározott volna, hogy elmondja. Végül is ráadta a fejét, s így kezdé:

– Hát szó, a mi szó, Erik csakugyan nem a mi gyermekünk, ezt nem tagadhatjuk... Ez előtt tizenkét esztendővel kimentem a tengerre halászni... Nem sok szerencsém volt, már behúztam a hálókat, s vissza akartam evezni a partra, midőn a tenger hátán valami fehér tárgyat pillantottam meg. Mintegy ezer lépésnyire lehetett bárkámtól. A tenger csendes volt, nem kellett nagyon haza sietnem. Kaptam magam, s a fehér tárgy felé irányoztam a bárkát. Tíz percz mulva már elértem. Egy kis bölcső volt, fehér csipkés pólyában egy alvó csecsemő feküdt benne. A bölcső egy bojéhoz volt erősítve, az tartotta fenn a víz színén. Kihalásztam, bizony-bizony reszketett a kezem, mikor kihúztam, s az alvó gyermeket – hét-nyolcz hónapos lehetett szegényke, – megpillantottam. Sápadt volt és fázott, egyébként nem szenvedhetett sokat, mert mihelyt felrezzent álmából, olyan élénken csillogtak a szemei. Haza hoztam; aztán úgy, a hogy tőlünk telt, felneveltük... Sokáig tünődtem azon, hogy miként kerülhetett a tengerbe... Hajótörött bizonyára, de akkortáiban a mi vidékünkön nem tudott senki hajótörésről... Vajjon ki és miért tette ki bölcsőstül a tengerre?... Kik és hol lehetnek a szülei? Hja, a kis ártatlan nem tudott ezekre a kérdésekre felelni... Máig sem tud ő sem, más sem... Aztán olyan kedves, olyan vidám, mosolygó kis portéka volt, hogy első látásra megszerettük én is, meg az asszony is... Szeretjük most is... mintha a miénk volna, ... igaz-e, anyjukom?

– Drága kicsike! – mondá a háziasszony, s újra megeredt szeméből a könny. – Hiszen a fiunkká fogadtuk, nem is tudom miért mondta el Malárius mester?...

– Malárius mestert nem illeti vád, jó emberek, – szólalt meg a doktor. – Nekem tűnt fel a gyermek arczának sajátsága, a többiektől elütő volta, bizalmasan tettem szóvá, s úgy mondott el egyet-mást a mester... Elmondta azt is, hogy Erik nem tud semmit a dologról, hogy a noroëiak is az önök gyermekének tartják őt... Attól sem kell félniök, hogy én hurré teszem; azért kértem, hogy küldjék aludni a gyermekeket... Nemde hét-nyolcz hónapos lehetett, mikor a tengerből kifogta?

– Aligha több annál; már négy fogacskája volt...

– Ó micsoda szép egy gyermek volt! – kiáltott fel lelkesedve Kata asszony – tej-arcú, kövér, erős!... Micsoda karocskái és czombocskái voltak... Mintha...

– És a ruhája? – kérdé Schwaryencrona doktor.

Hersebom hallgatott, de a felesége közlékenyebb volt.

– Igazi kis herczegfiucska volt... Képzelve csak, doktor úr, fehér pikéruha, telidestele drága csipke-szegélylyel, selyemmel bélelt bundácska, a király fiának sem lehet különb, kék selyembársony sipkácska!... Csupa gyönyörűség volt reá nézni.... Várjon csak; mindjárt megmutatom, mert eltettem emlékül.

A derék asszony elővette a ládából, s büszkén mutogatta rendre a doktornak...

Valóban drága ruhácskák voltak, gazdagságra és izlésre mutattak. Mindeniken E. D. betűk voltak himezve. A doktor éles szeme rögtön reá vetődött ezekre a betűkre.

– Ah, tehát ezért nevezték el *Erik*nek, nemde?

– Természetesen, – felelé az asszony élénken. – De nézze csak, ez a legszebb... ez a lánczocska volt a nyakán a csöppségnek... színarany és piros kövecske van benne és ez a kis aranypézn...

Az arany-érem egyik oldalán E. D. betűk, a másik felén pedig ez a latin jelszó: *Semper idem*.

– Eleinte azt hittük, – folytatá Kata asszony, – hogy talán a gyermek neve van reá vésve. Megmutattuk Malárius mesternek, s ő azt mondta, hogy latin szavak, s ezt jelentik: *Mindig ugyanaz*.

– Malárius mester helyesen mondta, – viszonzá a doktor. – Nyilvánvaló, hogy a gyermek valami gazdag családnak az ivadéka. Nem sejtik maguk, hogy honnan való lehet?

– Hogy tudhatnók, mikor a tengerből fogtam ki, – jegyzé meg Hersebom.

– Igaz, de az imént azt mondta, hogy a bölcső egy bojéhoz volt erősítve; már pedig a bojékon rendszeren rajta van annak a hajónak a neve, a melyhez tartozik, – folytatá a puhatolózást a doktor, s átható szemeit Hersebom arczára szegezte.

– A bizony úgy van, – felelé a halász, s fejét lehorgasztotta.

– Nos, tehát micsoda név volt azon a bojén?

– Patvarba uram, nem káptalan az én fejem!... Svédül még csak ki tudom az írást betűzni, de idegen nyelven!... No hiszen állhat ott akármi... Régen is történt az egész dolog.

– De talán vissza emlékszik reá... Gondolkozzék csak!... Talán Malárius mesternek is megmutatta azt a bojét, mi?... No, hátha mégis csak eszébe jut valahogy? Nem volt *Cynthia*?

– Talán valami efféle lehetett... nem tudom biztosan.

– A bojé nyomra vezetne... meg van még...

– No hiszen, régen elégettük már! – kiáltá mintegy diadalmasan a halász.

– A mint Malárius emlékszik, latin betűkkel volt rá írva, nem gót betűkkel, – mondá a doktor, inkább fenhangon gondolkodva, mint Hersebomhoz intézve szavait, – német hajó tehát nem lehetett; azt hiszem angol hajó volt... nos, Hersebom, ön is azt hiszi?

– Mit bánom én, akármi volt... akár angol, akár orosz, akár patagoniai... nem fáj érte a fejem. Az óceán régen eltemette ezt a titkot.

– Végre is önnek nem jutott eszébe, hogy közhírré tegye, feljelentse a bergeni hatóságnál, hogy egy gyermeket talált a tengeren; a hatóság hirdette volna az újságokban.

– Már mint én?... Nem tettem én egy lépést sem... Isten tudja, honnan jött a gyermek?... Van én nekem annyi pénzem, hogy efféléit tegyek... Hiszen hiába való lett volna minden... Isten nekünk adta... felneveltük... és nagyon szerettük, ... édes gyermekünk volt... Kiméltük...

– Sokkal jobban, mint a másik kettőt, – tevé hozzá Kata asszony, szemét köténye szélével törülgetve. – Csak abban hibáztunk, hogy olyan nagyon, de nagyon szerettük...

– Hersebomné asszony, – szólalt meg a doktor – Isten ments, hogy valami szemrehányást akarnék tenni,... bünt követnék el; a mit a szegény kis hajótöröttel tettek, az engem igazi bámulattal tölt el... De látják, épen ez a mértéken felül való szeretet vakította el magukat, s elfeledtette abbéli kötelességüket, hogy erejüktől kitelhetőleg puhatólózzanak a gyermek igazi szülői után...

E szavakra hosszú hallgatás következett.

– Igaza lehet, – mondá később Hersebom gazda fejét lehorgasztva. – Hanem hát, a mi megtörtént, az megtörtént... Erik a mi gyermekünk, miért tennők szóvá előtte a multat!...

– Ne féljenek, én ezt a titkot el nem árulom... De már nagyon későre jár az idő... El kell mennem... Jó éjszakát, kedves barátaim, ... adja Isten, hogy *nyugodalm* jó éjszakájuk legyen, – tevé hozzá nyomatékkal.

Felvette a bundáját, s távozott.

A halász hosszan nézett utána, s fogai közt dörmögé:

– Furcsa egy ember!... Vajjon mi lehet a szándéka?...

HARMADIK FEJEZET.

Hersebom gazda valamit gondol.

Hersebom gazda nagyon nyughatatlanul töltötte ezt az éjszakát. Soha sem érezett világéletében semmiféle lelkifurdalást, de a mióta Schwaryencrona doktor nála járt, mintha valami belemarkolt volna a szívébe. Óra óra után telt el s az álom nem szállott le szemére.

– Anyjukom, az a doktor megzavarta a fejemet. Folyton arra gondolok, a miket mondott.

– Én sem tudom kiverni a fejemből, – felelé az asszony.

– Amondó vagyok, hogy igazsága volt a doktornak, – mondá csendes hangon a gazda. – Nem cselekedtünk egészen helyesen. Hátha csakugyan valami nagy szerencsétől fosztottuk meg hanyagságunk miatt a fiut?... Hátha tizenkét év óta siratják őt a szülei, s méltán vádolhatnak minket, hogy hirt nem adtunk az elveszett fiuról...

– Hiszen éppen ezen aggódom én is... Hátha szegény fiúcskának él az édes anyja, s tizenkét év óta gyötrődik elveszett gyermeke miatt. Bizony borzasztó lehet!... Istenem-uram, hátha az én Ottómmal történt volna meg?... Sohasem vigasztalódtunk volna meg!...

– Az anyja miatt nem aggódom én, mert az bizonyosan odaveszett – jegyzé meg Hersebom. – Hogyan is lehetne elképzelni, hogy a kis portéka anyja nélkül került volna a szerencsétlenül járt hajó fedélzetére... Mondom, az anya bizonyosan odaveszett.

– Igaz,... igaz, de hátha mégis megmenekült, csodálatos módon megmenekült... Az ember nem tudhatja.

– Arra is gyakran gondoltam, hogy elrabolták tőle a fiúcskát – mondá Hersebom. – Valami gonosz szándék vezérelhette a gazembereket, mert másként csak nem teszik ki a tengerre... Akkor mi kezére dolgoztunk a hitványoknak, bűntársaik vagyunk... Irtózatos még csak elgondolni is.

– Ki merné azt mondani rólunk!... Hiszen mi apailag-anyailag gondoskodtunk róla...

– Mind úgy van, s mégis helytelenül cselekedtünk, hátha jöhet idő, mikor Erik szemünkre lobbantja...

– A felől biztos vagyok, ő sohasem fog nekünk szemrehányást tenni, apjukom... soha... soha!...

Másnap reggel felvette Hersebom gazda az ünneplő köntösét, s elment Malárius mesterhez, hogy a doktortól tanácsot kérjen: mi tévő legyen, hogy helyre hozza azt, a mit eddig tenni elmulasztott.

A doktor nagy jóakarattal fogadta Hersebom gazdát. Olybá tekintette a látogatást, mintha udvarias viszonzása lett volna az ő tegnapi látogatásának. Hétköznapi dolgokról beszélgetett vele, s a fiú dolgát egy árva szóval sem érintette.

Végre Hersebom állott elő vele:

– Doktor úr, a feleségem meg én tegnap egész éjjel alig tudtuk behúnyni a szemeinket. Ünös-untalan arra gondoltunk, a mit doktor úr mondott nekünk... Eszünk ágában sem volt soha, hogy mi nem cselekedtünk helyesen, mikor a fiucska ügyét felfogtuk... A doktor úr felnyitotta a szemeinket... Eljöttem, hogy tanácsot kérjek... Mit gondol: vajjon nyomára jöhetnénk Erik szülőinek?

– Sohasem késő a kötelesség teljesítése, Hersebom gazda – felelé a doktor – bár ez idő szerint kissé nehezebben fog menni, mintha annak idején tette volna meg a kellő lépéseket... Bízok bennem? Magamra vállalom, hogy kipuhatóljam, de csak egy feltétellel... hogy addig a fiú nálam, Stockholmban lesz és én gondoskodom a neveléséről...

Hersebom gazdának e szavak hallatára nagyon elszorult a szíve, mintha egy nagy követ hengerítettek volna reá...

– Eriket elviszi... Stockholmban neveli... és miért, doktor úr? – kérdé elfogódottan.

– Megmondom, hogy miért. Látja, Hersebom gazda, mikor én Eriket az iskolában először láttam, s feltűnt, hogy mennyire különbözik az arcza, egész mivolta a noroëi többi fiúktól és leányoktól; s aztán mikor hallottam okos feleleteit, s meggyőződtem kiváló, mondhatnám rendkívüli tehetségéről: mindjárt az a gondolatom támadt, hogy valóságos bűn volna ezt a ritka tehetséget parlagon hagyni, s ki nem művelni, hiszen ez a fiú arra született, hogy valami kitűnő ember váljék belőle. A noroëi iskolában még olyan derék mester vezetése alatt sem vihetné sokra, mint a minő Malárius barátom. Egészen másképp állana a dolog, ha Stockholmba kerülne, ott vannak középiskolák, van egyetem, múzeumok... ott tanulhatna sokat... Mikor pedig megtudtam a fiú történetét, hogy bizonyára valami gazdag, előkelő családnak lehet a sarjadéka: elgondolkoztam, hátha feltalálja majdan a szüleit, nem lesz-e szomorú, ha annyira elüt tőlük nevelésének a hiányossága miatt?... Ugy-e, maga is belátja, hogy a fiú nem maradhat ebben a környezetben?

Hersebom gazda szótlánul állott... Két öreg könyv gördült alá becsületes arczán.

Aztán megszólalt:

– De doktor úr, hiszen akkor egészen elszakadna tőlünk!... Hátha nem találják fel a szülőit!... Tőlünk elidegenednék...! Fáj nekünk ez a gondolat... Hiszen ő nagyon boldog nálunk... Miért fosztanók meg őt ettől a boldogságtól... hátha az a fényes jövő aztán nem vár reá?... Akkor?...

– A miatt ne aggódjék, Hersebom gazda! Olyan eszű gyermek, mint Erik, hamarabb boldogul az életben az esze munkája, mint Noroëban a keze munkája után. Bizvást eliheti nekem, hogy igazat mondok.

– Higyje el, doktor úr, ez a mi foglalkozásunk nem olyan nagyon becsmérelni való! Ha nekünk jó, miért ne lenne jó neki is?

– Szó sincs róla, hogy becsméreljem! – kiáltott fel tüsszel a doktor, – nincs a becsületes munkának nagyobb tisztelője, mint én vagyok. Avagy azt hiszi, Hersebom gazda, hogy én már elfelejtettem: honnan származtam?... Az én apám és nagyapám is halászok voltak, mint maga... Neveltettek, tanítottak engem és boldoggá tettek, nos hát éppen így szeretném én is boldoggá tenni ezt a derék fiút... Csak az ő jó volta lebeg szemem előtt...

– Elhiszem!... De ha Erikből «urat» nevel, s aztán a szüleit nem sikerül a doktor úrnak megtalálni... s vissza kerül hozzánk: bezzeg elég gondot okoz majd nekünk... No meg a halászok élete világért sem olyan megveendő, többet ér az sok egyéb foglalkozásnál... Azt hiszi az úr, hogy Erik nem lesz boldog és megelégedett, ha belőle halászt nevelek... Bocsásson meg, de én másképpen gondolkodom. Igaz, hogy módfelett szereti a könyveket, de én jobban ismerem őt; a tengert Erik mindennél jobban szereti, s ha ettől elszakítják őt, a világ minden múzeuma sem tudja őt kárpótolni.

– Hiszen Stockholmban is megtalálja a tengert, jó ember!

– Elvégre is mi a szándéka vele a doktor úrnak? – kérde a halász, – hadd hallom, mi a szándéka Erikkel?

– Nos hát, értsen meg engem jól, Hersebom gazda... Tegyük fel, hogy a fiú a maga édes gyermeke... nemde kiváló szellemi tulajdonságai vannak?... Próbáljuk meg, egyelőre bizza reám őt két esztendeig, hadd taníttassam őt, fényes tehetségeihez mértén adjuk meg neki a kellő nevelést. Ez alatt a két év alatt én puhatolózom a szülei után, minden eszközt megragadok, hogy feltaláljam őket; ha szülei jelentkeznek, a gyermek természetesen szüleihez kerül vissza, ha nem találom fel őket, akkor vissza küldöm Noroëba. Akkor tizenöt éves lesz, egyet-mást látott és tanult. Bizonyára nem kárára, hanem javára fog válni... Akkor majd elmondhatják neki, hogy nem a maguk gyermeke, s ő határozzon majd sorsáról. Ha akkor is halász akar lenni, ám hadd legyen halász, nekem nem lesz ellene egyetlen szavam sem; ha tanulmányait folytatni akarja, én továbbra is fel

fogom az ügyét, s kiképeztetem őt azon a pályán, melyet tetszése szerint fog választani. No, nem ésszerű, a mit ajánlok?

– Sőt annál is több, – a tiszta bölcsesség, kedves doktor úr! – kiáltott fel lelkesedve Hersebom. – Most már egyetlen árva szóval sem tudok ellene mondani... Hja, ez a tudomány hatalma!... Csak az lesz nehéz dolog, hogy miként értetem mindezt meg az asszonygyal?... Talán egy éj gondolkozási időt ad, doktor úr?

– Holnapig várhatok!... Mulhatatlanul vissza kell térnem Stockholmba.

Hersebom egy nagyot sóhajtott...

– Tehát holnapig!... Hja, jöjjön, a minek jönnie kell. Beszélék az asszonygyal.

– Helyes. Beszéljen Malárius mesterrel is. Meglátja, hogy ő is úgy gondolkozik, mint én.

– Bizonyára úgy – felelé a halász és szomorú mosoly játszott ajkai körül.

Estefelé a doktor még egyszer ellátogatott Hersebomékhöz. Az egész családot otthon találta. A gazda szomorúan ült a szögletben, ölberakott kezekkel, gondolataiba mélyedt. Kata asszony könnyes szemekkel szorongatta Erik kezét, a ki gyöngéd szeretettel nézett reá. Meglátszott a fiú arcán, hogy nagyon fáj a szíve ezekért a jó emberekért, a kiket két hosszú évre el kell hagynia. Vanda reá hajtotta szöke fürtös fejét a halász térdére. Ottó is szörnyen meg volt hatva, s ott állott némán öccse mellett.

– Ejnye, hogy elszomorodtak mind! – kiáltott fel a doktor, a mint belépett a szobába. – Nem lehetne nagyobb a kétségbeesésök, ha Erik valami veszedelmes hosszú expedícióra indulna. Nincs okuk, hogy annyira elszomorodjanak, hiszen Stockholm nincs a világ végén, írhat maguknak, a mikor neki tetszik s két év múlva újra itthon lesz, okos, tanult, erős ifjú lesz belőle... Ugyan, ugyan miért siratják őt oly nagyon?

Kata asszony szedte össze magát legelőbb, s így szólott:

– Doktor úr, Isten tanum rá, hogy nagyon háládatosak vagyunk azért, a mit Erikért tenni akar... de ne csodálkozzék azon, hogy ilyen nehezen vá-lunk meg tőle. Hersebom elmondta nekem, hogy ennek meg kell lennie. Belenyugszom, de fáj nagyon az elválás.

– Anyám, én itthon maradok, ha magának olyan nehezen esik – mondá Erik.

– Nem, fiam, nem – mondá Kata asszony a fiút szívére ölelve, – a tanulás nagy jótétemény, nem szabad megfosztanunk attól... Menj, lelkem, légy háládatos a doktor úr iránt, nagy jóakaródnak tekintsd őt mindig.

A doktornak a szemüvege e szavak hallatára nagyon elhomályosodott.

– Így... így, ezt már szeretem hallani... ez már okos beszéd, Kata asszony... Holnap reggel indulunk. Nem kell semmi különös előkészület. A fiú öltözzék fel melegen. Bergenig szánon megyünk, onnan Stockholmig vasúton. A mire Eriknek szüksége lesz, azt Stockholmban készen találja...

– Minden rendben lesz, doktor úr – felelé Kata asszony.

– Nos, kis leánykám – fordula a doktor Vandához, – nem haragszol rám, hogy elviszem Eriket?

– Nem, doktor úr – felelé a leányka szelid, kedves hangon. – Ő a városban sokkal boldogabb lesz, mint itt falun. Lesznek könnyei, sokat fog tanulni és nagy tudós válik belőle.

– Hát te, boldogtalan leszel nélküle?

– Hát nagyon üres lesz nékem a ház, ha őt nem láthatom...

A doktor megcsókolta a kedves gyermek homlokát... aztán mondá:

– Te pedig örvideni fogsz az ő szerencsájének, büszke leszel reá, mikor haza jön... Isten önökkel jó emberek, tehát holnap reggel!

– Doktor úr, valamit kérni szeretnék – rebegé halkán Vanda.

– Csak ki vele, te kis szöszke!

– Az imént azt mondta, hogy Bergenig szánon mennek. Ha apa és anya megengedik, szeretném Eriket egy darabig elkisérni...

– Szivesen elviszlek, s a szomszéd faluból vissza küldelek, kis lányom.

Másnap reggel Hersebomé kapuja előtt állott a szán útra készen. Erik érzékenyen elbúcsúzott apjától, Ottótól, s végül anyjának a nyakába bo-
rult. Az anya e búcsúszavakat intézte hozzá, bőségesen hullatván
könyjeit:

– Isten, téged megáldjon, fiacskám! Soha se felejtsd el, a mit szegény szüleidtől tanultál. Légy becsületes és szorgalmas! Ne hazudjál soha! Dolgozzál a magad jóvoltára! Védd a gyengébbeket, s ha nem érzed magad boldognak, jer vissza szüleid szegény házába!

A szán elindult, a zörgők csilingeltek a lovak nyakán. A hóval borított vidékre a nap fakó sugarai szelid fényt hintettek. Néhány percz múlva Noroë eltűnt a messziségben.

NEGYEDIK FEJEZET. Stockholmban.

Schwaryencrona doktornak pompás háza volt Stockholmban, a Stadsholmen szigeten. Ez a városrész a bájos Stockholmnak legszebb és legélénkebb negyede. Nincs az a turista, a ki Stockholmban járva ezt a városrészt külön is meg ne nézné. Stockholm maga számtalan szigetecskén épült, se szeri se száma a sok hidnak, mely az egyes szigeteket összeköti. A propellerek és helyi gőzhajók kéményéből kavargog fel a füst, a lakosok nyüzsögnek az utczákon, szorgalmas, vidám nép lakik ebben a gyönyörű városban, mely műveltség dolgában is a legkiválóbbak közé tartozik.

Nyilvános kertek, könyvtárak, muzeumok, tudományos intézetek valószínűleg az Észak Athenjévé teszik Stockholmot, kereskedelme is rendkívül jelentékeny.

Erik nagyon nehezen vált el Vandától. Korukhoz képest csaknem feltűnő volt a két gyermeknek mélységes meghatottsága és egymás iránt való gyöngéd szeretete.

A búcsú után sokáig szótalán volt a fiú. Midőn a stockholmi vasúti állomáson kocsiba ült a doktorral, s a kocsi nemsokára megállott egy pompás, nagy ház előtt, melynek ablakaiból gáz-világa áradott ki: Erik nagyon megbámulta. Ilyesmit csak most látott először.

A márványoszlopos előcsarnok, a kis szobrok, a chinai-vázák mind az újság varázsával hatottak rá. Az inas lesegítette a doktortól a prémes bundát, s kérdezte, hogy minő volt az útja.

Ez alatt Erik a fényesen berendezett szobában járt ide s tova, sorjába szedte a megnézni valókat.

Hirtelen lábcsozogás riasztotta fel bámulatából, s a mint megfordult, két nőt pillantott meg.

Az egyik idősebb volt, alacsony termetű és szürke hajú, az arcza meglehetősen hideg, a tekintete csaknem büszke. Csodálkozva nézett a parasztfiúra. Ez az érdekes hölgy a doktor házában a vezetője volt: Greta-Máriának hívták, az összes szolgaszemélyzetnek ő volt a feje.

Mellette állott a másik, tizenegy-tizenkét éves leányka. Erik úgy nézett rá, mintha tündérkisasszony lett volna; kék selyem ruha volt rajta, a nyakán és vállán drága csipkedísz, dús szőke fürtjei alá omlottak vállára, haját rubinköves pillangó szorította össze, halavány arcza és ragyogó szemei sajátságos hatással voltak a fiúra.

– Örvendek, nagybácsi, hogy újra láthatom. Kellemes volt az útja? – kiáltá a leányka, s a doktornak a nyakába borult.

Eriket alig méltatta egy futó pillantásra.

A doktor szintén megölelte és megcsókolta unokahugát, az idősebb nővel kezét szorított, s intett Eriknek, hogy jöjjön közelebb.

– Kajsa és ön Greta asszony, ime fogadják szeretettel Hersebom Eriket, a kit magammal hoztam Norvégiából... Te pedig, fiam, ne félj itt semmitől – tevé hozzá jó akarattal. – Greta asszony nem olyan szigorú, mint a minőnek látszik, unokahugom, Kajsa, pedig szintén jó indulattal lesz mindig irántad. Ugy-e, kis lányom? S a nagybácsi megczirógatta szeretettel a kis tündér arczát. A kis tündér mindössze megvetően rándított egyet a vállán. Ez volt a felelete. Greta asszony sem volt valami túlságosan elragadtatva a jövevény fiúcska láttára.

– Doktor úr, ha szabad kérdezni, micsoda fiú ez? – kérdé Greta asszony.

– Majd elmondom apróra a dolgot, hanem előbb jó lenne valamit enünk, mert éhesek vagyunk ám.

Fényesen és dúsan megterített asztal köré telepedtek. Erik egyik bámulatból a másikba esett, ő bezzeg nem volt ilyesmihez hozzá szokva Norvégiában. Bizony esetlen volt szegény ebben az új környezetben, s Kajsa kisasszony gúnyos pillantásai minduntalan reá vetődtek. A nagy ízléssel feltálalt gazdag ebédet jóformán úgy fogyasztották el, hogy egyik sem szólt egy szót sem. Ebéd után a doktor leült egy pamlagra, Kajsa zsámolyt tett a bácsi lába alá s reátámaszkodott nagybácsijának a térdére; ez alatt Erik az egyik ablakhoz ment, s kinézett az utcára.

– Jer, fiacskám, – szólalt meg a doktor az ő csengő hangján, – ülj le te is ide mellénk, s mondd el, hogy mi a véleményed Stockholmról?

– Az utcái nagyon sötétek, nagyon szürkék, a házai nagyon magasak – felelé Erik.

– Meghiszem azt, valamicskével magasabbak, mint a noroëi házak, – viszonzá a doktor mosolyogva.

– Nem láthatja az ember tőlük a csillagokat – jegyzé meg a fiú.

– Hja, mi az úri negyedben lakunk – veti közbe csipősen Kajsa. – Csak a hidon kell átmenni, ott láthat elég széles utcákat.

– Láttam, a mikor az állomástól bejöttünk, de a legszelesebb is sokkal szűkebb, mint a noroëi fiord! – vágott vissza Erik.

– Noroë valami szörnyű kis fészek lehet! – ingerkedék Kajsa.

– Szörnyű kis fészek! – méltatlankodék Erik. – A ki ilyet mond, Kajsa kisasszony, annak nincs szeme... Hja, ha látta volna a mi gránitszikláinkat, melyek a tengerpartján fölmeredeznek, a mi hegyeinket, a mi jégmezőinket, a mi fenyveseinket; aztán a végtelen tengert, a viharkorbácsolta hullámokat vagy a szeliden elsimuló tenger ringó tükrét, az ezer meg ezer tengeri madarakat, melyek a levegőég tengerében úsznak!... Ó be szép mindez... százszor szebb, mint a világ legszebb városa!

– Nem beszéltem a vidékről, hanem a házakról! – jegyzé meg Kajsa. – A parasztok házai csupa viskók, úgy-e, nagybácsi?

– Ugy van leányom, a parasztoknak viskóik vannak, s a te apád és nagyapád, valamint én ilyen viskóban születünk – felelé komolyan a doktor.

Kajsa elpirult és hallgatott.

– Igaz, csak fából épült házikók vannak ott; de érnek annyit, mint ezek a paloták... Ha esténkint a tűz körül ültünk, édes apám foldozta a hálót, édes anyám pergette a rokkát, s mi: Ottó, Vanda meg én a kis lóczán öszszebujtunk és mesélgettünk, künn pedig ordított a szél, de nem árthatott a hazatért halászoknak, mi olyan boldogok voltunk együtt... ebben a szép házban sem lehetnénk boldogabbak – mondá egyszerű, de mély érzelemtől áthatott hangon a fiú.

– Ez nem a legszebb szoba, mutatok én önnek ennél még sokkal szebbet; ha a szalont látná, akkor bámulna még igazán!

– De itt nagyon sok a könyv!... Van a szalonban is?

– Eh, mit a könyvek!... Ki beszél itt könyvekről?... A bársonyszékek, a csipkés selyem függönyök, a francia ingaóra, a keleti szőnyegek!

Erik ügyet sem vetett ezekre a pompás dolgokra. A könyves szekrényt nézte minduntalan. Neki sokkal jobban tetszettek a könyvek.

– Előveheted azt, a melyik neked tetszik, s olvashatsz! – mondá jószágon a doktor.

Eriknek nem kellett ezt kétszer mondani. Csakhamar kikeresett egy vaskos kötetet, leült a szoba egyik szögletébe s belemerült a könyv olvasásába.

Nemsokára két idősebb úr érkezett. A doktor barátai voltak, a kikkel esténként kártyázni szokott.

Az egyik Hochstedt tanár volt. Hideg arcú, roppant komoly és kimért úri ember. A másik egy mozgékony, jó kedvű, poczakos úr: Bredejord, úgy jött be a szobába, mintha puskából lőtték volna ki; Kajsának megcsókolta a homlokát, s a házigazdával melegen kezét szorított.

Bredejord a stockholmi ügyvéd-világ egyik legkiválóbb képviselője volt.

– Nini, kit látok ott... Egy csukamáj-halász fiút... avagy inkább egy bergeni bundást? Lám, lám... Gibbont olvassa angolul! Az ám, angolul, s egészen belemerült... Fiam, érdekel téged az a könyv? – kérde Eriktől.

– Nagyon érdekel, uram, már régóta vágytam, hogy elolvashassam. Ez az első kötete a «Római birodalom hanyatlásának» – felelé gyermeki örömmel Erik.

– Lánczosadta... Úgy látszik a bergeni bundások szeretik a komoly olvasmányokat – kiáltott fel csodálkozva az ügyvéd. – Igazán Bergentől való vagy?

– Noroëi vagyok, Bergentől nem messze...

– Lám... lám...! A többi noroëieknek is ilyen barna haja és fekete szeme van, mint neked?

– Nem, uram, bátyámnak, húgomnak, s a többieknek mind olyan szőke a haja, mint a kisasszonynak – felelé Erik. – Csakhogy nincs olyan csipkeruhájuk – tevé hozzá mosolyogva – no meg nem hasonlítanak hozzá.

– Mit keresel itt Stockholmban, fiam? – kérde tovább az ügyvéd.

– A doktor úr oly kegyes lesz és taníttatni fog engem.

– Lám... lám! – kiáltott fel az ügyvéd s egyet szippantott a burnótos szelenczéből.

Az ügyvéd szeretett volna még egyet-mást tudni, de a doktor intett neki titkon, hogy ne faggassa. A beszéd aztán rátért a stockholmi eseményekre, Greta asszony előkészítette a játszóasztalt, s a három jó barát el kezdett kártyázni.

Tíz órakor Kajsza theát készített az uraknak egy pompás szamovárban, s ügyesen felszolgált nekik. Greta asszony hívta Eriket, hogy kövesse őt,

elvezette egy csinos kis szobába, mely a második emeleten volt. Ez lesz az ő szobája.

A három jó barát egyedül maradt.

Bredejord kezdé a szót:

– Hát már megtudjuk valahára, hogy miként került a házadba ez a noroëi halászfíu, a ki Gibbont angolul olvassa? Avagy titok, melyet bolygatnunk még nekünk sem szabad?

– Éppenséggel nem titok, el is mondom szívesen nektek a fiú történetét, ha a szó köztünk marad – felelé Schwaryencrona doktor.

– Tudtam, hogy van valami a dologban; hadd halljuk, ne félj, nem adjuk tovább. Megvallom, az a gyerek reám nézve már most is valóságos rejtély.

– Igazad van, egy eleven rejtély, melynek, ha Isten is úgy akarja, én leszek a megfejtője. Elmondok mindent; a mit róla megtudtam, s kíváncsi vagyok, hogy a végső következtetésben egyetértetek-e velem? A doktor elmondott mindent apróra. Hogyan találkozott Erikkal a noroëi iskolában, mit tudott meg Maláriustól és Hersebomtól, mikor fogta ki a halász a bölcstől, hogy a bojén *Cynthia* név állott, a csecsemő ruháján *E. D.* betűk, nyakán az arany-láncz, a korállkövek, a kis érem, rajta a latin jelszó, végül, hogy Erik mennyire különbözik külsőleg és belsőleg a noroëi gyermekektől.

– Nos, most már tudtok mindent, a mi ez élő rejtély megfejtéséhez szükséges. A kérdés az volna: honnan való ez a fiú? Miképpen kellene nyomoznunk a szüleit?

A tények, melyekből kiindulhatunk, a következők:

1. A gyermekén észlelhető faji-jelleg.
2. A bojén talált «*Cynthia*» név.

Az elsöre vonatkozólag megvan a felelet: *kelta* származású. Ezt kétségbevonni nem lehet.

A második tény: a *Cynthia* név; valószínűleg a hajó neve, melyhez a bojé tartozott. Lehet német vagy angol hajónak a neve egyaránt; csakhogy nem gót betűkkel volt írva; tehát angol volt, vagy angol-szász, hogy egészen pontosan fejezzük ki magunkat. – Nos hát ebből én azt következtetem, hogy ez a fiú *irlandi*, kelta és angol-szász, ez a két tényező készlet reá. Mi a ti véleményetek, barátaim? Hochstedt, mit gondolsz?

A tudós tanár nem szerette véleményét könnyedén kockáztatni, azért ünnepelesen csak annyit mondott:

– Tagadhatatlan, hogy az irlandiak az árja-népcsalád kelta ágához tartoznak.

A doktor többet nem is faggatta barátait. Meg volt teljesen győződve arról, hogy jó nyomon van. Nagy-Britanniában kell a gyermek szüleit keresnie. Ha a «Times»-ben egy-két hirdetést tesz közzé, az nyomra vezet.

Az ügyvéd mindez ideig egy árva szót sem szólt, csak nézett bizonyos gúnynyal az ő buzgó doktor barátjára.

– Bredejord, ha neked más a véleményed, csak ki vele, tudod, hogy nem ijedek meg a vitatkozástól – mondá a házi gazda.

– Nem szóltam egy szót sem – szólalt meg nevetve az ügyvéd, – Hochstedt a tanuságom, hogy egy szót sem szóltam.

– Jó, jó, de kiolvasom az arczodból, hogy más a véleményed.

– De mikor egy szót sem szóltam.

– Elég, ha reád nézek, már tudom hányadán vagy.

– No hát, kimondom azt, a mit az arczomból kiolvastál. Én nem hiszem, hogy a te Eriked irlandi származású. Fogadjunk, hogy nem találtad el az igazat! Felteszem a Quintilianus példányomat a te Plinius kiadásod ellenében; hogy nincs igazad!

– Áll a fogadás!

– Mennyi idő alatt akarod bebizonyítani állításodat?

– Azt hiszem, néhány hónap elég lesz; de hadd legyen két esztendő, a mint Hersebommal megállapodtunk.

– Legyen, tehát két esztendő. Hochstedt lesz a tanunk... Bármiként döntsön is, szent marad köztünk a barátság, úgy-e?

– Természetesen, félttem azt a te Quintilianusodat, barátom!

A jó barátok elbúcsúztak a doktortól és haza mentek.

ÖTÖDIK FEJEZET. A karácsonyi vakáció.

Másnap a doktor tetőtől talpig felöltöztette Eriket, vadonat új ruhát vett neki, beiratta a város egyik legjobb hírű középiskolájába. A klasszikai és modern nyelveket tanítják a svéd középiskolákban is, s ezeknek befejezése után főiskolák látogatására nyer képesítést az ifjú. A tandíj ezekben a «Hogre elementar larovek»-ekben – így nevezik a svédek a gimnáziumot – igen csekély, jóformán semmi.

Erik csakhamar első lett az osztályában, gyorsan felfogott mindent, ott-hon alig kellett valamit tanulnia, mindent megtanult az iskolában. Ezért a doktor beiratta őt a stockholmi nagy ipariskolába is, a hol esténként volt az előadás. Ennek az iskolának a neve «Sjoldskolan».

A kézügyesség fejlesztése itt a főczél, fizikai és vegytani kísérletekben gyakorolják magukat a növendékek; a mit a középiskolában elméletileg tanulnak, itt gyakorlatilag sajátítják el.

Erik mindenütt becsületére vált pártfogójának; mindenütt kivált, úgy a tanulásban, valamint a kézügyességben, a mechanikában, sőt a testgyakorlatokban is jóval túlszárnyalta társait, a nélkül, hogy megerőltetésébe került volna.

Ha vakációja volt, elsétált a tenger partjára, s órákig elnézte a tengert, szóba állott a matrózokkal és a halászokkal, kezet szorított velök. Persze, hogy hamar megkedvelték. Gyakran vitt haza egy-egy szép halat Greta asszony nagy öröme.

Ez a jó asszony rövid idő alatt nagyon megszerette a szelid, szófogadó, s rendkívül előzékeny fiút, a ki komoly és buzgó volt a tanulásban; s a ki megismerte őt, annak meg is kellett szeretnie. Egy hét múlva már nemcsak Schwaryencrona doktornak, hanem Bredejordnak s Hochstedt tanárnak is a beczéje lett. Csak Kajsa nem tudott vele megbarátkozni. Ez a kényes kis tündér irigy szemmel nézett reá, féltékeny volt, mert látta, hogy a halászfű kiturja őt nagybátyjának a kegyéből, s mindenkinek meghódítja a szívét. Egyébként Erik nem igen állott Kajsa kisasszonynak az útjában, kis szobájába zárkózva egész nap tanult vagy olvasott.

Igy telt az idő, röptültek a napok, s közeledett a második karácsony, mióta Erik a doktor házához került. Norvégiában a karácsonyi vakáció tizenhárom napig tart: «*tretten Yule dage*» így hívják a svédek (a karácsonyi tizenhárom nap). Egész országszerte családi nagy ünnep ez, az em-

berszeretnek megható ünnepe, megnyílnak a szivek, a vendégszerető svédek ajtaja nyitva áll mindenki előtt, minden jóval megkinálják azt, a ki küszöbüket átlépi. Szegény és gazdag egyaránt pazarló lesz a karácsonyi ünnepek alatt.

A fiúk és leányok csapatokba verődve felkötik korcsolyáikat (schneschuhe) s elmennek a közellévő falvakba, meg-megállanak egyik-másik háznál és üde, friss hangon elénekelik régi melódiájú szent énekeiket... mint nálunk a bethlehemjárók... A ház ajtaja nyomban kinyílik, s a házigazda szives vendéglátással behívja őket, megkinálja azzal, a mije éppen van, néha tánczra is perdülnek a fiúk és leányok, vidáman mulatnak. A bethlehemjárók aztán felkerekednek és tovább mennek egy házzal. Hersebomék ebben az évben nagy ünnepre készültek. Eriket várták haza...

Stockholmból levelet kaptak, a fiú írta, hogy karácsonyra haza jön. Sem Ottó, sem Vanda nem tudták helyüket lelni, minduntalan kiszaladtak a kapuba: vajjon nem jön-e Erik? Kata asszony sem tudta eltitkolni nagy türelmetlenségét. Csak Hersebom gazda pipált nyugodtan, gondolataiba mérülve: nem tudta, örüljön-e vagy aggódjék, mert hátha Erik csak rövid ideig marad Noroëban?...

Ottó már legalább századszor ment ki a kapuba, midőn egyszer csak örömiadallal rohant be a házba:

– Édes anyám, Vanda!... Most már igazán jön!

Mindnyájan kifutottak, hogy lássák. A bergeni úton valami fekete pont látszott. Ez a fekete pont mind nagyobbodott, s lassankint emberi alakot öltött... Nini, leveszi a sapkáját, s int feléjük.

Két percz múlva Erik szüleinek a nyakába borult, ölelte, csókolta őket, Ottót és Vandát...

A viszontlátás boldogságát leírni sem lehet. Nem győzték eléggé ölelni, csókolni, bámulni, becézni a rég nem látott fiút. Különösen Kata asszony egészen oda volt.

Hogyan?... Ez a szép, derék úri fiú volt az ő kedves csöppsége, a kit egykor a térdén ringatott... Ez a nyílt arcú, férfias vonású, széles vállú, finom ruhájú s már-már pelyhedző állú ifjú!... Hát csakugyan ez?

A derék asszony szinte tisztelettel nézett Erikre... Büszke volt reá, de még büszkébb a szeretet könyeire, melyek a fiú szemében csillogtak... Mert hát Eriknek is nagyon hevesen dobogott a szíve.

– Anyám,... hát újra láthatom!... Ó milyen boldog vagyok!... Nagyon hosszú volt a két esztendő! Érezték úgy-e a hiányomat, mert én nagyon éreztem a maguk hiányát?

– Bizony, fiam – szólalt meg Hersebom gazda – mindennap rólad beszéltünk... este a tűzhely mellett, reggel az asztalnál, mindig csak Erikről

volt szó... Hát te, fiú, nem feledkeztél meg rólunk abban a nagy városban? Örömsz, hogy a szegény öreg hajlékot újra láthatod?

– Hát lehet-e tőlem ilyet kérdezni is, édes apám! – felelé Erik, a ki szerette volna kebelére ölelni az egész világot. – Ó hányszor gondoltam apámra, főleg, ha a vihar zúgott... Kérdeztem magamban: vajjon hol lehet most?... Bizonyára már otthon... Aztán siettem a meteorológiai intézetbe, tudakozódtam, hogy Svédországnak melyik részén dühöngött a vihar! Hányszor szerettem volna, hogy ott legyek apámnak a halászbárkájában, segítsek neki a háló kivetésében... Mikor az ég kiderült, néha úgy éreztem, hogy a nagy város kalitka nékem, melyből szeretnék kirepülni... Nem adtam volna a világ minden kincseért, ha csak egy óráig ott lehettem volna a tengeren, s hajamat lengette volna az üde tengeri szellő fuvallata!

A vén halász arczán mosoly játszadozott.

– A könyvek nem feledtették el veled a tengert, fiam... Boldog ünnepeket, boldog új esztendőt, édes gyermekem! Nosza, üljünk le, készen az ebéd, még csak reád vártunk.

Asztalhoz ültek, Erik a régi helyét foglalta el, s aztán gyönyörködve nézett körül. Ez a két év nagyot változtatott a család egyik-másik tagján. Ottó erős legény lett, nem tizenhat, hanem húsz évest mutatott. Vanda is nagyon megnőtt és megszépült. Kedves vonásai megfinomultak, gyönyörű szőke haja dús fürtökben omlott vállára, mintha ezüst felhő lett volna, mely körül fogja arczát. Csendesen, szó nélkül gazdasszonykodott, mindenkiről gondoskodott.

– Vanda is egészen nagy leány lett – jegyzé meg az anya büszkén. – Hátha még azt is tudnád, Erik, hogy ez a leány milyen okos, hogy tanul, mióta te elmentél. Most már ő az első az iskolában. Malárius mester azt mondta, hogy csak Vanda tudja őt kárpótolni miattad.

– A kedves, jó mester, alig várom, hogy megölelhessem őt! – mondá lelkesedve Erik. – És a mi Vandánk okos, tudós leány lett...

Vanda mélyen elpirult.

– Az ám – folytatá a dicséretet Kata asszony – orgonálni is tanult, énekelni is igen szépen tud. Malárius mester azt mondja, hogy neki van a legszebb hangja.

– Ej, ej!... Ennyi mindent tud az én testvérkém!... No, holnap, remélem, gyönyörködni fogunk az énekében.

Aztán kérdezősködött a noroëi dolgokról. A pajtásairól, az iskoláról, a halászat eredményéről és százféle apróságáról. Erik minden iránt érdeklődött. Ő maga pedig mesélt a maga életéből, a doktorról, Greta asszonyról és Kajsáról.

– No lám, szinte megfledkeztem róla, a doktor úr levelet küldött édes apámnak. Itt van... Nem tudom, mit ír benne; a doktor úr csak azt kötötte a szívemre, hogy ügyeljek reá, mert rólam van benne szó.

Hersebom átvette a lepecsételt levelet, s maga elé az asztalra tette.

– Nos, édes apám, nem bontja fel? – kérde Eri.

– Nem – felelé a halász.

– De hiszen rólam van benne szó! – sürgeté a fiú.

– Az ám, csakhogy a levél nekem van czimezve... Majd elolvasom később...

A norvég gyermekek tudnak engedelmeskedni. Eriknek nem volt több szava. Az asztaltól felkeltek; a három gyermek a tűzhely mellett a lóczára ült, s kezdettek beszélgetni, sok mindenfélét kérdeztek egymástól, s minduntalan ismételték azt, a mit már százszor elmondottak.

Kata asszony Vanda helyett leszedte az asztalt; most az egyszer hadd pihenjen a leány, örvendjen Eriknek...

Hersebom gazda, mint rendesen, pipára gyujtott és csöndesen pöfékelt... Majd elővette a doktor levelét, s végig betűzte. Aztán összehajtogatta és gondosan zsebre rakta. Egy árva szót sem szólott, sem jót, sem rosszat.

Egész este szóttalan volt.

Minthogy egyébként is kevés beszédű vala, épenséggel nem tünt fel senkinek az apa hallgatagsága.

Kata asszony is elvégezvén a dolgát, a gazda mellé ült, kérdezte, hogy mit irt a doktor úr, de a gazdából nem csalhatott ki egy árva szót sem. Így aztán Kata asszony is elkomolyodott, csaknem szomorú lett. A gyermekek is, minekutána kifáradtak a sok beszédben, elhallgattak. A szülők nyomott hangulata őket is megszállotta.

Egyszerre csak az ajtó előtt megcsendült a karácsonyi ének, üde gyermekhangok kara énekelte... Eriket jöttek üdvözölni egykori tanulótársai.

Nosza, behívták őket, megvendégelték, s a fiúk és leányok szives szeretettel vették körül a stockholmi diákot... Erik nagyon boldog volt, hozzájuk csatlakozott ő is, Vanda is, meg Ottó is; a szülők megengedték, csak arra figyelmeztették őket, hogy nagyon messzire ne távozzanak el.

A két öreg egyedül maradt otthon.

Kata asszony szorongó szívvel kérdezte a gazdától:

– A doktor úr megtudott valamit?

Hersebom elővette a zsebéből a levelet, szépen kiteregette, s hangosan kezdé olvasni... egyik-másik cifra szónál természetesen megakadt... csak úgy sillabizálta...

– «Kedves Hersebom, – így szólott a levél – az alatt a két év alatt, hogy Erik házamnál volt, napról-napra meglepett a tanulásban s minden egyébben való bámulatos előhaladásával. Éles esze, nagy szorgalma, derék és nemes szíve van a fiúnak. A szülők, kik benne fiokat vesztek el, méltán sirathatják nagy veszteségüket.

Hogy kik voltak ezek a szülők, aligha nyomukra jöhetünk. Megállapodásunk szerint megtettem minden lépést arra nézve, hogy Erik szülőit feltaláljam, húsz angol és írlandi újságban tettem közzé, megbiztam a puhatolózással egy ügynökséget, de mind ez ideig hasztalan volt minden fáradozásom.

A *Cynthia* név az angol tengerészetben nagyon általános, tizenhét angol hajónak ez a neve most is, a mint engem értesítettek. Nekem az a meggyőződés, hogy Erik szülei írlandiak lehetnek, s ettől a meggyőződéstől nem térít el soha senki és semmi.

Arról természetesen nem tudtam meg semmit, hogy ez az írlandi család él-e még, s ha él, hol tartózkodik jelenleg.

A másik sajtószerű körülmény az, hogy *Cynthia* nevű hajó szerencsétlenségéről, legalább abban az időtájban, mikor Eriket ön a tengerből kifogta – nem tudnak semmit a tengerészeti tudósítások. Két *Cynthia* nevű hajó eltűnt, de az egyik ezelőtt harminczkét esztendővel az *Indiákon*, a másik ezelőtt tizennyolcz esztendővel *Portsmouth* közelében.

Ezekből azt kell következtetnünk, hogy Erik nem hajótörésnek az áldozata... kétségkívül szándékosan bizták a tenger habjaira... És e miatt lehetett minden fáradozásom sikertelen.

Alig hiszem, hogy valaha kiderüljön ez a titok, s hogy megtaláljuk a fiúnak a szüleit.

Igy hát nincs egyéb tenni valónk, mint tudatni a fiúval a dolgot. Ebben állapotunk volt meg ezelőtt két évvel. Remélem, emlékezik még erre a megállapodásra. Mondjon el neki mindent őszintén, s aztán bizza reá a választást. Elég nagy és elég okos fiú, határozhat a sorsa felett: vagy ott marad Noroëban, s lesz belőle halász, vagy folytatni kívánja tanulmányait, a visszatér Stockholmba, hol én továbbra is atyai szeretettel gondoskodom róla, s azon a pályán, melyet választ, kiképeztem őt, mert ismételten megjegyzem, olyan észbeli tehetséget, mint a minő a fiúé, parlagon hagyni Isten ellen való vétek.

Vegyék ezt a dolgot komolyan fontolóra, beszélje meg érdemes és okos feleségével, kérjenek tanácsot Malárius mestertől is.

Őszinte jó kívánataimat adja át kedves feleségének és gyermekeinek. Mielőbbi válaszát várja

Schwaryencrona R. W.»

Kata asszony könyezve hallgatta végig, s aztán szívszorongva kérdezé a gazdától, hogy mit szándékozik tenni.

– A dolog nagyon egyszerű: beszélék a fiúval.

Erre aztán mind a ketten újra elhallgattak.

Éjfélen túl járt már az idő, mikor a gyermekek haza érkeztek. Csattogott az arcuk a pirosságtól, ragyogott a szemük az örömtől... A tűz köré telepedtek, s vidáman mesélték el, hogy merre jártak, s hogy fogadták őket...

A kandallóban pattogtak a hasábok... a vörös fény még sugárzóbbá tette arcukat.

HATODIK FEJEZET.

Erik dönt a sorsa felett.

Másnap a halász az egész család jelenlétében így szólott Erikhez:

– Erik, a doktor úr levelében csakugyan rólad van szó. Azt írja a doktor úr, hogy becsületére váltál tanítóidnak mindig és mindenütt. A doktor úr szeretné, ha tovább tanulnál, de ezt tőled teszi függővé. Neked kell sorsod felett döntened, vagy itt maradsz közöttünk Noroëban, a minthogy mi is szeretnők, vagy vissza még Stockholmba... Mielőtt határoznál, valami nagy titkot kell neked elmondanom... Mi ezt a titkot szívesen elhallgattuk volna, de hát nem lehet...

Ekkor Kata asszony zokogni kezdett, nem tudta tovább tartóztatni könyzeit. Megfogta Eriknek a kezét és szívére szorította...

Hersebom gazdának nagyon reszketett a hangja, a mint folytatá:

– Meg kell neked vallanunk, Erik, hogy te nekünk csak fogadott fiunk vagy... A tengerből fogtalak ki, fiam,... akkor te nem lehettél több nyolczkilencz hónaposnál... Isten látja lelkemet, mi neked ezt sohasem akartuk megmondani, úgy szerettünk mindig, mintha édes gyermekünk lettél volna... De hát Schwaryencrona doktor kívánja... Tudd meg tehát, hogy mit irt rólad a levélben!

Eriknek az arcza halott-halvány lőn... Ottó és Vanda csodálkozva, megütődve kiáltottak fel. Aztán Erikhez mentek, s egyik jobbról, másik balról átkarolta őt. Erik kezébe vette a doktor levelét, s elejétől-végig olvasta.

Hersebom elmondta a fiúnak, hogy mit beszélt meg Schwaryencrona doktorral, mikor itt járt Noroëban, Kata asszony előszedte a ládából azokat a szép holmikát, melyekben Eriket a gazda a bölcsőben találta... és a fiú nézte... nézte sokáig... A lelke messze kalandozott... Kereste az ismeretlen édes anyát, a kitől olyan hamar elszakadt... Vajjon él-e még, vagy régen meghalt már...! Ha él, siratta-e őt sokáig, avagy elfeledte...

Fejét lehorgasztva eltűnődött hosszasan szegény fiú. Kata asszony szerető szavaira eszmélt fel.

– Erik, te mindig a mi gyermekünk maradsz! – mondá a jó lélek s aggodva nézett az elmélázó fiúra.

A fiú sorra nézte ezeket a derék, jó lelkű embereket: az anyát, a ki gyöngéd szeretettel gondját viselte, Hersebom gazdának egyszerű, becsületes arczát, Ottót, a ki igen meg volt hatva és a komoly, szomorú arczú

Vandát... Kiolvasta az arcukból, hogy tele vannak kinzó aggodalommal... Mint egy csodás álom, úgy vonult el lelki szemei előtt az ő története... Látta a tenger hullámain ringó bölcsőt, benne a kis csecsemőt... Az öreg halász kihúzza, haza viszi, a csecsemőt áldó szeretettel gondozzák, fölnevelik, saját nevüket adják az apátlan-anyátlan gyermeknek, nem szólnak egy szót sem arról, hogy nem édes gyermekük... és most, mikor tudára adják, halálos rettegéssel várják, hogy ő mit mond rá, mintha az halálos ítéletök volna...

Ó, a jó fiú szívében túláradt az érzelem, két szeméből patakzott a könny; egész lénye felolvadt nagy, kimondhatatlan szeretetben. És megfogamzott lelkében a szent, a nagy elhatározás, hogy közöttük marad, megosztja sorsukat, s legalább némi részben vissza fizeti nekik jóságukat és szeretetüket.

– Anyám! – kiáltá reszkető ajakkal, – anyám, hát azt hiszik, hogy elhagyhatnám magukat most, a mikor mindent tudok... Irni fogunk a doktor urnak; megköszönjük az ő jóságát, de nem fogadom el; itt maradok Noroëban és halász lesz belőlem, mint a minő atyám és Ottó... Adjatok továbbra is egy kis helyet nekem a tűzhelyeteknél... Míg gyermek voltam, áldott kezeitekkel gondoztatok, öreg napjaitokra hadd viselhessem én is a ti gondotokat!...

– Áldassék Isten szent neve! – fohászkodék fel Kata asszony és boldogságtól sugárzó arccal ölelte szívére Eriket.

– Tudtam én, hogy a fiú jobban szereti a tengert, mint a könyveket – veté oda Hersebom gazda. Mert neki fogalma sem volt arról, hogy minő nagy áldozatot hozott Erik. – Most pedig, hogy rendben van a dolog, ne is beszéljünk többet róla!... Örvendjünk a karácsonynak.

A család apraja-nagyja ölelte, csókolta egymást és fogadkoznak, hogy míg a világon élnek, sohasem válnak el egymástól.

Mikor Erik egyedül volt, fájdalmasan sóhajtott fel... Érezte, hogy a lépés, melyet tett, nagyon nehéz volt...

– Végre is ők így szeretik... hadd teljesedjék a kívánságuk... Dolgozni fogok érettük, megosztom velök azt a sorsot, mely nekik jutott osztályrészül... Ők itt boldogok és megelégedettek... megpróbálom, hogy az legyek én is; a munka sok mindent feledtet... Isten veletek könyveim!... Éljen a tenger!

És igen sokszor eltűnődött azóta, hogy történetét ismerte: vajjon élnek-e szülői? Hol lehetnek? Van-e testvére?... Gondol-e reá valaki, reá, az elveszett csecsemőre?

Stockholmban, a Schwaryencrona doktor házában is megünnepelték rendkívüli módon a karácsonyt. Emlékezünk, hogy annak a bizonyos fo-

gadásnak is most volt a határideje a doktor és Bredejord között, melynél az érdeemes Hochstedt tanár szerepelt tanuként.

Két év óta sem a doktor, sem az ügyvéd nem beszéltek erről a tárgyról. Legfeljebb az ügyvéd czélozgatott hébe-korba a doktor pompás Plinius példányára, mely méltán büszkesége a könyves polcznak és sajna, mégis csak elkerül ma-holnap onnan, s békességben megfér majd valahol másutt a – Quintilianus mellett...

A fogadás eldöntésének a napja elérkezett. Mihelyt a három jó barát egyedül maradt az ebédlőben, a doktor egészen őszintén bevallotta, hogy fáradozásának, puhatolózásának éppenséggel nem volt semmi eredménye.

– Mindazonáltal – folytatá Schwaryencrona – igazságtalan volnék magam iránt, ha éppen oly őszintén ki nem jelenteném azt, hogy fogadásomat éppen nem vesztettem el. Igaz, hogy Erik szülőit nem sikerült feltalálnom, de minden újabb adat, minek birtokába jutottam, még jobban megerősít abban a régi meggyőződésemben, hogy a fiú föltétlenül irlandi származású. Bebizonyítani egyelőre nem tudom, de a faji jelleg ezer apró vonása a napnál fényesebben tanuskodik arról, hogy ebben a tekintetben sem tévedek. Nos, érdeemes barátom, Hochstedt, ezek után szeretnék hallani a te ítéletedet.

Az érdeemes tanár ugyancsak nagy zavarban volt, elvégre akár az egyik, akár a másik javára dönti el a fogadást, a rövidebbet ő húzza, no meg a lelkiismerete se lehet egészen nyugodt. Egyébként nyugodt elméje úgy eviczkélt ebben a nehéz ítélkezésben, mint a horogra került hal.

Mindazonáltal a tekintélyét minden áron meg kellett őriznie, főlemelte tehát a fejét, s kimért lassusággal, tudós nyomatékkal hangsúlyozván az egyes szavakat, ilyetéknép hozott ítéletet:

– Tagadhatatlan, hogy a *Cynthia* név, mely tizenhét angol hajónak a neve ez idő szerint is, nyomós bizonyítéka kiváló barátunk abbeli állítása mellett, hogy a szóban forgó ifjú *irlandi* származású; ugyancsak nem megvetendő az ethnográfiai érvek sem, melyek a kelta-típus mellett szólanak: ámde a mily valószínű ez, épp oly valószínű lehet Bredejord érdeemes barátunk állítása is, hogy a szóban forgó ifjú nem irlandi származású, mert sem az egyiket, sem a másikat ez idő szerint még bebizonyítani nem lehet. Vagyis végső eredményében a fogadás eredménye meddő.

Ezzel az ítélettel sem a doktor, sem az ügyvéd nem volt megalégedve.

Bredejord nyomban fel is ugrott a székről s harsány hangon mondá:

– Hochstedt barátom, ne hamarkodjunk el a következtetések levonását... Bizony ne! Csak lassan a testtel! Mit szólana ön ahhoz, ha én most nyomban bebizonyítanám, hogy a *Cynthia* nem angol hajó?

– Hogy mit mondanék? – kérde a professzor kissé meghökölve e váratlan támadástól. – Valóban, nem tudnék semmit mondani...

– Nos hát, én mindjárt megmutatom nektek az okmányt, mely összes okoskodástokat halomra dönti. Ime itt van! – – kabátja belső zsebéből kihúzott egy iratot. Első pillanatra rá ismertek, hogy Amerikából jött. Oda adta a doktornak.

A doktor fenhangon olvasá:

Bredejord ügyvéd úrnak Stockholm.

New-York, október 27.

«Uram, folyó hó 5-dikén kelt becses levelére válaszolva, van szerencsém a következőkről tudósítani:

1. Egy *Cynthia* nevű hajó, melynek kapitánya Borton volt, s a «Kanadai Általános Szállító-Társaság» tulajdonát képezte, mintegy tizennégy évvel ezelőtt tűnt el nyomtalanul a Feroë szigetek tájékán.

2. Ez a hajó a new-yorki «*General Steam navigation insurance Company*»-nál három millió hétszázezer dollárra volt biztosítva.

3. A *Cynthia* eltűnését kinyomozni nem lehetett, s e miatt fent nevezett biztosító társaság és az eltűnt hajó tulajdonosa között perre került a dolog: a per az előbbi javára dült el.

4. A per elvesztése a «Kanadai Szállító-Társaság»-ot csődbe juttatta.

Ujabb megbízásait várva, kiváló tisztelettel vagyunk

Smith Jeromos, Walker és Társa
tengerészeti ügynökök.»

– Nos, mit szólasz ehhez, doktor? – kérde Bredejord diadalmasan. – Ennek az érvnek van úgy-e súlya?

– Van... van...! De hát hogy a patvarba szerezted meg?

– Nagyon egyszerű a históriája. Mikor te erőnek erejével rá fogtad a *Cynthiá*-ra, hogy az angol hajó és Nagy-Britanniában kerested, én mindjárt Amerikára gondoltam. Az idő telt, a te nyomozásodnak teljességgel nem volt semmi eredménye... Akkor én kaptam magam és irtam New-Yorkba. A harmadik levelemre jött ez a válasz... Beláthatod, hogy a Pliniusodtól el kell búcsúznod, a fogadást én nyertem meg.

– Hohó!... Csak ne oly gyorsan.

– Hát nem világos ez a dolog? Bebizonyítottam, hogy a hajó amerikai hajó volt, hogy a Feroë szigetek táján, tehát a norvég partokhoz közel merült el, ezelőtt tizennégy évvel, tehát éppen akkor, mikor Eriket kihalászták

a tengerből... Hát téged még ez sem győz meg okoskodásod helytelen voltáról?...

– Legkevésbé sem, barátom,... Jegyezd meg jól, hogy én a te okmányodat nagyon fontosnak tartom; a mi nekem nem sikerült, te reá akadtál az igazi *Cynthiá*-ra... Nos hát, engedj meg barátom, de éppen te szolgáltatad az én véleményem megerősítéséhez a legerősebb érvet. Figyelj csak ide: a hajó kanadai volt, vagyis más szóval angol, a minthogy Kana-dában túlnyomó az irlandi elem, a fiú mégis csak irlandi származású!...

– No nézze csak meg az ember, mit nem olvas ki a levelemből!... Hiszen elvégre azt is kiolvasod, hogy a Pliniusodat nem vesztetted el!

– Természetesen...!

– Esetleg azt is, hogy a Quintilianusomat megnyerted?

– Az is meglehet, ha vársz még két évig, s addig megújítjuk a fogadásunkat.

– Itt a kezem reá.

HETEDIK FEJEZET.

Vanda véleménye.

Erik eleinte szívvel-lélekkel az új foglalkozásnak élt. El akarta feledni, hogy valaha egyébbel is foglalkozott. Mindennap ő kelt fel a leghamarabb, a halász-bárkát előkészítette, mire Hersebom gazda kijött a házból, már mindent készen talált. Elkísérte apját, segített neki, s nem riadt vissza a legfárasztóbb munkától sem; Erik kedvvel dolgozott; s mindenre reá járt a keze, nemcsak buzgó, hanem rendkívül ügyes is volt. Ottó nem győzte öcscsét eléggé bámulni.

Egyszer így szólott hozzá:

– Hogy is tudtál te a városban élni! Hiszen te csak a tengeren vagy igazán boldog.

Valahányszor erről folyt a beszéd, Erik nagyon hallgatag lett.

Máskor megint ő hozta szóba, s dicsérte a halászok életét. Ilyenkor Ottó felkiáltott:

– Ez aztán a beszéd!

Erik elfordult, hogy bátyja ne vegye észre keserves sóhajtását.

A fiú keservesen szenvedett, mióta a tanulást abba kellett hagynia és csupán keze munkáját láthatta. Ha eszébe jutott stockholmi élete, valósággal küzdött gondolataival; erőnek erejével el akarta úzni. De hiába, szívében ott volt a keserűség, azt onnan ki nem irthatta. Nem érezte senkivel, eltitkolta. A tavasz folyamán történt valami. Ettől az időtől kezdve az elégedetlenség mind inkább erőt vett rajta.

Egy napon Hersebom gazda egymaga ment ki a tengerre halászni. Eriket és Ottót megbizta azzal, hogy a készletben levő halat tonnákba rakják. A mint szorgosan foglalatoskodtak, egyszer csak megszólalt Erik:

– Sajátságos hangokat hallok,... úgy dübörög valami, mintha egy léghajóban volnék ötezer méter magasságban.

Eriknek megeredt az orra vére. Ottó is nagyon furcsán érezte magát.

– Azt hiszem, hogy a barométer nagyon alászállott – jegyzé meg Erik. – Ha ráérnék, elszaladnék Malárius mesterhez, hogy megnézzem.

– Hogy ne érnél reá, eredj csak – biztatá Ottó, – lásd, mindjárt készen vagyunk a munkánkkal. Különben is elvégezném én, ha később találnál haza jönni.

– Jól van, akkor hát sietek... Nem tudom miért, de aggódom... Bárcsak apánk itthon volna már.

Útközben találkozott Maláriussal.

– Áh, te vagy Erik! – szólítja meg a mester. – Örvendek, hogy itt látlak, s hogy nem vagy most a tengeren. Éppen hozzátok siettem, hogy tudakozódjam utánad. Fél óra óta szörnyen alászállott a barométer. Soha ilyet nem tapasztaltam. Most 718 milliméter. Vihar lesz nemsokára.

Alig hogy Malárius szavait befejezte, távolról mennydörgés hallatszott, mintha gyászos nyöszörgés lett volna.

Az ég csodálatos gyorsasággal minden oldalról beborult. Nyomban reá irtózatossal erővel kitört az orkán.

A szél kiszakította az ablaktáblákat, leszedte a házak tetőit, fosztogatta a pajtákát. A cyclon körülbelül egy óráig dühöngött.

Hersebomé, valamint a többi noroëi halászcsaládok minden gondolata azoknál időzik, a kiket a tengeren talált az irtózatossal vihar. Hersebom gazda leggyakrabban egy nagyobbacska sziget nyugati partjánál szokott halászni. Körülbelül ezen a helyen látta meg hajdanában Eriket is. Azt hitték ugyan, hogy a vihar kitörése előtt menedéket keresett a szigeten; de azért Eriknek és Ottónak nem volt nyugta.

A szomszédtól egy halászbárkát kértek kölcsön, s a hozzájuk csatlakozó Maláriussal elmentek, hogy Hersebom gazdát felkeressék.

Kata asszony és Vanda aggódó szívvél néztek utánok.

A fjordon már elült az orkán, mint egy órai kerülőt kellett tenniök, hogy a halászbárkát a tengerre bocsáthassák. A viharkorbácsolta tenger úgy örvényezett a parton, hogy még gőzhajó sem szállhatott volna vízre, nem hogy egy törékeny halászbárka.

Vissza kellett menniök Noroëba.

Hersebom gazdát hiába várták haza a szokott időben. A többi noroëi halász sem tért aznap este haza.

Szomorú egy este volt ez a Hersebom családnál. Aggódásuk nőttön-nőtt. Nem feküdt le egész éjjel senki sem. Az éjszaka hosszú óráit kínos várakozásban virrasztották át, a tűz körül ültek némán.

Másnap a noroëi halászok, kik tegnap otthon maradtak volt, közös erővel felkészülöttek, hogy társaikat felkeressék. Valóságos kis hajó-rajja volt a halászbárkáknak. Útközben számos halász bárkáját pillantották meg, de a Hersebomé nem volt azok között. Mind megmenekültek szerencsésen...

Hol maradt Hersebom? Nem tudott róla senki semmit. Bizonyára vége van szegénynek, mert azok is, a kik megmenekültek, szörnyű dolgokat meséltek a cyclon dühöngéséről.

Elhatározták, hogy Hersebomot felkeresik. Malárius mester is velök tartott, Erik és Ottó szintén, s még egy nagy barna kutya szegődött hozzájuk: Klaas, a Hersebomé húséges házőrző ebe.

A mint a bárkákat a tengerre bocsátották, különféle irányban elszéledtek azok, egyik jobbra, másik balra, hogy a noroëi fjord körül elszórt számtalan szigetet kikutassák.

Mikor déltájban az öböl déli részén újra találkoztak, Hersebomról nem tudtak semmit, egészen nyoma veszett szegénynek. Abban állapotok meg, hogy haza mennek.

Erik hallani sem akart a hazamenetelről. Azt mondta, hogy a délre eső szigeteket már átkutatta, most az éjszakaiakat veszi sorra. Malárius és Ottó helyeselték a szándékát. A halászok szerencsét kívántak nekik és haza mentek.

Két óra tájban, a mint egy szigetecskéhez közeledtek, a kutya dühösen elkezdett ugatni, kiugrott a bárkából s a szirtes sziget felé uszott.

Erik a sziget felé irányította a bárkát, s a kutya nyomán haladott, utána a többiek, Klaasnak üvöltése mind erősebbé lett, s végre megpillantották őt egy sziklaháton... valami emberi test feküdt a földön.

Hersebom volt.

Vér borította, sápadt volt, mozdulatlan és hideg – talán meg is halt már... A hű kutya nyalta a kezét és keservesen nyűszített.

Erik leborult hozzá, s szíve fölé tette a fülét. Hallgatózott.

– Él!... A szíve dobog! – kiáltá.

Malárius az eszméletlenül fekvő halász jéghideg kezét fogva, szomorúan rázta a fejét... No de nem akart semmit elmulasztani, hogy eszméltre hozza, elkezdte a lábát, karját, mellét hatalmasan dörzsölni, hogy a vért újra keringésbe hozza...

A szíve csakugyan dobogott, melle emelkedett, s ajkai közül gyöngesóhaj lebbent el.

Malárius és a két ifjú felemelték a földről, s gondosan a bárkához viték... Mikor a bárka fenekére lefektették, Hersebom felnyitotta a szemét.

– Vízet! – rebegé alig hallhatóan.

Erik pálinkát öntött a szájába... Ettől kezdett lassacskán magához térni, reá ismert a körülötte lévőkre, de nemsokára lehúnyta szemeit. Újra visszaesett alélságába.

Szerencsésen haza értek Noroëba.

Hersebomot lefektették, jó erős levest készített neki Kata asszony, azt megette, egy üveg sört ivott... s aztán lassankint magához tért teljesen. Nem sérült meg halálosan, csak az alsó karja ficzamosodott ki, s egész teste érzékeny zúzódást szenvedett. Malárius megtiltotta a sok beszédet, hadd pihenjen.

Csakhamar csendes álomba merült.

Másnap röviden elmondta, hogy a hirtelen támadó vihar őt még a tengeren érte; sietett a part felé, de már késő volt; bárkáját iszonyú erővel

csapta a sziklához, ő maga pedig a partra vánszorgott ki, s ott elvesztette az eszméletét.

Szegény öregnek keserves gondolatai támadtak, a mint az ágyban fekvő, később is, mikor már felkelhetett, de nyomorék karját felkötve kellett hordania. A bárkája oda van, ujat nem csinálhat, pénze nincs, hogy a gyárból vegyen... Mi lesz a családjával... Megrohanták a gondok... Eltöltöték kimondhatatlan keserűséggel.

Erik is látta, hogy minő komor jövő vár arra a családra, melynek ő olyan sokat köszönhet. Néhány napig még csak éltette szivét az az öröm, hogy megmentőjének az életét ő is megmentette... de aztán újra a régi gondolatok gyötörték.

Sokat törte a fejét azon, hogy mi módon könnyíthetne a család gondjain. Arra gondolt, hogy elmegy Bergenbe, s beáll valamelyik hajóra matrónak, a mit keres, azt haza küldi.

Előbb tanácsot akart kérni Malárius mestertől.

Elmondta neki őszintén, hogy mi a szándéka: Bergenbe megy és beáll matrónak.

A derék öreg így szólott hozzá:

– Helyén van a szíved, fiam, de ez a te szándékod még sem helyes. Míg itt akartál maradni Noroëban, s meg akartad osztani azokkal a jó emberekkel a sorsukat, nem szoltam semmit ellene, de miért mennél te matrónak, hiszen akkor is távol kellene tőlük lenned... Nem volna sokkal okosabb tovább tanulni, fényes pálya nyílnék meg előtted. Gondolkozzál, édes fiam, nem szabad könnyelműen határoznod ebben a fontos dologban.

Azt persze nem mondta meg Eriknek a jó Malárius, hogy ő már tudatta stockholmi derék barátjával, a doktorral, hogy mi történt Noroëban.

Harmadnapra megjött a válasz. Sietett vele Hersebomékhöz, s felolvasta nekik.

A levél így hangzott;

Stockholm, márczius 17.

«Kedves Malárius!

Nagyon szépen köszönöm, hogy tudattál engem arról a szerencsétlenségről, mely Hersebom gazdát sujtotta a folyó hó 3-dikán dühöngő orkán alkalmával. Boldoggá és büszkévé tesz annak a tudata, hogy Erik ezúttal is, mint mindig, derekasan viselte magát. E levélhez mellékelve küldök ötszáz koronát, kérlek, add át Eriknek. Mondd meg neki, hogy vegyen Bergenben egy szép halászbárkát, ha a pénz nem volna elég, tudasson engem haladéktalanul. A bárka neve *Cynthia* legyen,

hadd emlékeztesse őt mindig fiúi kötelességére. Házam minden időben nyitva áll Erik előtt, ha kedve van tanulmányait folytatni. Biztos adataim vannak, s erős hitem arra, hogy szüleit fel fogom találni. A te öreg, hű barátod

Schwaryencrona.»

El lehet képzelni, hogy minő öröm szállotta meg az elszomorodott családot. A doktor igen jól ismerte Hersebom gazdát, tudta, ha egyenesen neki küldi a pénzt, aligha elfogadja... Egészen másként nézi, ha Eriktől kapja, mintegy emlékeztetőjéül annak, hogy a *Cynthia* hajótöröttje az ő fia...

Sokáig hallgattak... Kiki magába mélyedt... Erik lelke újra álmokat szőtt... Ha újra tanulhatna... de nem mert szólani, hogy apját valahogy meg ne szomorítsa.

Vanda törte meg a kinos hallgatást.

– Erik – mondá lány, komoly hangon – neked nem szabad visszautasítanod a doktor úr ajánlatát!... Nem teheted, mert háládatlanság volna tőled ennyi jótéteménnyel szemben; vétkeznél magad ellen is. Neked ott van a helyed a tudósok és nem a halászok között... Régóta gondolok én már erre... Ha senki sem akarta neked ezt szemedbe mondani... én megmondom!...

– Vandának igaza van! – mondá Malárius mester mosolyogva.

– Vandának igaza van! – ismétlé Kata asszony.

Igy dült el másodszor az Erik sorsa.

NYOLCZADIK FEJEZET. O'Donoghán Patrick.

Schwaryencrona doktor nyomára jött annak, hogy ama bizonyos Canadai Társaságnak az igazgatóját Churchill Józsuének hívták.

Az ám, csak hogy hová lett ez a Churchill Józsue, mióta a társaság csődbe jutott?

Ha valahol rá akadhatna, tőle talán megkaphatná a *Cynthia* utasainak a névjegyzékét, ebben bizonyára benne lenne a kis csecsemőnek a családi neve is... Milyen fontos volna, ha ezt tudnák...

Churchill Józsuéről tiz év óta nem tudnak semmit.

Aztán arra gondolt az érdeemes doktor, hogy átböngészi a régi amerikai lapokat, melyekben fel szokták sorolni azoknak a nevét, a kik valamely hajón Európába indultak...

Ezzel sem boldogult, mert a tizennégy évvel ezelőtt megjelent lapok már teljesen elkallódtak, a későbbiekben a *Cynthia* utasairól szó sem lehetett.

Erik már tizedik hónapja volt újra Stockholmban, mikor a doktor szava-hihető forrásból megtudta, hogy Churchill Józsue éppen hetedik esztende-je meghalt egy kórházban, nem maradtak törvényes örökösei, – s valószínűleg hagyatéka sem volt. A megbukott társulat üzleti könyveit pedig rég eladták a new-yorki dohányárosoknak.

Bredejord nem győzte a derék doktort kesernyés megjegyzéseivel bosszantani ebben a nevezetes ügyben.

Az Erik története ebben az időben mindennapi beszéd tárgya volt a doktor házánál. Minduntalan szőnyegre került, most már Erik füle hallatára is szóba hozták, nem is sejtven, hogy a jó fiú szívében minő fájdalmas húrokat pengettek meg.

Mennyit eltöprengett a komoly ifjú a maga sajátságos sorsán!... Neki nincsenek szülei, ... nem is fogja talán soha megtudni, hogy ki volt az apja, hogy ki volt az anyja... Milyen szomorú dolog az, hogy még a hazáját sem ismeri.

– Még a legnyomorultabb csavargó, a kinek nincs hajléka: tudja, hogy melyik hazának a gyermeke – és én nem tudom... Ezen a kerek földön apátlan-anyátlan, hontalan csak én vagyok!... A szélüzte porszem és falevél nem árvább, mint én vagyok... Hol születtem, ki ringatta bölcsőmet;

hova zarándokoljak el, hogy sírhalmukra boruljak az én ismeretlen szüleimnek!

Úgy fájt ennek a derék ifjúnak ez a tudat!

És mégis a hála és szeretet meleg érzése öntötte el szívét, mikor a norvégiai egyszerű családra gondolt... arra a jóságos asszonyra, ki anyja helyett édes anyja, arra a csendes, komoly emberre, a ki apja helyett apja, s a két jószívű gyermekre, a kik testvérei helyett szerető testvérei voltak.

Ezt sohasem fogja elfeledni.

Belemerült a történelem, földrajz és ethnográfia tanulmányozásába, mintegy kutatni akarta, hogy minő faj a kelta, melyhez neki Schwaryencrona szerint tartoznia kell.

Ez is elszomorította, mert íme ő a kelták közül a legnyomorúságosabb, a legelnyomottabb nemzethez, az *irlandi*hoz tartozik.

Be más volna az, ha francia lenne...! Ha ennek a dicsőséges nemzetnek volna a fia; hiszen a francziák is kelták! Minő története van ennek a nemzetnek, mily gyönyörűség töltötte el a szívét, midőn Franciaország mozgalmas történetét olvasgatta. A nagyok példáin mennyire lelkesült, s tudatában annak, hogy születése titkát soha meg nem tudja, a lelkesedés helyett mélységes szomorúság szállotta meg.

Észrevétlenül új irányt adott ez a töprengés, ez a beható tanulmány egész törekvésének; nem az orvosi pálya csábított, hanem a világgáró nagy utazók sorsa érdekelte; a tengerészet ragadta meg figyelmét, mert valami azt súgta, hogy előbb-utóbb neki kell a titok megfejtésének nagy munkájához fognia.

– Majd leteszem a hajóskapitányi vizsgálatot, eljutok New-Yorkba, s a *Cynthia* ügyében megkezdem a puhatolózásomat.

Erik sorsa iránt nemcsak Schwaryencrona, hanem Bredejord és Hochstedt is a legnagyobb mértékben érdeklődtek, mintha Eriket ők fogadták volna örökbe, mert a derék ifjút teljes szívükből szerették.

Egy szép napon kapták magukat, s a három jó barát meg Erik felszálltak egy Amerikába induló hajó fedélzetére és elutaztak New-Yorkba.

Tíz nappal utóbb New-Yorkba érkeztek, s nyomban ellátogattak a Schmith Jeromos, Walker és társai cég irodájába, honnan az első tudósítást kapták.

Ez alatt Erik is megtette a magáét. Eljárt naponta a kikötőbe, szóba elegyedett a matrózokkal, elment a korcsmákba, hova a tengerészek szoktak befordulni.

– Nem ismer valakit; a ki a *Cynthián* szolgált hajdanában, akár tisztet, akár matrózt vagy esetleg utast, a ki ezelőtt tizennégy évvel Európába indult? – kérdé egyiktől is, másiktól is.

Nagyon szépen beszélt angolul, aztán olyan kedves, nyájas arcza volt; tisztességtudó és szerény a magaviselete: a komor, nyers ficzkók megszerették, válaszoltak szívesen a kérdésére... Jó ideig azonban nem tudott egyik sem számot adni arról; a mit éppen tudni szeretett volna. Erik nem csüggedett el, tovább kérdezősködött.

Végre megtudott annyit, hogy valami O'Donoghán Patrick nevű matróz a hajótörött *Cynthiá*-ról szerencsésen megmenekült. Járt is azóta gyakrabban New-Yorkban. Hajós-inas volt akkortáiban a Cynthián, s az I-ső osztályú utasokat szolgálta ki. Ennek tehát okvetetlenül kell tudnia a «bojé»-ra kitett úri gyermekről...

Másnap Erik újra járt-kelt a kikötőben, az utczákon, a korcsmákban, s kereste azt a bizonyos O'Donoghán Patrickot. Úgy irták le neki, hogy irlandi, Innishannonban született (Cork grófságban); 33-35 éves körül lehet, alacsony termetű, haja rőt, szemei feketék, az orra belapult.

– Húsz ezer ember közül is megismerném őt az első pillantásra – mondá a matróz, – a kivel Erik aznap szóba állott, – pedig ide s tova hét esztendeje mult, hogy utoljára láttam őt.

– Itt New-Yorkban találkozott vele utoljára? – kérdé Erik.

– New-Yorkban is, másutt is! Legutoljára itt New-Yorkban.

– Nem tudná azt megmondani, hogy ho1 tudakozódhatnám bővebben utána?

– Bizony aligha,... de várjon csak, menjen el a «Red Anchorn» korcsmába... Ott ült egész nap O'Donoghán Patrick, ha New-Yorkban volt... Bowles, a vén tengeri medve mesélhet róla eleget.

Erik egy perczet sem késett, sietett a nevezett korcsmába. A korcsma ajtajában egy öreg asszony burgonyát hámozott nagy buzgóan.

– Bowles úr itthon van; tisztelt asszonyom? – kérdé szokott udvariaságával Erik.

– Itthon,... itthon ... csakhogy most alszik – felelé az öreg asszony, s kíváncsian sandított az úri vendégre. – Ha valami mondani valója van, csak ki vele... én vagyok a felesége.

– Asszonyom, ön is tud bizonyára felvilágosítást adni nékem, kérem, szíveskedjék megmondani, hogy valami O'Donoghán Patrick matrózt ismer-e? Itt lakik-e most, s ha nem, hol találhatnám?

– O'Donoghán Patrickot?... Ismerem. Lehet már öt vagy hat éve annak, hogy nem járt nálunk... Azt, hogy hol van most, csak a jó Isten tudná megmondani.

Erik arcza nagyon szomorú lón e szavak hallatára. Az öreg asszony észrevette.

– Úgy látszik, hogy nagyon a szívén fekszik ez az O'Donoghán Patrick... – jegyzé meg szánakozással.

– Nagyon, de nagyon a szívemen fekszik, asszonyom – viszonzá Erik.
– Csak ő tudná megfejteti azt a titkot, mely -

– Titkot?... Hogy is mondta csak, titkot? – kérdé módfelett kíváncsian az öreg asszony...

– Ugy van... Nagy titok az... O'Donoghán Patrick az egyetlen ember, a ki a *Cynthiáról* megmenekült ezelőtt mintegy tizenhét évvel; akkor én csak hét-nyolcz hónapos lehettem... egy bölcsőben menekültem meg a hajóról, a bölcsőt rákötötték egy bójéra. O'Donoghán Patrick talán meg tudná mondani, hogy kik voltak a szüleim, ezért keresem őt...

Bowlerné nagyot sikoltott, s aztán felkiáltott:

– Egy bójéra? Azt mondá, hogy egy bójéra?

Azzal kapta magát, futott fel a lépcsőn:

– Bowles!... Bowles!... Jere le hamar!... A bójéra!... Ön a bójé-
gyermek?... Ki hitte volna!... Ki hitte volna!

Erik arcza elsápadt az örömtől és reménytől.

Hátha most lehull a titok leple!

Bowles otromba, nehéz léptei hallatszottak már a falépcsőn... Kövér, tulipiros ábrázatú, rezes orrú ember volt, a szemei tele álommal...

– No, no! Mi a tatár?... Mit akarsz, asszony? – kérdé szemeit dörzsöl-
getve.

– Ide jere, szükségünk van reád, ülj le, s hallgass az ifjú urra... Hadd mondja el neked is, a mit nekem az imén elmondott.

Bowles szót fogadott az asszonynak, Erik pedig neki is szóról-szóra elmondott mindent.

Bowles telehold arcza mind szélesebbé vált, lapos mosoly húzódott el a szája két szélén, s hunyorgott a feleségére.

– Most már tudja, Bowles úr, hogy miről van szó – mondá Erik remegő szívvel.

Bowles megvakarta a füle tövét, lógatta nagy töksi fejét, végül megszólalt:

– Tudom is, no meg nem is tudom; az asszony is éppen annyit tud belőle, mint én.

A mit ezenkívül mondott, az éppen oly érthetetlen, mint zavaros volt. Szegény Eriket majd elemészttette a nagy izgatottság. De hát Bowles úr nem született szónoknak; különben is szerfölött álmos volt, mert lefekvés előtt egynehány pálinka-féle nedvességgel telt flaskót szokott alaposan beszopogatni.

A felesége jól ismerte drága urát, mert hamarosan két üveg hasonló nemű folyadékot tett elébe az asztalra.

Ez már megoldotta Bowles úr nyelvét. Két álló óráig járt a szája. Rengeteg sok mellékes dolgot elmondott, lényegest keveset, a mint hogy erről egyet-mást a következő fejezetben mi is megtudunk.

KILENCZEDIK FEJEZET. Ötszáz font sterling jutalom.

O'Donoghán Patrick – a mint Erik a Bowles zűrzavaros beszédéből kihüvelyezhette – épenséggel nem volt feddhetlen előéletű ember. A *Red Anchor* korcsmárosa ismerte őt a *Cynthia* hajótörése előtt és azután is ismerte, mint hajósinast, mint matrózot. A *Cynthia* hajótöréseig O'Donoghán Patrick szegény volt, mint a templom egere; a hajótörés után egy csomó bankó nyomta a zsebét, azt híresztelte, hogy Irlandban örökölt egyik rokonától, ezt persze senki sem hitte el.

Bowles sem hitte el. Inkább elhitte azt, hogy a *Cynthia* hajótörése alkalmával Isten tudja mi úton-módon, de pénzhez jutott... A mi elvégre is nem szokatlan dolog a matrózoknál. No meg az is feltűnt neki, hogy O'Donoghán Patrick sohasem beszélt arról a hajótörésről, mindig boszusan másra terelte a beszélgetést, ha valaki a *Cynthia* esetét találta szóba hozni. Abban az időben, mikor a biztosító társulatok ellen a pert megindították, O'Donoghán Patrick kapta magát, s valamerre eltűnt, senkinek sem mondta meg, hová megy. Nyilván azért távozott el, hogy elő ne állíthassák őt tanu gyanánt, mint a *Cynthia* elsülyedésének egyedül élő bizonyosságát.

Bowlesnek soha sem jutott eszébe, hogy mindennek az okát kutassa; neki csak az tűnt fel, hogy O'Donoghán Patricknak, ha New-Yorkba visszakérült, mindig bőven volt pénze. Ha valamicskével többet ivott a kelletténél – ez pedig gyakortább történt meg – eldicsekedett, hogy van neki egy titka, mely valóságos fejős tehén... Ilyenkor mindig e szavakkal végezte beszédét:

– Hja, az a «bójés gyermek», Bowles! – s reá csapott az öklével a korcsma asztalára. – A «bójés gyermek» aranyat ér ám!...

Aztán röhögött, s meg volt magával szörnyen elégedve. Soha senkinek sem sikerült, hogy kivegye belőle a «bójés gyermek» titkát, pedig eleget faggatták.

E miatt sikoltott fel örömeiben Bowlesné, mikor Erik elmondta neki, hogy ő volt a bójéhoz kötött bölcsőben az a kis gyermek.

O'Donoghán Patrick négy év óta nincs már New-Yorkban. Akkor történt, hogy váratlanul benyitott hozzá egy ismeretlen úr. Az ajtót bezárták, s egy óránál tovább beszélgettek. E látogatás után O'Donoghán Patrick ke-

veset beszélt, másnap kifizette a tartozását, nem mondta senkinek, hogy hová, csak eltávozott New-Yorkból.

Azóta nem látta őt senki.

Bowles úr és a felesége nem tudták e hirtelen eltávozásnak az okát. Annyi bizonyos, hogy nyomós oka lehetett, az is bizonyos, hogy a titkos látogató mondta meg neki, hogy el kell rögtön tűnnie.

Erik mindezt elmondta barátainak, mert olybá tekintették őt már a doktor, az ügyvéd s a nagytudományú tanár. Végre sikerült tehát nyomára jönniök egy embernek; a ki tud valamit Erik szüleiről. Igaz, hogy hirtelen eltűnt, de fel fogják, fel kell találniok.

Azonnal táviratot menesztettek Bowles úrhoz és feleségéhez, megrendeltek nála hat személy számára ebédet. Az ügyvéd indítványozta ezt; mert remélte, hogy a derék Bowles-familiának ebéd közben megnyílik a szíve, megoldódik a nyelve s egyet-mást megtudnak tőlük a *Cynthia* hájósinasáról.

Erik jobban ismerte Bowles urat, hogysen valami vérmes reményeket fűzött volna hozzá, ámde Bredejord, mint ügyvéd bizonyára jobban ért a vallasáshoz, mint ő, hátha érdemleges vallomásokra bírja Bowleséket.

Bowlesné ugyancsak kitett magáért. Az első emeleti parádés szobában terített, ott várta úri vendégeit, még pedig ebéddel. Nagyon jól esett neki, hogy őket is meghívták s készségesen felelt ő is, meg Bowles úr is a kíváló ügyvéd kérdéseire.

Egyet-mást csakugyan megtudtak újra. Így többek között kétségtelessé vált az, hogy O'Donoghán Patrick azért tűnt el hirtelen, hogy a biztosító társaság ellen indított perben tanúként ne állíthassák elé, s ne legyen egyetlen élő tanu se, a ki a hajótörés részleteiről felvilágosítást adhasson.

Továbbá az is kiderült, hogy a titokba beavatott másik embernek vagy New-Yorkban, vagy New-York közelében kell tartózkodnia, mert O'Donoghán Patrick rendesen üres zsebbel jött Bowlesékhez, s másnap csodálatos módon pénzmagra tett szert, s jócskán kezdett költekezni.

Bowlesék elbeszélése szerint az a titokzatos idegen, a kinek látogatása után O'Donoghán Patrick nyomtalanul eltűnt New-Yorkból, valószínűleg titkosrendőr volt. Annak kellett lennie, mert épen akkor jelentek meg a Schwaryencrona doktor hirdetései a lapokban s így újra felelevenedett a *Cynthia-ügy*, mely évekig nem került volt szóba. Ennek a két jelenségnek tehát bizonyára volt valami összefüggése.

Mintha némi fény vetődött volna a titokra!... Erik szomorú történetéhez valami büntény fűződik, a *Cynthia* elmerülése nem volt tiszta dolog... Ennek a bűnnek a szerzője tartotta bizonyára pénzzel O'Donoghán Patrickot, a ki vagy tudja, vagy részese volt a titkos bünténynek.

Erik és jóakarói azzal a biztos tudattal búcsúztak el Bowleséktől, hogy nemsokára meg fogják a titkot fejteni.

Másnap Bredejord elment az amerikai svéd nagykövethez és a new-yorki rendőrkapitányhoz, elmondott mindent, mit a Cynthia-ügyről tudott; a sutba vetett periratokat előkerítették, az ügyet újra folyamatba hozták, de kézzelfogható érvre nem találtak, élő tanút előállítani nem tudtak, így hiábavalónak bizonyult minden buzgólkodásuk. Az iratokban nyoma sem volt a Cynthia utasainak, egy árva sor sem emlékezett meg arról, hogy a Cynthián akkor egy kilencz hónapos gyermek is lett volna.

Néhány napig eltartott az újra megindított vizsgálat. Mikor ezt befejezték, a rendőrfőnök nagy sajnálkozással adta Bredejordnak a tudtára, hogy nem tudott kideríteni semmit. Egy lélek sem tudja, hogy az a bizonyos O'Donoghon Patrick hol van. Annyi bizonyos, hogy négy év óta az Egyesült-Államok területére nem tette a lábát. Különböznél is az egész ügy annyira elavult már, hogy a törvényszék aligha bocsátkoznék tárgyalásába még abban az esetben sem, ha O'Donoghon Patrick hirtelen előkerülne.

Így hát nem tehettek okosabbat, mint hogy visszatérjenek Svédországba. Utba ejtették Irlandot, abban a hiszemben, hogy O'Donoghon Patrick egyet gondolt és haza ment szülőföldjére.

A New-York – Liverpool között járó gőzhajó Corkig vitte őket. Innen Innishannen már nem volt messze. Kikérdezték a falubelieket, s megtudták, hogy O'Donoghon Patrick tizenkét éves korában szakadt el hazulról, s azóta nem hallottak róla semmit. Él-e, meghalt-e, annak csak a jó Isten a tudója.

– Már most hol keressük őt? – kérde a doktor, a mint újra hajóra szállottak, hogy Stockholm felé vegyék az útjokat.

– A kikötőkben, még pedig nem az amerikaiakban, – jegyzé meg Bredejord, – mert tudjátok meg, hogy az ilyen tengeri medve, az ilyen megcsontosodott matróz harminczöt éves korában még nem tud búcsút mondani a tengernek. Patrick most bizonyára valamelyik hajón van; a hajók pedig egyik kikötőből a másikba járnak. Ott kell őt keresnünk, sehol egyebütt. Nos, Hochstedt, ön nincs ezen a véleményen?...

– Valóban én is ezt tartom a legvalószínűbbnek, bár egyéb eshetőség sincsen kizárva – felelé méltósággal teljesen a tudós professzor.

– Nos hát, tegyük fel, hogy O'Donoghon Patrick valósággal megijedt, a mikor hallotta, hogy a rendőrség nyomozza, el akart tűnni minden áron, vajjon nem hihető-e, hogy olyan kikötőt keresett, a hova amerikai hajók nem járnak, a hol régi czimboráival nem találkozhatik? – Nos hát, vajjon nem cselekszünk-e helyesen, ha minden kikötőben tudakozódunk utána, főleg mióta tudjuk, hogy minő jellegzetes a külseje? Hátha valaki nyomára vezet?

– Nem volna egyszerűbb dolog, ha közhírré tennők az újságokban? – kérde Schwaryencrona.

– Az ám, csak hogy az egyszerű matrózok kezébe aligha jut el az újság, a többi újságolvasó pedig nem tudhat semmit O'Donohan Patrickról.

– Hátha valami jutalmat tűznénk ki annak, a ki hírt ad nekünk O'Donohan Patrickról? – Erik, mit szólasz hozzá?

– Azt hiszem, hogy számos újságban kellene hirdetnünk, még pedig több számban ismételtlen hirdettetnünk. – Az pedig sok pénzbe kerülne, azonkívül könnyen elriaszthatná O'Donohan Patrickot is, ha valamelyes módon neszét venné a dolognak, hogy az ő fejére díjat tűztek ki. Legjobb lenne egy embert megbízni ennek a kiderítésével.

– Jó, jó, de vajjon akad-e ember, a ki ilyesmire vállalkozik?

– Akadt is már, kedves mesterem – felelé Erik... Itt vagyok én.

– Te, édes fiam, te? – Hát a tanulmányaid?...

– Majd folytatom az alatt. – Útra kelek... igen, hosszú útra, meg kell val-lanom, hogy ezt a szándékot már régen forgatom az elmémben.

– Hogy hogy? – kiálták egyszerre nagy meglepetten Schwaryencrona, Bredejord és Hochstedt.

– A dolog nagyon egyszerű, elkészültem a hajóskapitányi vizsgálatra a magam szorgalmából, titkon. Ha kell, akár holnap leteszem a vizsgálatot; ha aztán kezemben lesz a diploma, valamelyik hajóra elszerződöm hajó-tisztnek.

– Micsoda?... S te erről nekem mindez ideig egy árva szót sem szóltál, fiam? – kérde a doktor látszólag bosszankodva, míg az ügyvéd és a tanár mosolyogva néztek Erikre.

– Nem gondoltam, hogy valami nagy bűnt követtem el, mikor ezekre a tanulmányokra reá adtam a fejemet! – Arról még csak nem is álmodtam, hogy az ön jóváhagyása és beleegyezése nélkül reá lépjek az új pályára...

– Jóváhagyom, beleegyezem, te, te haszontalan ficzkó! – mondá szeret-tettel a doktor. – Arról azonban szó se legyen, hogy most mindjárt s egy-magadra ereszszelek útra. – Várd meg, a míg nagykorúvá leszel...

– Megvárom... meg! – felelé Erik a hála és gyermeki engedelmesség szerető hangján.

Mindazonáltal megmaradt a doktor előbbi szándékánál, hogy jutalmat tűz ki annak, a ki neki O'Donohan Patrickról hírt ad. A legközelebbi vá-rosnál kiszállottak, a doktor elsietett a helyi lap szerkesztőségébe, s hét nyelvre lefordított hirdetését feladta. Hadd repüljenek másnap a világ min-den részébe.

A hirdetés szövege így hangzott:

«O'Donoghán Patrick matróz négy évvel ezelőtt eltűnt New-Yorkból. Száz font sterling jutalomban részesül az, a ki hírt ad róla. Ötszáz font sterlinget kap O'Donoghán Patrick maga, ha e hirdetés közzétevőjével érintkezésbe lép. Nincs oka félni semmitől.

Dr. Schwaryencrona. Stockholm.»

A doktor és barátjai október 20-dikán érkeztek haza. Néhány nap múlva a világ minden nagyobb újságában megjelent a hirdetés. Mikor Erik elolvasta, a szíve olyan nehéz lőn szegénynek.

Bredejord azt mondta, hogy ennél bolondabb dolgot a doktor nem tett soha életében. Ezzel – úgymond – a titkot örökre eltemette. Most az egyszer Bredejord csakugyan elvetette a sulykot. A mint erről a következő fejezetben mindjárt meggyőződünk.

TIZEDIK FEJEZET.

Tudor Brown.

Májusban történt. Egyik reggel a doktor dolgozószobájában ült, midőn inasa névjegyet hoz be. A névjegy sajtószerű kicsiny formája első látásra elárulta, hogy Angolországban készült. Ez a név állott rajta: *M. Tudor Brown*,

alatta pedig *on board the Albatros*.

Magyarul: Tudor Brown, az «Albatros» fedélzetén.

– Tudor Brown?... tünődék a doktor, vajjon hallotta-e már életében valaha ezt a nevet.

– Ez az úr szeretne a doktor úrral beszélni – mondá az inas.

– Jöjjön a rendelő órámon!

– Magánügyben jött, azt mondta.

– No hát ereszd be!

Érdeklődéssel várta azt az embert, kinek a neve olyan sajtószerűen volt megválasztva: az ősi *Tudor*, s a legújabb demokrata világ hétköznapi neve: *Brown*... Honnan szedhette?

Különös egy ember is volt az, a ki belépett a doktor szobájába. Bizalmatlan, sőt kellemetlen arcú, sovány, hajlott orrú és viseletében otromba úri ember volt Tudor Brown. Úgy jött be, mintha a vasúti állomás ebédlőjébe jönne, még a fejét sem biczczenette meg. Orrhangon beszélt, csaknem reszelte az ember fülét ez a rekedtes, tompa hang:

– Maga Schwaryencrona doktor?

– Én vagyok – felelé a doktor, elképpelve ezen az otromba viselkedésen.

Már-már csengetni akart, hogy vezessék ki az otromba parasztot, midőn az újra megszólalt, s felkeltette szavaival a doktor érdeklődését.

– Olvastam az O'Donoghán Patrickra vonatkozó hirdetését. Azt hiszem, hogy szeretné hallani, a mit róla tudok.

– Uram, szíveskedjék legalább leülni – viszonzá a doktor.

Brown tette magát, mintha nem is hallotta volna. Kikeresett egy kényelmes széket, azt közelebb tolta az ablakhoz, belevetette magát, a két kezét beledugta a nadrága zsebébe, a lábát pedig felrakta az ablak fájára.

– Úgy látszik, hogy az úrnak nagyon a szívéen fekszik, hogy arról a matrózról egyet-mást megtudjon, különben nem ígért volna ötszáz font sterlinget. No hát én ebben a dologban jöttem.

Az orvos bólintott a fejével.

– Természetesen mindeneelőtt azt szeretné tudni, hogy én ki és mi vagyok. Megmondom azt is. Olvashatta a névjegyemen, hogy Tudor Brownnak hívnak. Angol név...

– Talán irlandi? – kérde a doktor érdeklődve.

Az idegen meglepetve nézett a doktorra... egy pillanatig habozott, vajjon megmondja-e? Aztán folytatá:

– Nem, skót! – Tudom, hogy arczom után itélve yankee-nek tart a világ.

– Mindegy, azért mégis csak skót vagyok.

Ezeket mondván, reá nézett a doktorra. A szemeiből ezt lehetett kiolvasni:

– Bánom is én, akármit gondolsz rólam, oda se neki.

– Invernenből való talán? – kérde a doktor.

Az idegen megint gyanakodva nézett a doktorra.

– Nem, edinburgi vagyok – felelé... – Különben, mit törődik azzal az úr, nem tartozik a dologra. – Magam gazdája vagyok, nem tartozom senkinek számadással. – Magának is csak azért mondom meg, a mit megmondok, mert hát nekem úgy tetszik. – Nem tartozom vele.

– Engedelmet kérek, uram, én önt nem kértem arra, hogy elmondja – jegyzé meg az orvos finom mosolylyal.

– Nem; annál jobb; akkor hát ne kotyogjon bele a szavaimba, mert soha sem végzünk. Maga azt szeretné úgy-e tudni, hogy hova lett O'Donoghan Patrick? – Én tudom, hogy mi történt vele.

– Ön tudja?

– Tudom hát. Mielőtt azonban megmondanám, hogy mi történt vele, előbb azt szeretném tudni, hogy miért tudakozódik utána?

A doktor nagyon természetesnek tartotta ezt a kérdést; elmondta röviden az Erik történetét. Brown szemmel láthatólag feszült figyelemmel hallgatta.

– Él az a fiú még? – kérde Tudor Brown.

– Él bizony. Egészséges és derék fiú, nemsokára megkezdzi az upsalai egyetemen az orvosi tanulmányokat.

– Lám! lám! – jegyzé meg Brown eltűnődve. – Mondja csak, egyéb érdekek nem ösztönzi önt, hogy ezt a titkot leleplezze? O'Donoghan Patricktól is csak a fiú szüleit szeretné megtudni?

– Mi egyebet akarhatnék még tőle megtudni? Hosszas puhatolózás után nyomára jöttem annak, hogy O'Donoghan Patrick tudja a Cynthia eltűnésének a titkát, elmondhat egyet-mást nekem Erik szüleire vonatkozólag. Szükségem van reá, s találok majd módot arra, hogy megszólaltassam.

– Vajjon?

– Biztosan számítok rá. Nyomós oka lehet annak az O'Donohan Patricknak, hogy rejtőzködjék. Ott lappanghat valamelyik kikötőben. Intézkedtem, hogy a rendőrség ott nyomozza őt.

A doktor nagyon jelentős hangsúlyozással mondta ezeket a szavakat, mert észrevette, hogy az ő sajátságos viselkedésű látogatója kissé izgattottan hallgatja, bár erőlködik, hogy érdeklődését leplezze.

– Nos hát, doktor, bármilyen nagyon bizakodik is abban, hogy O'Donohan Patrickot előkeríti, tudja meg, hogy minden fáradsága kárba vész, mert O'Donohan Patrick meghalt.

A doktort megrendítette ez a váratlan hír, de azért uralkodott magán, még a szemöldöke sem rándult meg.

– Az ám, O'Donohan Patrick meghalt, s ott pihen a tenger fenekén. A véletlen úgy akarta, hogy ez a titokzatos múltú ember ezelőtt három évvel az én hajómra, az *Albatrosra* került, árboczörnek fogadtam fel. Nemsokára, midőn éppen Madeira környékén jártunk, O'Donohan Patrick a tengerbe esett. Én rögtön megállítottam a hajót, a mentőcsolnakokat lebocsáttattam, kerestük, kihúztuk, de hiába élesztgettük. O'Donohan Patrick halott volt már. Visszadobtuk a hullát a tengerbe. Az esetről természetesen jegyzőkönyvet véttetem fel. Itt van a jegyzőkönyv hiteles másolata; azt is elhoztam.

Tudor Brown elővett a zsebéből egy összehajtogatott írást, s átadta a doktornak.

A doktor elolvasta, jól megvizsgálta. El kellett ismernie, hogy hiteles másolat volt. Mindazonáltal szokott udvariasságával így szólott az idegenhez:

- Szabad valamit kérdezniem öntől?
- Csak rajta!
- Miért gondoskodott ennek az okmánynak hitelesítéséről? S miért tartotta szükségesnek, hogy azt elhozza hozzám?
- Először is azért, hogy állításom igazságában senki se kételkedhesék, másodsor azért, hogy a hirdetésben olvasott kívánságának teljesen megfeleljek: O'Donohan Patrick meghalt, s így sem róla más, sem ő magáról egyéb felvilágosítást nem adhat. Ez csak érthető dolog...
- Az *Albatros*-sal van itt Tudor Brown úr? – kérdé a doktor.
- Azzal.
- Van a hajón egy-két matróz, a ki O'Donohan Patrickot ismerte.
- Nem egy, de többen is vannak.
- Beszélhetnék velök?
- Csak tessék! – Eljön velem rögtön a hajóra?
- Ha megengedi.
- Hogyne engedném meg.

A doktor csengetett; az inas behozta a bundáját, a kalapját. Tudor Brownnal együtt ment el hazúlról. Öt percz múlva az *Albatros* fedélzetén voltak.

Ekkor az «Albatros» tulajdonosa megszólított egy matrózot:

– Hé, Ward, ez az úr szeretne önnel O'Donoghan Patrick-ról beszélni!

– O'Donoghan Patrickről? – felelé a matróz, nyugodjék békével! Elég bajunk volt vele, mikor kihalásztuk a tengerből valahol Madeira környékén.

– Ismerte őt régebb idő óta? – kérdé a doktor.

– Azt a kötélrántót? – Úgy másfél év óta. – Ha jól emlékszem, Zanzibarban kerültünk össze először. Igaz-e, hé, Duff Tamás?

– Alighanem, Ward úr – felelé egy ifjú matróz. – Az az O'Donoghan Patrick úgy-e, a ki a tengerbe fúlt Madeira környékén?

Schwaryencrona doktornak nem volt oka arra, hogy kételkedjék. A matrózok arcza nyílt és becsületes volt, szavaik megerősítették Tudor Brown állítását.

Megköszönte Tudor Brown szívességét, s meghívta őt ebédre, a ki fel és alá járt a hajó fedélzetén s füttyörészett.

A hajó tulajdonosa egészen kurtán azt mondá:

– Szó sincs róla, hogy elmenjek... sohasem ebédelek a városban.

Ezzel aztán elváltak egymástól. A doktor sietett Bredejordhoz, elmondott neki mindent, majd Erikkel közölte a sajátságos kalandot, s elhatározták, hogy együtt még egyszer elmennek az *Albatros*-ra...

Csakhogy az *Albatros*-nak délután már csak hült helyét találták:

Bredejord éppenséggel nem hitte, hogy Tudor Brownnak igaza van. Az egész dolog fölötte gyanús volt neki. Nem is halogatta sokáig, utána járt a stockholmi és edinburgi tengerészeti hivatalnál; s megtudta, hogy Tudor Brownnak még a nevét sem ismerik.

Egyébként a hirlapi hirdetéseknek sem volt semmi eredménye. E szerint O'Donoghan Patrick megtalálásáról szó sem lehetett, vagyis Erik származásának titkát még mindig sűrű homály borította. Ebben akár volt inyökre, akár nem, meg kellett nyugodniok.

Így hát Erik ősszel a doktor kívánságára beiratkozott az upsalai egyetem orvostanhallgatói közé. Pedig titkon még mindig arra vágyott, hogy letegyje a hajóskapitányi vizsgálatot.

Volt még valami egyéb oka is ennek az ő utazási vágyának. Nem szólt róla senkinek, de annál inkább bántotta a lelkét. Kajsza kisasszony bántó viselkedése volt ez vele szemben. Erik a világ minden kincseért sem panaszkolt volna el szíve keserűségét a derék doktornak.

Erik most is, hét évi egy fedél alatt való tartózkodás után olyan szemmel nézett a «kis tündér»-re; mint az első nap, mikor a doktor házába került. Őt tartotta a báj és elegancia megtestesülésének.

Végtelenül bámulta, s mindent elkövetett, hogy vonzalmát megnyerje. Barátja szeretett volna lenni, de Kajsa mindig csak «jött-ment»-nek tekintette Eriket. Irígy szemmel nézte, hogy nemcsak a doktornak, hanem a ház két érdemes barátjának is csakhamar szemefénye lett, s őt csakhamar kiszorította a szivükből. Féltékeny volt a «kis tündér» módfelett. Legkivált pedig azt nem tudta Eriknek soha megbocsátani, hogy elvégre mégis csak közönséges halász-fiú, vagyis paraszt. Olybá tekintette őt, mint az előkelő Schwaryencrona-ház szégyenfoltját, ki miatt Kajsának a «társaság»-ban pirulnia kell.

Hát aztán mikor azt is megtudta, hogy Erik tulajdonképpen – *talált gyermek*. Ez egyszerűen borzasztó dolog volt Kajsa kisasszonyra nézve: ennél becstelenebb dolgot nem is tudott képzelni. A talált gyermek Kajsa kisasszony szerint az emberi társadalom legalábbvaló söpredéke – a kutya és macska után következik. Minden pillantása elárulta ezt az ő mély-séges megvetését. Ha Erik megszólította, ajkát kicsinylőleg biggyesztve, hallgatott. Még csak feleletre sem méltatta. Ha társaság gyűlt össze a doktor házánál, Kajsa semmi áron sem akart Erikkel táncolni. Az asztalnál egy árva szóra sem méltatta, olybá vette, mintha nem is léteznék. Minden módot és alkalmat felhasznált arra, hogy megalázza Eriket.

És a szegény ifjúnak mindezt szó nélkül kellett eltűrnie.

Nem tudta megérteni, hogy miért rójja fel neki bűnül Kajsa, hogy szüleit nem ismeri. Hát tehet-e ő arról? Egyszer odament hozzá, hogy felvilágosítsa őt igazságtalan, embertelen viselkedéséről, de Kajsa kisasszony feleletre sem méltatta, sőt meg sem hallgatta. Minél inkább felserdültek, annál tátongóbb lön közöttük az úr. Kajsát tizenhét éves korában elvitték a bálókba, nagy leány volt. Tömjénezték neki, hódoltak a szépségének, mert hát a dúsgazdag Schwaryencrona egyetlen örökösének tartották.

Erik könyveihez menekült... Kalandos vágyak támadtak a szívében, szeretett volna elmenni messze... messze...

Majd égő vágygyal feküdt neki tanulmányainak, s azt akarta, hogy eszével és tudásával magas polczra küzdje fel magát, kényszerítse a világot arra, hogy előtte mindenki tisztelettel hajtson fejet.

Ei, el kell abból a házból minél előbb mennie, hol minden nap új, meg új megaláztatást kell tűrnie. Hanem a doktornak minderről tudomása sem volt.

Mikor az upsalai egyetemre beiratkozott, akkor már készen volt a terve: a legelőször kínálkozó alkalmat megragadja és tengerész lesz.

TIZENEGYEDIK FEJEZET. A «Végá»-ról írják nekünk...

1878-ik év december havában történt. Erik húsz éves lett, s épen az első szigorlat előtt állott. Svédország, sőt mondhatni az egész tudós világ figyelve ekkor Nordenskiöld észak-sarki expedíciójára irányult. A nagyhírű tudós utazónak hosszas tanulmány és előkészület után az volt a célja, hogy az Atlanti és a Csendes-tenger között az észak-nyugati tengeri utat fedezze fel, melyet három századon át hiába kerestek.

A svéd kormány a híres-nevezetes Nordenskiöldöt bizta meg ezzel a nagy feladattal. Jó belátása szerint szervezze az expedíciót; álljon minden rendelkezésére, a mire szüksége van.

Nordenskiöld 1878 július 21-ikén indult el a «Végá»-n a tromsoëi kikötőből, hogy Észak-Oroszország és Szibéria partvidékét érintve a Behring-szorosba jusson. A hajó kapitánya Palonders svéd tengerésztiszt volt, számos természettudós, geológus, orvos és csillagász csatlakozott Nordenskiöldhöz. A hajó, melyen elindultak, kitűnő gyártmány volt, bőségesen felszerelték mindennel, a mi az észak-sarki utazásoknál szükséges. Nordenskiöld bizton remélte, hogy augusztusban már a Behring-szorosnál lesz.

Norvégiának legészakibb kikötőjéből indultak el; július 29-ikén Novoja-Szemljába érkeztek; augusztus elsején a Kara-tengerre, 6-ikán Jenize öblébe, 9-ikén a Tselynskin-fokig. Egy kábeltávírat, mely október 16-ikáról keltezve érkezett a «Végá»-ról, jelentette a világnak, hogy Nordenskiöld expedíciójának első fele eredményes volt.

Elképzelhetjük, hogy Nordenskiöld svédországi barátai és tisztelői minő izgatottsággal vártak minden tudósítást. Az első ilyen tudósítás csak decemberben érkezett meg. Hja, a szibériai posta nem oly gyors, mint a villamos drót. Nordenskiöld Irkutskban tette postára a levelet, s teljes tíz hét kellett arra, hogy Stockholmba érkezzék.

A svéd lapok legelőkelőbbje a december 5-iki számában közölte Nordenskiöld első tudósítását.

Ennek a napnak a reggelén Bredejord nagy hévvel olvasgatta a négy nagy hasábra terjedő közleményt, midőn hirtelen felugrott, még egyszer figyelmesen elolvasta azt a részt... Aztán magára rántotta a bundáját s mint a forgószél rohant Schwaryencronához.

– Olvastad a «Véga» tudósítását? – kiáltá nagy tűzzel az ebédlő ajtaját hatalmasan becsapva. A doktor és Kajsa épen reggeliztek.

– Csak megkezdtem, majd reggeli után elolvasom.

– Micsoda, te még nem tudod, hogy mit ír Nordenskiöld, ... hogy mit ír...

– kiáltá a jeles ügyvéd nagy léhhel-péhhel.

– Nem – felelé nyugodtan Schwaryencrona doktor.

– No hát hallgass ide, most mindjárt... elolvasom neked:

«Július 30 és 31-ike. Bementünk a Jogoröbölbe, s partra szállottunk Chaborovo nevű szamojéd faluban. Egy szamojéd halásztól két gyönyörű lazacot vettünk. Mikor a halász a hajóból kiszállott, véletlenül beleesett a vízbe. Nagy ügygyel-bajjal kihúztuk; hatalmasan dörzsölni kezdtük hóval... Nagy bámulatunkra láttuk, hogy tulajdonképpen nem is szamojéd, hanem európai. Haja rőt, orra belapult, a mellén, éppen a szíve táján ez a név van tettoválva: *O'Donoghon Patrick, Cynthia...*»

Schwaryencrona doktor felkiáltott:

– Hallgasd csak tovább! – folytató Bredejord.

«Nagysokára eszméltre térítettük őt. Itt tartjuk őt a«Végá»-n. Láza van és félre beszél.

Augusztus 3. A chaborovoi halász egészen jól érezi magát. Nagyon csodálkozott, mikor megtudta, hogy a «Véga» fedélzetén van; az a szándékunk vele, hogy magunknál tartjuk és tolmácsnak használjuk. Angolul olyanformán beszél, mint a yankee-ek, azt vallja magáról, hogy skót, s hogy őt nem O'Donoghon Patricknak, hanem Johnny Bowlesnek hívják. Novoja-Semlaji orosz halászokkal jött a szamojédek földjére, s már tizenkét éve, hogy köztük megtelepedett. Az az O'Donoghon Patrick, kinek a neve a mellén tettoválva van, állítása szerint, egyik barátjának a neve, a ki már nagyon régen meghalt»...

– Megvan, ez bizonyára a mi emberünk! – kiáltott fel izgatottan a doktor.

– No úgy-e, hogy jól sejtettem, mikor a te titkos látogatód meséjét huzugságnak mondtam, mondá Bredejord. – Eltagadta, hogy O'Donoghon Patricknak hívják s newyorki szállásadójának a nevét vette fel.

A két jó barát hosszasan eltűnődött.

– Hogy ejtsük módját a vele való találkozásnak? – kérdé végre a doktor.

– A bizony egy kicsit nehéz dolog – felelte Bredejord. – Elvégre is jó tudnunk, hogy O'Donoghon Patrick él, s hogy hol van jelenleg. Hátha mindvégig a hajón marad s Nordenskiölddal visszatér, s itt Stockholmban lesz alkalmunk vele találkozni. Vagy egyebütt találkozhatunk majd vele. Nova-ja-Semljában gyakran járnak svéd hajók, no meg a svéd kormánynak is

szándéka Nordenskiöld expedíciójának a támogatására hajót küldeni a Jenize öblébe.

Ennek a kérdésnek tüzes vitásába kezdett a két jó barát, midőn hirtelen és egészen váratlanul Erik megérkezett Upsalából. Ő is olvasta a «Végá»-ról küldött tudósítást, s rögtön hazasietett. Nagyon izgatott és nyugtalan volt.

– Tudják önök, hogy mitől félek én? – mondá a doktornak és Bredejordnak... – attól félek, hátha valami szerencsétlenség történt a «Végá»-val... Gondolják csak meg, ma december 5-ike van. Nemde Nordenskiöld azt mondta volt, hogy október elején már a Behring-szorosban lesz... Ha ez a reménye beteljesült volna, ő már rég Japán vagy a Péter-Pál-szigetek körül lehetne, vagy a Csendes-occeán valamelyik szigetéről kaptuk volna tudósítását. Irkutskból küldött távirata és levele szeptember 7-ikéről vannak keltezve... s azóta három hónap telt el, a nélkül, hogy az expedíció sorsáról valami hír érkezett volna. Kérdés, vajjon elérkezett-e a Behring-szorosba... Avagy valami baj történt? A következtetés elég szomorú, de nem valószínűtlen.

– Nos mit kellene tennünk? – kérdé aggódva a doktor.

– Csak azt tudom, hogy én olyan sokáig nem várhatok. Nekem okvetlenül látnom kell O'Donohan Patrickot... Mindenáron látnom kell!

– De ha nem lehet! Bele kell nyugodnunk a megváltozhatatlanba.

– Talán még sem... Hátha elindulnék, hogy O'Donohan Patrickot felkeressem... Szibériában partra szállanék, mindenütt tudakozódnám felőle, avagy a «Végá»-ról... Hogy hol jár, nem szenvedett-e hajótörést?... Hátha reá bukkannék Nordenskiöldra és – O'Donohan Patrickra?

– Most, tél derekán?

– Hát aztán? Szibériában és a sarkvidéken pompás szánút van.

– Csakhogy mire te oda érnél, már nem találnál szánutat... Addig nyár lenne.

– Igaz – felelé Erik, ez az érv szeget ütött a fejébe. Gondolataiba mélyedve sokáig hallgatott.

– Mindegy... Nordenskiöldot fel kell keresni, őt és – O'Donohan Patrickot. Ha addig élek is, felkeresem őket.

Irt névtelenül egy cikket a stockholmi ujságban, s részletesen kifejtette, hogy Svédországnak kötelessége Nordenskiöldot felkerestetni... hadd tudják: él-e vagy a jéghegyek közé szorult hajójával.

Nordenskiöld expedíciója annyira szíven fektet a svédeknek, hogy ez a cikk roppant feltűnést keltett. Országszerte erről beszéltek. Minden ujság szóvá tette. A tudós világ, a kereskedők, a hajógyárosok – s íme, csakhamar közkívánattá vált, hogy Nordenskiöld felkeresésére újabb

expedicziót kell útnak indítani. Egy gazdag hajógyáros ajánlkozott, hogy a saját költségén felszerel egy hajót, melynek *Nordenskiold* legyen a neve.

A lelkesedés napról-napra növekedett, mindennap vártak tudósítást a «Végá»-ról, s hogy az nem érkezett, az expedíció lázasan szervezkedett. A költségek fedezésére gyűjtést indítottak meg. Az első aláírók Schwaryencrona doktor és Bredejord ügyvéd volt. Egyik is; másik is tiz ezer koronát irt alá. Bizottság alakult, melynek titkárává Eriket választották meg.

Egyébiránt a vállalat mozgató szelleme Erik volt. Az ő lángoló buzgalma, szakértelme, előzékeny, kedves modora mindenkit megnyert, s hovatovább súlya lett minden szavának. Elejétől kezdve elárulta abbeli vágyát, hogy az expedícióban ő maga is részt akar venni... mindegy neki, ha egyszerű matrózként csatlakozik is az expedícióhoz, csak ott legyen. Éjjel-nappal dolgozott az előkészületi munkálatokon; az expedíció szervezésének valósággal ő volt a középpontja.

Elhatározták, hogy a *Nordenskiold* mellé még egy gőzös csatlakozzék, olyan fajta, mint a «Véga», mert az északi expedíciónál fontos dolog, hogy ne csak a szelek jóakaró támogatására szoruljon a hajó, hanem esetleg szél ellenében mozoghasson; továbbá azért is szükség volt erre a gőzhajóra, hogy több irányban kutathassák a nyílt tengeren a «Végá»-t.

A bizottságnak számos gőzöst ajánlottak fel megvételre. A választás egy nemrégiben elkészült ötszáznegyven tonnás gőzösre esett, mely a követelményeknek minden tekintetben megfelelt. Tizennyolcz ember elég volt a hajó vezetésére. Nyolczvan lóerejű gőzgép hajtotta, teljes árbocz-felszerelése volt, s így vitorla meg gőz egyaránt szolgálatára állottak. A hajó feneke nagyon tágas volt, hogy nagy mennyiségű kőszemet rakhasanak fel; továbbá törzsét aczél-lemezek borították, hogy a jégtáblák egykönnyen ne árthassanak neki.

Ezt a gőzöst megvette a bizottság s elkeresztelte *Alaskának*, mintegy nevével jelezvén a czélt, hova majdan meg kell érkeznie, hogy *Nordenskiold* «Végá»-ját megtalálja: t. i. *Alaska* szigetére, mely a Behring-szoros közelében van.

Erik sokáig töprengett azon, hogy a két hajó közül, melyikre szálljon: a «*Nordenskiold*» vagy az *Alaská*-ra, végül is ez utóbbit választotta.

Így okoskodott:

– A «*Nordenskiold*» azt az utat követi, melyen a «Véga» ment. Kérdés, vajjon olyan szerencsés lesz-e, mint a «Véga» volt útjának első felében. No meg nincs is úgy felszerelve, hogy a sarkvidék veszélyeit leküzdhetné, ha esetleg jéghegyek közé szorul, s ott hónapokig kell vesztegelnie.

Erik nemcsak Nordenskiöldöt kereste, hanem O'Donoghán Patrickot is, már pedig ennek hamar kell megtörténnie, nem szabad visszariadni semmi akadálytól.

Az *Alaska* legénységét úgy választották meg, hogy a jégsivatagon akár szán-utaktól se riadjanak vissza, a legdermesztőbb fagyot is kiállják.

Gondoskodtak meleg ruhákról, a matrózok izlandi meg grönlandi halászokból kerültek ki. Kapitánya egy svéd tengerésztiszt volt, Marilosnak hívták, melléje Eriket választották meg első tisztnek, nemcsak azért, mert az expedíció szervezésében páratlan buzgóságot fejtett ki, hanem azért is, mert hajóskapitányi diplomája révén erre jogot tarthatott. A második meg harmadik tiszti állást két kipróbált tengerésszel töltötték be: Boslwitz és Kjellquist volt a nevök.

Az *Alaska* nem volt hijával semminek, a mi a sarkvidéki utaknál szükséges. A skorbutellenes szerek nagy bőségben valának a hajón; gondoskodtak olyan készülékről, mely egyenlő hőmérsékű meleget fejleszt; a főárboczon egy le és fel mozgatható megfigyelő állomáskát készítettek, amolyan kosárfélét, melyben egy ember elhelyezkedhetett, s a jéghegyeket nézhette, hogy a kellő időben jelt adván, a hajó kikerülhesse. Ugyanitt Erik javaslatára hatalmas villamos fény-lámpát helyeztek el, mely az *Alaska* útját éjjel megvilágította. Továbbá szánokat, grönlandi kutyákat, hó-talpakat szereztek be. Négy Gattling-féle ágyú volt a hajón, harmincz ismétlő puská és jó csomó lőszer meg golyó.

Minden készen volt már, midőn egy napon Hersebom gazda és Ottó Klaaszszal, a hatalmas grönlandi kutyával Stockholmba érkeztek. Kérték, hogy vegyék fel őket is az *Alaskára* matrózokul. Erik megírta nekik, hogy minő fontos érdek készíti őt erre az útra. Ők is osztolni akartak veled minden veszélyben. A doktor és Bredejord segítségével csakugyan felvették őket s a kutyának is helye akadt az *Alaskán*.

1879 február 1-én útrakészen állott az *Alaska*. Öt hónap múlva – úgy számították – tehát június vége felé a Behring-szorozhoz érkehetnek. Az út iránya, melyet megállapítottak, a következő lesz: Középtenger-Szuezi-csatorna-Indiai óceán-Chinai tenger. Alkalmas kikötőkben megállapodnak, az elhasznált szenet új rakománnyal pótolják; s ha valamit megtudnak a «Véga» sorsáról, megsürgönyzik Stockholmba.

Az ám, csakhogya költségek már mind felemésztették az összegyűlt pénzt. A bizottság tehát újabb felhívást intézett a közönséghez.

Február 2-án két pénzes levél érkezett. Az egyiket Malárius, a noroë községi iskola tanítója s a botanikai társulat tagja küldötte. Száz korona volt benne. Együttal kéri a bizottságot, hogy vegyék fel őt is az *Alaska* fedélzetére, mint botanikust.

A másik levélben huszonötezer koronáról szóló bankutalvány volt s ez a néhány sor:

«Az *Alaska* céljaira.

Küldi Tudor Brown, azzal a föltétellel, hogy utasképen ő is felvétessék az *Alaska* fedélzetére.»

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

Váratlan utasok.

Másnap Malárius is megérkezett Stockholmba.

Jelentkezett az expedíciót rendező bizottságnál, s kérte, hogy vegyék őt is fel az *Alaskára*. Az egyszerű falusi tanítónak, mint botanikusnak kiváló hire volt a tudományos világban s így kérését szívesen teljesítették. Bezzeg másként állott a dolog a huszonötezer koronát küldő Tudor Brownnal.

Schwaryencrona doktor és Bredejord ügyvéd hevesen ellenezték, hogy Tudor Brownot, mint utast felvegyék az *Alaskára*. A dolog egy kissé kényes volt; először is nehéz vala oly tekintélyes összeget visszautasítani, másodsor még nehezebb lett volna okát adni annak, hogy kívánságát nem teljesítik. Igaz ugyan, hogy a doktor és Bredejord felhozhatták érvül Tudor Brown ellen az O'Donoghan esetét, kiről azt mondta, hogy meghalt, pedig él, de hát vajjon be lehetett-e ezt bizonyítani? Hátha ő is azért akart velök együtt útra kelni, hogy megbizonyosodjék a felől: vajjon csakugyan él-e O'Donoghan Patrick?

Szóval nagyon élénk vita fejlődött ki ebben az ügyben a bizottság ülésén, s végre elhatározták, hogy Tudor Brown kérését teljesíteni fogják. Schwaryencrona és Bredejord is beleegyeztek abban a reményben, hogy módjuk lesz ezzel a különös emberrel közelebről is megismerkedni. Mert azt talán mondanunk sem kell, hogy az érdekes doktor és a jeles ügyvéd már eleve elhatározták, hogy Eriket követni fogják. Elvégre is érdekes út, rájuk nézve meg annál érdekesebb, mert azzal a bizonyos O'Donoghan Patrickkal is találkozhatnak, s az évek óta keresett titok kulcsa a kezökben lesz.

Stockholmban most már mindenki csak arra volt kíváncsi: vajjon Hochstedt tanár úr mikor jelenti ki, hogy ő is csatlakozik barátjaihoz. Mert azt csaknem lehetetlenségnek tartották, hogy a kiváló professzor elszakadjon annyi időre testi-lelki jó barátaitól. Hochstedt sokáig fontolgatta: menjen, maradjon-e? Az út mindenesetre érdekes tudományos szempontból, viszont nehéz és fáradságos; jó lenne elmenni, de mégis tanácsosabb otthon maradni... Addig hányta-vetette a dolgot, míg szépen otthon maradt. Az elindulás napját február 10-ikére tűzték ki. Erik 9-ikére várta Malárius mestert, jól esett szívének, midőn látta, hogy a derék öreggel Kata asszony és Vanda is eljöttek Stockholmba. Azért jöttek, hogy Eriktől

elbúcsúzzanak. Egy korcsmában szállottak meg, de a doktor hallani sem akart erről, beszállásolta őket erőnek erejével magához. Kajsa kisasszony szörnyen fintorgatta az orrát, hogy ilyen közönséges vendégeket kellett fogadnia.

Vanda gyönyörű egy leánynya fejlődött ez alatt a hét esztendő alatt. Bergenben letette a tanárnői vizsgálatot, s meg volt a képesítése ahhoz, hogy akármelyik középiskolánál tanári állást foglalhasson el. Hanem azért ott maradt édesanyja mellett Noroëben, s távolléte alatt helyettesítette Malárius mestert. Belső értéke daczára szerény volt, csodálatos báj ömlött el ezen a fiatal leányon; első tekintetre megnyerte mindenkinek a tiszteletét és szeretetét. Ha komoly tudományos dologról volt szó, nyugodtan és okosan szólott hozzá, nem kérkedett azzal, a mit tudott. Olyan volt, mint egy bájos virág, mely észrevétlenül nyílt a fjordok szélén, az okos, bölcs tanító gondjai alatt.

A doktor házánál utóljára gyült össze a társaság. Búcsúeste volt. Schwaryencrona, Bredejord és Hochstedt kártyáztak, Malárius, a ki szintén ért a nemes Whist-játékhoz, melléjük ült és nézte.

Kajsa kisasszonyt a «vegyes társaság» szörnyűképen lehangolta. A doktor felszólítására a zongora mellé ült ugyan, de nem nagy kedvvel játszott. Vanda gyönyörű éneke mindenkinek a szívét meghatotta, egy óskandináv népdalt énekelt el. Végül puncsot hordottak körül. Szíves szeretettel koccintottak, hiszen búcsúpohár volt. Erik szomorú szívvel vette észre, hogy Kajsa még ez alkalommal sem akar vele koccintani.

– Nem kíván énnékem még szerencsés utat sem, Kajsa? – kérde hal-
kan.

– Miért kívánna az ember olyasmit, a mit úgy sem remél – felelé szárazon a kisasszony.

Másnap egész Stockholm künn volt a kikötőben. Csak Tudor Brown hiányzott. Mióta a pénzt meg a levelet küldötte, nem mutatkozott.

Az *Alaska* elindulásának az idejét tíz órára állapították meg. Marilos intett, hogy jelezzék a hajó indulását.

– Isten veled, Erik! – mondá Vanda nehéz szívvel, s nyakába borult az ifjúnak.

– Isten vezéreljen utadon, édes fiam – rebegé Kata asszony, és szívéhez szorítá Eriket.

– Ön, Kajsa, el sem búcsúzik tőlem? – kérde fájdalmas szívvel Erik a leány felé közeledve, hogy őt is megölelje.

– Kívánom, hogy az orra ne fagyjon le, s hogy feltalálja szüleit, s megtudja, hogy ön tulajdonképpen herczeg-fiú – viszonzá Kajsa gúnyos mosolylyal.

– Akkor talán egy kissé jó szemmel nézne reám ön is, nemde? – felelé keserűségét mosolylyal leplezve Erik. Pedig szegénynek úgy a szívébe nyilaltak a gúnyos szavak.

– Talán?... – ez volt az utolsó szava; nagybátyjához fordult a gőgös te-remtés, s ott hagyta Eriket a faképnél.

Az otthon maradók a második harang szóra siettek le a hajóról, s ebben a nagy sürgésforgásban észre se vette senki Tudor Brownot, a ki az utolsó pillanatban érkezett meg.

A kapitányhoz sietett s követelte tőle a kabinját.

A gőzsíp átható füttye reszkettette meg a levegőt, a kürtöből hatalmas füstoszlop gomolygott ki, s az *Alaska* méltósággal teljesen indult ki a stockholmi kikötőből.

Ezer meg ezer ember szerencsekívánata zúgott fel a parton, kendőket lobogtattak, kalapjaikkal intettek búcsút.

Erik a kormányhidon állott s vezette a manővert.

A doktor és Bredejord a fedélzet korlátjához támaszkodva, búcsút intettek Kajsának és Vandának, Maláriussal, szegénnyel már forgott a világ, besietett a kabinjába s végig terült az ágyán.

Tudor Brown megérkezéséről a kapitányon kívül senkinek sem volt tudomása.

Schwaryencrona doktor nagyon elcsodálkozott, midőn hátrafordulva megpillantotta őt. Ugyanaz a hideg, bizalmatlan arcz, ugyanolyan parasz-tos viselkedés, zsebredugván kezét így szólott hozzá:

– Szép időnk van.

Ennyi volt az egész, ez volt a köszönése.

A doktor csak nézett reá, várta, hogy mond még valamit, hogy aztán hi-ába várt, ő kezdette meg a beszélgetést.

– No hát, uram, úgy látszik, hogy O'Donoghán Patrick még sem halt meg, a mint némelyek mondták?...

– Majd meglátjuk! Ezért szottyant kedvem erre az utacskára.

Ezzel aztán hátat fordított a doktor úrnak és füttyörészve tovább ment.

Erik és Bredejord roppant érdeklődéssel hallgatták ezt a rövid párbe-szédet. Rájuk nézve Tudor Brown új ember volt. Nagy figyelemmel kezdet-ték őt tanulmányozni, sokkal nagyobb figyelemmel, mint a doktor. Észre-vették, hogy Tudor Brown erőltetett közönyössége daczára lopva egy-egy pillantást vetett rájuk, mintha a hatást leste volna, a mit szavai tesznek rájuk. Mihelyt Tudor Brown lement a kabinjába, a jó barátok összetana-kodtak.

Vajjon mi lehetett a célja Tudor Brownnak, mikor O'Donoghán Patricknak holt hírét költötte? És mi indíthatta őt arra, hogy az *Alaskára* felkéredzkdjék? Ki tudna ezekre a kérdésekre felelni. Annyit azonban

sejthetnek, hogy mindkét körülmény fontos. A mellett szólnak, hogy Tudor Brownnak van tudomása a *Cynthia* meg a bójéra kötött bölcsős gyermek sorsáról. Nekik feltétlenül találkozniok kell O'Donoghán Patrickkal; az ám, de ime hivatlanul és váratlanul eljön az az ember, a ki O'Donoghán Patrick halálát igyekezett bebizonyítani. Nyilvánvaló, hogy őt nem az igazságérzet vezérel, hanem valami titkos érdek. Mindaz, a mit eddig Tudor Brownról hallottak, megerősíti ebbeli hiedelmöket.

Tudor Brown bizonyára be van avatva abba a titokba, melynek fölfedezését O'Donoghán Patricktól várják. Vajjon, ha így áll a dolog, örvideniök, vagy inkább nyugtalankodniok kell a miatt, hogy Tudor Brown velök együtt az *Alaska* fedélzetén van? Bredejord inkább örvidettesnek, a doktor inkább aggasztónak mondotta.

Erik hallgatott. Nem merte elmondani, hogy minő különös érzelmeket keltett föl benne ennek a titokzatos embernek a látása.

Undor, gyűlölet – emésztő gyűlölet szállotta meg... Szeretett volna reá rohanni, torkon ragadni és beledobni a tengerbe. Az a gondolat, hogy Tudor Brown is egyik okozója lehetett az ő szerencsétlen sorsának, mindinkább meggyőződésé izmosult lelkében. Ha tőle függött volna, semmiesetre sem engedte volna meg, hogy az *Alaskára* felszálljon.

Hogy miként viselkedjenek vele szemben? E tekintetben megoszlottak a vélemények. A doktor azt ajánlotta, hogy legyenek előzékenyek, szivesek, hátha közlíekenynyé tehetik. Bredejord és Erik azt mondták, hogy ne vegyék Tudor Brownt számba se, éreztessék vele megvetésüket.

Eközben ebédre hívta őket a hajó harangja. Bredejord és Schwaryencrona a hajóskapitány asztalához siettek. Tudor Brown már ott ült, kobakján a sapka, durva paraszt módjára épen nem törődött a szomszédjaival. Ez a határtalan faragatlanság általános megbotránkozást keltett. Belenyúlt a tálba, kikereste a legjobb falatokat, úgy evett és ivott, mint egy béres. A kapitány és doktor egyszer-kétszer kérdeztek tőle valamit. Még a fülét sem mozdította meg.

Mikor megtöltötte a hasát, rágyujtott, hátra veté úrmagát a székébe s ezeket a kérdéseket böffentette ki a kapitány felé:

- Mikor leszünk a Gibraltari-szorosban?
- Azt hiszem 19-én vagy 20-án.

Tudor Brown elővett egy zsebnaptárt és elgondolkozott.

– Hm, akkor 22-én Máltában, 25-én Alexandriában és a hónap végén Adenben lehetünk – dörmögé a fogai közt.

Azzal kapta magát, felkelt s a hajó hidjára ment, onnan nézett le a tengerbe.

– Jeles egy úri embert ültetett a hajónkra a bizottság – jegyzé meg a kapitány.

E pillanatban a hid lépcsője felől mérges kutyaugatás és káromkodás hallatszott. Mindenki oda szaladt. Ezt a nagy riadalmat Klaasz okozta, Hersebom gazda nagy grönlandi kutyája. A kutyának – úgy látszik – nem tetszett a Tudor Brown ábrázata, mert a mint egyszer-kétszer elhaladt mellette, morgott reá, s végül a lábának esett. Tudor Brown rögtön előrántott a zsebéből egy revolvert és leakarta nyomban löni, csakhogy Ottó közbe ugrott s megakadályozta. Tudor Brown éktelen dühében vagy talán haragjában ki akarta tekerni a kutya nyakát. Hersebom tiltakozott ellene. A kapitány aztán igazságot tett. Tudor Brownt felszólította, hogy tegye el a revolvert, Hersebomnak pedig megparancsolta, hogy ezentúl tartsa lánczon a kutyát.

Lassankint mindenki megismerte Tudor Brown sajtósága, durva természetét. Az asztalnál számba se vették, szóra sem méltatták. Malárius is két nap múlva kiheverte a tengeri betegség nyavalyáját s azontúl a doktorral és Bredejorddal buzgón kártyázott. Eriket nagyon lefoglalta a szolgálát. A mi szabad ideje maradt, azt tanulmányainak szentelte.

Tizenhatodikán Hágába érkeztek. A rákövetkező éjjel mintegy tizenkét óráig Erik a kabinjában aludt. Hirtelen arra ébredt fel, hogy a hajó csavargőzőse megállott. Nem volt oka arra, hogy nyugtalankodjék, mert Kjellquisten volt az inspekciós. Mindazonáltal felkelt, hogy utána nézzen a dolognak, már csak kíváncsiságból is.

A főgépész azt mondta, hogy a szivattyú tengelye eltört, azért kénytelenek voltak a vitorlákat felhuzatni.

A baj nem volt nagy. Elhatározták, hogy a legközelebbi kikötőben megállapodnak s a tengelyt megcsináltatják.

A kapitány beleegyezett. Ekkor Brest közelében járt a hajó. E nagy francia kikötő felé vették tehát útjokat.

TIZENHARMADIK FEJEZET. Menjünk délnyugatnak.

Másnap az *Alaska* horgonyt vetett a bresti kikötőben. A gép sérülése szerencsére nem volt nagyon jelentékeny. A gépészmérnök, kit oda hívtak, azt mondta, hogy három nap múlva rendben lesz minden. Az időt felhasználták arra, hogy köszönet vegyenek. A késedelmet majd a Gibraltáron fogják kipótolni, ott nem állapodnak meg, hanem csak Málta szigetén. A hajón levők nem is aggódtak. Mindenki igyekezett úgy eltölteni az idejét, a mint neki tetszett.

A brestiek mihelyt megtudták, hogy az *Alaska* kötött ki, valóságos ünnepséget csaptak a svédek tiszteletére, mert jól tudták az ujságokból, hogy miért és hova mennek. Ünnepezték őket. A bresti tengerész-főnök, a város polgármestere, a révkapitány hivatalos látogatásukkal tisztelték meg Morilos kapitányt. Bankettet és táncmulatságot rendeztek a bátor svéd utazók tiszteletére. Schwaryencrona és Malárius nevét Franciaországban is jól ismerték.

A préfetnél a svédek tiszteletére rendezett estélyen jelen volt egy komoly, csaknem szomorú arcú ősz francia is. Durrieu volt, egykori nagykövet, a Földrajzi-Társaság jeles tagja, kinek kis-ázsiai és sudani utazásairól irt könyveit világszerte ismerik. Eriknek mindjárt első tekintetre feltűnt a tiszteletreméltó szomorú arcza, nem tudta miért, hogy, de különös rokonszenvet érzett iránta. Mikor az ifjút bemutatták a tiszteletreméltó aggastyánnak, Erik lelkesedve beszélt a nagy tudós munkáiról, azokról a felfedezésekről, a mit a földrajzi tudomány neki köszönhet. Az aggastyán jóindulattal, sőt szeretettel hallgatta az ifjú szavait, sőt szomorú arcját egy mosoly is deríté fel.

– Nincs ebben nekem olyan nagy érdemem, mint a világ hiszi – felelé komoly, szelid hangon – valami nagy, szivemen rágódó kín ösztökélt, hogy keljek útra, feledjem azt, a mi úgy fáj nekem. A véletlen egyben-másban kedvezett talán nekem; ennyi az egész...

A házigazda észrevette, hogy Durrieu s a svéd tengerésztiszt oly szívesen beszélgetnek egymással; gondoskodott, hogy az asztalnál is szomszédok legyenek. S valóban az érdemes aggastyán meg az ifjú mindvégig nagyon kedvesen beszélgettek egymással.

Mikor a fekete kávé hordozták körül, a svéd tengerésztiszthez egy kis termetű, élénk öreg jött, Kergoridec doktor volt, s udvariasan kérdezte tőle,

hogy honnan való?... Erik csodálkozva nézett reá. Elmondta, hogy ő svéd, vagy igazabban norvég, családja Bergen tartományban lakik. Egyébiránt szeretné tudni, hogy miért kérdezte tőle ezt a doktor.

– A dolog nagyon természetes – felelé a francia orvos – immár egy órája figyelem önt, s feltűnt nekem, hogy arcza mennyire jellegzetes kelta típus. Meg kell vallanom, hogy szenvedélyes etnográfus vagyok, s különösen a keltafajt tanulmányozom. S életemben most tapasztalom először, önnek az arczán, hogy a skandináv és kelta-faj között rokonvonások vannak. Nyilván volt hajdanában e két faj között érintkezés. Csak így fejthetem meg e sajtóságos jelenséget.

Erik éppen meg akarta magyarázni a bresti tudósnak, hogy feltevése nagyon alapos, midőn Kergoridec orvos egy hölgyet pillantott meg, s hozzá sietett, hogy üdvözölje. Így hát annyiba maradt a társalgás.

Másnap, a mint Schwaryencrona doktorral sétált Brest utczáin, így szólt hozzá a doktor:

– Kedves fiam, ha eddig volt is valami kétségem a felől, hogy te kelta eredetű vagy, most már vége minden kétkedésnek. Nézd csak, a bretagneiak mind olyanok, mint te vagy. Már mondjon Bredejord bármit, neked keltának kell lenned! A te ereidben kelta-vér foly, Erik!

Erik szóba hozta, hogy mit mondott neki Kergoridec doktor az estélyen, s aznap Schwaryencrona egyébről sem beszélt, mint erről.

Tudor Brown is hivatalos volt a préfet estélyére, de a világért sem ment el. Mert hogy is lehetett volna tőle azt kívánni, hogy feketébe vágja magát, s levegye a fejéről a sapkát. Egész nap elcsatangolt a városban, s a mint Hersebom mondja, hét óra tájban visszatért a hajóra, s egyes egyedül ebédelt. Ebéd után bement a kapitány kabinjába, hogy megnézzze a térképet. Nyolcz órakor pedig bezárkózott a kabinjába.

Másnap este öt órakor Tudor Brown beült egy csónakba, s partra szállott. Az *Alaska* fedélzetén levők mind jól tudták, hogy másnap felszedi a hajó a horgonyt s tovább folytatja az utat.

Tudor Brown a hajó elindulásakor nem volt az *Alaskán*. Mikor a kapitány az indulásra megadta a jelt, a kikötő felől egy csónak közeledett, még pedig nagyon gyorsan az *Alaska* felé. Mindenki azt hitte, hogy Tudor Brown vissza. Nem ő volt. A bresti csónak egy levelet hozott – Eriknek.

Durrieu, a volt nagykövet és a Földrajzi Társaság jeles tagja küldte a névjegyét; a melyen ez a néhány szó állott:

– Szerencsés utat!... A mielőbbi viszontlátásig!

Eriket a tiszteletre méltó tudósnak ez a rendkívüli figyelme erősen meghatotta. Könybe lábadt a szeme... Úgy tetszék neki, mintha ez a kedves föld, hol csak három napot töltött, az ő szülőföldje volna.

Eltette a francia tudós névjegyét: Szentül hitte, hogy ez a néhány sor szerencsét hoz neki.

Két perczel utóbb az *Alaska* elhagyta a bresti kikötőt.

Február 20-ika volt. A nap aranszegélyzetű felhők mögé rejtőzött, lassankint beállott az éj. Sűrű sötétség borította az eget és a tengert. A hold feltünését csak tíz óra tájban várhatták. Erik a kormányhidon járkált alá és fel. Megkönnyebbült a szíve, mióta megtudta, hogy Tudor Brown nincs többé a hajón. Mintha gonosz szellemtől szabadult volna meg.

– Hátha Máltában vagy a Szezi-csatornában váratlanul újra beállít hozzánk? – tünődék magában.

Elvégre megtehetné, mert a míg az *Alaska* a nagy kerülőt megteszi a tengeren, ő vasuton hamarabb oda juthat. No de legalább jelenleg nincs a hajón, nem kell gonosz, kellemetlen arczát látnia. Mindenki örömmel fogadta ezt a hírt.

Az éj nagyon sötét volt. Éjszak felől látszott a Szt. Máté-fok világítótornyának fénye. A kapitány nagy gonddal intézte a hajó járását. Veszélytől tartaniok épenséggel nem kellett. Az *Alaska* bal partjára vetődött a Seinszigeti világítótorny fénye. Éjszaknyugati szél fujt, s a hajó haladását előnyösen meggyorsította.

Midőn ebéd végeztével a kapitány és a többi urak a hajó hidjára léptek, így szólott a szolgálattevő matróz:

– Negyedóránként tíz kábelnyi az út!

– Helyes! Jó lenne, ha ötven-hatvan napig így haladhatnánk – jegyzé meg Schwaryencrona.

– Meghiszem azt – felelé a kapitány – nem kellene sok szenet fogyasztanunk, míg a Behring-szorosba érkezünk.

Azzal a kapitány lement a kabinjába s belemélyedt a térkép vizsgálatába. Hatalmas egy tengeri térkép volt az. Minden apró sziget, hegyfok, sekélyes hely, szirtes tájék a legaprólékosabb gonddal meg volt rajta jelölve. Az angol admirálhivatal készítette. Ebben meg lehetett bizni tökéletesen. Ezzel a térképpel és a delejtűvel akár egy gyermek is kormányozhatta volna a legnagyobb hajót is. Bizvást kikerülhet minden veszélyes utat.

A véletlen úgy akarta, hogy Marilos ezen a vidéken még sohasem járt. Inkább a partvidék hosszában igyekezett haladni. Egyelőre a Seinszigetről feltünő fény volt az egyetlen pont, melyre támaszkodhatott. Mikor ez a fény elveszett az éjjeli homályban, a kapitány pontosan kijelölte a helyet a térképen, megállapította az útirányt, s azzal felment a fedélzetre, egy pillantást vetett a tengerre s megparancsolta, hogy huszonöt fokkal délnyugatra kell irányítani az *Alaskát*.

Erik állott a kormánykeréknél. A kapitány e rendeletének hallatára nagyon megütődött.

– Jól hallom? Csakugyan délnyugatra? – kérdé tisztelettel.

– Azt mondtam délnyugatra – ismétlé a kapitány kissé ridegen. – Talán nincs inyére önnek?

– Nos hát, ha kérdezi, kapitány, őszintén meg kell vallanom, hogy nem tetszik. Inkább szerettem volna, ha egyenesen nyugatnak vesszük az utat.

– Ugyan miért? Hogy még sűrűbben reánk szakadjon az ég?

Erik nem szólott többé egy szót sem. Megadta a kellő irányt. Végül is a kapitány tapasztalt tengerész volt, megbizhattak benne teljesen.

Alig hogy tovább haladt az új irányban a hajó, sajátságos hullámcsapások hallatszottak a tengerből; az *Alaska* majd jobb, majd bal oldalára hajlott. A doktor és Bredejord kezdték magukat furcsán érezni, siettek le a kabinjaikba. A kapitány is lement a fedélzetről. Alig hogy belépett kabinjába, Erik lépett be hozzá:

– Kapitány, gyanus recsegést hallottam a bal oldalon! Mintha szirtekhez csapódó hullámok lettek volna. Lelkiismeretem parancsolja, hogy jelentsem önnek: aligha jó uton haladunk!

– Uram, ön túlságosan makacs az aggoskodásában – rivallt rá csaknem durván a kapitány. – Nézzen ide, micsoda veszélytől kellene tartanunk?

S reá mutatott ujjával a térképre. A Sein-szigettől alig lehetünk három, legfeljebb négyezer kábelnyire. Nos, van itt valami szirt-vidék jelölve?

A térkép nem mutatott semmi aggasztót. A kapitánynak nyilván igaza lehetett. S lám, Erik mégis valami veszedelmet sejtett. Azok a hullámcsapások, melyeket balfelől hallott, nagyon gyanusak voltak. Sehogysem hagytak neki békét. Mintha emlékezett volna, hogy olvasott valamit erről a szirtes, sekélyes tengerrésről. De hát az angol térkép megczáfolta őt. Annak csak hitelesnek kell lennie. Tisztelgett a kapitánynak s távozott.

Vissza se ért a hidra, midőn zavart kiáltozást hallott a fedélzeten:

– Zátonyra jutottunk! Zátonyra jutottunk!

A gőzsíp bántó ijedelmet keltő hangja hasította ketté a levegőt. A fedélzet megtelt remegő alakokkal; ide s tova kapkodott mindenki, a mint ez már a veszély pillanatában szokott történni.

A kapitány hanyatt-homlok rohant fel a lépcsőkön. E pillanatban irtózatos recsegés-ropogás hallatszott, mintha az *Alaska* darabokra tört volna. Aztán halálos csend állott be, az *Alaska* megfeneklett.

Marilos kapitány arcza olyan volt, mint a halál. Leirhatatlan félelem szállotta meg a fedélzeten levőket. A matrózok a csónakok leeresztésén fáradoztak, a zátonyra jutott hajó törzsét minden oldalról haragosan csapkodták a hullámok.

Erik a padló korlátjához kapaszkodva lehajolt, hogy lássa, minő veszély érte az *Alaskát*.

– Uram, beszéljen hát, mi történt? – kiáltott rá izgatottan a kapitány.

– Az történt, kapitány, hogy az ön parancsára dél-nyugatnak tartottunk és a hajó zátonyra jutott – felelé Erik.

A kapitány egy árva szóval sem tudott erre felelni. Mit is mondhatott volna? Megfordult és kabinjába sietett.

A veszély, mely az *Alaskát* fenyegette, csak a zavar első pillanatában tűnt fel olyan borzasztónak. Ha a hajó esetleg némi zúzódást szenvedett, közel lévén a szárazföldhöz, majd kijavíttatják. Hanem erre esetleg hosszú idő kell. Hátha sem a «Végá»-t, sem O'Donoghán Patrickot nem találhatják meg. Ettől félt Erik.

Azért sietett a kapitányhoz, hogy tanácskozzék a helyzetről, s aztán nyomban munkához fogjanak, hogy a hajót kellemetlen helyzetéből kiszabadítsák.

A mint a kabin felé közeledett, tompa durranás hangzott onnan ki. Az ajtóhoz futott, de ez be volt zárva. Neki feszítette a vállát és betörte.

Marilos kapitány a padlón hevert és vonaglott. Kezében volt még a füstölő revolver, melylyel életét kioltotta.

Érezte, hogy ő az oka a hajó zátonyra jutásának, azért röpitett golyót a fejébe. Rögtön meghalt.

Erik a holttestem mellett az orvost és Bredejordot hagyván, sietett fel a fedélzetre, hogy az *Alaska* megmentéséről gondoskodják.

Útközben találkozott Malárius mesterrel. Nagy ijedten szaladt ki a szobájából. A zaj őt is felriasztotta álmából:

– Mi... mi történt?

– Az történt, kedves mesterem, hogy az *Alaska* szirthez csapódott, a kapitány pedig agyonlőtte magát.

– Oh!... No, fiam, akkor hát vége a mi expedíciónknak.

– Az megint más kérdés, mester – felelé nemes önérettel Erik – én még élek s utolsó lehelletemig azt mondom: *előre!*

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

A meghamisított térkép.

Az *Alaska* oly erővel csapódott a szirtekhez, hogy mintegy oda szegeződött, meg sem mozdult. A szirt köré torlódó hullámok vadul csapkodták, fel az árboczig tornyosodtak, mintha mindenestül el akarták volna nyelni. Egyébként nem sokat árthattak a megfeneklett *Alaskának*. Ha vihar nem támad, bizvást remélhették a hajótöröttek, hogy mind egy szálíg megmenekülnek.

A hajó parancsnokságát természetesen Erik vette át, mint első tiszt. Mindenekelőtt kiadta a rendeletet, hogy minden nyilást, mely a hajó fenéke oldalain van, a leggondosabban zárjanak le, s a hol szükséges, tömjék be, hogy a víz be ne hatolhasson, lement barátjaihoz, a kik türelmetlenül vártak reá. Elmondta nekik, hogy az *Alaska* helyzete épen nem kétségbeesítő. Az árbocok, a vitorlák, a gép nem szenvedtek sokat, szerencsére a kazánnak sem történt baja, hála Istennek nem explodált. Holnap, ha szükségét látja, majd partra szállíttatja a hajó népségét, addig tehát legyenek teljesen nyugodtan.

Azután elrendelte, hogy ágyúlövésekkel adjanak hírt a veszélyről, s kérjenek segítséget Sein szigetéről. Továbbá a gőz-bárkát indítsák útnak Lorientbe.

Erik úgy gondolkozott, hogy Dél-Franciaországnak ez a hatalmas tengerész-városa a legbiztosabb forrás arra nézve, hogy segítséget nyújtson nekik.

Az *Alaskán* levők lassankint elkezdettek újra remélni. Erik rendíthetetlen akarata és erős lelke mindenkire biztatólag hatott.

Hiszen majd meglátjuk, hogy kell tennünk, csak az *Alaskát* újra tengerre bocsáthassuk – gondolá magában. Nem mondotta meg senkinek ezt a reményét, mert bizonyára agyrémnek tartották volna. Csupán annyit jelentett ki a hajó tüzetes szemléje után, hogy ez időszerint minden rendben van. Bizvást bevárhatják, míg valahonnan segítség érkezik. Elrendelte, hogy théat és rumot oszszanak ki a matrózok között.

Ezalatt a gőz-bárkát rendbe hozták, hogy útnak indítsák Lorientbe. A vész-lövések is elhatottak Sein szigetére, de felelet még nem érkezett. Egyszer csak a hajón levők egy csónakot pillantanak meg; mely egyenesen a zátonyra jutott *Alaska* felé tartott. Hat izmos halász ült benne. Az evezőcsapások mutatták, hogy nem első eset, hogy veszélyben forgó ha-

jók segítségére sietnek. Hírül hozták, hogy a sein-i kiseded kikötőben ez idő szerint nem horgonyoz jelentősebb hajó, s nem jöhet segítség onnan, de ők hajlandók Lorientbe menni, hogy ott tudtul adják a szerencsétlenséget. Erik úgy intézkedett, hogy az *Alaska* gőzbárkáján Hersebom gazda, Ottó és kettő a sein-i halászok közül induljon el, mihelyt a hold kisüt.

A halászok módfelett kíváncsiak voltak arra, hogy miként juthatott zátonyra az *Alaska*, holott ezeket a szirtes helyeket mindenki jól ismeri, s már eleve kikerülik.

Erik elhatározta, hogy mihelyt a gőzbárkát elindítja, kutatni fogja az okát annak, hogy mi vezethette a boldogtalan Marilos kapitányt annyira tévútra. Akaratlanul is sejtette, hogy valami gázságnak kell a dologban rejlenie.

A hold nemsokára kisütött, s a gőzbárka elindult Lorientbe. Ekkor Erik aludni küldte a legénységet, ő maga pedig lement barátjaihoz, kiket a kapitány holtteste mellett hagyott volt.

Mihelyt az *Alaska* új kapitánya a kabinba belépett, elébe siettek a doktor, Bredejord és Malárius:

– Édes fiam – kezdé a doktor – beszélj el már, mi volt ennek a tragikus esetnek az oka?

– Megfejtethetlen – felelé az ifjú – s újra nézegetni kezdte a térképet, melynek utasítása szerint a szerencsétlen Marilos más irányba, még pedig a veszélyes irányba térítette az *Alaskát*. – Mondtam én, hogy baj lesz; valami megsugta nekem, s mégis, nézzetek csak ide, ezen a térképen itt nincsen megjelölve a zátonyos, tehát a hajókra nézve veszélyes pont... Nincs és hiába keresem, nincs! Érthetetlen! Nem hihetem el, hogy az angol hivatalos térképen ilyen nagy tévedés lehetne, hiszen a legaprólékosabb gonddal van minden megjelölve.

– Hátha már előbb eltévesztette a hajó az utat? – kérdé Bredejord.

– Csaknem hihetetlen! Bresttől eddig nagyon rövid volt az út. Hiszen a partvidéket soha egy pillanatra se veszítettük el szemünk elől. Legfeljebb azt hihetném el, hogy a térképen megjelölt világító tornyok valamelyike nem világított. De ez sem valószínű, hiszen az útirányra roppant gondot fordítottunk. Szóval e szerint a térkép szerint mi jelenleg a mély tenger hátán veszély nélkül úszunk, holott valójában zátonyra jutott ugyanezen a helyen az *Alaska*.

– Hogy történhetett ez? – kérdé kíváncsian a doktor. – Ezt kellene valahogy megtudnunk.

– Nemsokára meg fogjuk tudni – viszonzá Erik. – Majd ha ebből a kellemetlen helyzetből kimenekülünk, utána járok a dolognak. Egyelőre tehát okosabbat nem tehetünk, mint azt, hogy szépen lefekszünk. Bátran alhatunk, mintha biztos kikötőben vetett volna horgonyt az *Alaska*.

Az ifjú kapitány nem feküdt le. Míg barátai aludtak, ő fenn virrasztott.

Másnap reggel Erik örömmel tapasztalta, hogy a veszély korántsem oly nagy, mint azt az éjjel gondolták. Az *Alaska* a tengeralatti szirtek két hatalmas foga közé rekedt, s mozdulni onnan nem tudott, annál kevésbé, mert a szél ugyanebbe az irányba hajtotta, tehát a hullámok a szikla fogai közé szorították az *Alaskát*, vagyis biztosították attól, hogy szilánkokra ne törjék.

Ha a szél hirtelen más irányt vett volna, akkor az *Alaska* menthetetlenül elvész. Ez volt tehát szerencsájük a szerencsétlenségben.

Az ifjú kapitány hozzálátott a munkához, embereinek megmagyarázta, hogy mi módon szabadíthatják ki az *Alaskát* a sziklák közül, s azok nagy buzgósággal fogadtak szót a kapitánynak. Nem is került nagy fáradságba, s az *Alaska* újra szabadon úszott a tenger hátán.

Természetesen az idő is szerfölött kedvezett nekik.

Csaknem teljes szélcsend volt.

Dél tájban egy aviso-hajó közeledett az Alaskához. A hajó parancsnoka udvariasan bemutatta magát, s kérte, hogy rendelkezék vele és embereivel.

Erik megköszönte szivességét és levezette a szalonba.

– Sziveskedjék, kapitány úr, megmagyarázni, hogy miként mehettek neki a sein-i zátonyoknak? Hiszen, ha jól hallottam, Brestből jöttek.

– Ez a térkép az oka, uram, nézze csak meg, ezen nyoma sincs a zátonynak azon a helyen, hol mi szerencsétlenül jártunk.

A francia tengerész-tiszt eleinte kíváncsian, majd csodálkozva nézte a térképet.

– Az ám; itt nyoma sincs e veszélyes szirteknek! Hallatlan könnyelműség. Úgy van, a szín azt jelenti, hogy hajózható, mély víz, pedig szirtlánczok vannak itt, hisz ezt mindenki tudja. Micsoda? Ezt az angol tengerészeti hivatal készítette? Gyalázatos tévútra vezetés ez. Alávaló csalás! Nem hittem volna, hogy Angolországtól ilyesmi is kitelik!

– Vajjon bizonyosak vagyunk-e abban, hogy angol kiadás? – kérde Bredejord. – Nekem valami egyéb gyanúm van; hátha valami gaz csaló hamisította meg, a ki a kapitány szobájába belopózott.

– Tudor Brown! – kiálta fel indulatosan Erik. – Mikor Brestben a préfetnél ebédeltünk! Bement a kapitány szobájába, hogy megnézzé a térképet! Ó nyomorult gaz! Hát ezért nem jött vissza többé az *Alaskára*.

– Több mint bizonyos, hogy ő követte el ezt a gázságot! – jegyzé meg Schwaryencrona doktor. – De vajjon mi volt a célja?

– Úgy van – folytatá nagy tüzzel Bredejord; – és kérdem: miért keresett fel téged Stockholmban, s hazudta, hogy O'Donoghán Patrick meghalt? Miért irt alá az *Alaska* céljaira huszonötezer koronát? Miért szállott le

Brestben a hajóról, hogy vissza többé ne térjen? Valóban az embernek vaknak kellene lennie, hogy ne lássa ennek az embernek az alávaló szándékát. Hogy miért teszi mindezt: még nem tudom; de a Cynthia-ügyben nagy bűn nyomhatja a lelkiismeretét. Szentül meg vagyok győződve, hogy a halálnak szánt minket mindnyájunkat.

A francia tengerész-tiszt három-négy lényeges hibát, vagyis meghamisított helyet mutatott ki a térképen. Mindenik egy-egy veszélyes pontot tüntetett fel nem veszélyesnek a Szent-Vincze foknál, a Gibraltar-szorosban. Ebből nyilvánvaló volt, hogy a hamisító az *Alaskát* tévútra akarta vezetni és veszélybe akarta sodortatni. Ha az *Alaska* Sein-sziget zátonyait valamelyes mód kikerülte volna, bizonyára hajótörést szenved egyik vagy másik helyen, s Maltába aligha jut el.

A térkép az angol tengerészeti hivatal hiteles kiadása volt, csakhogy azokat a helyeket vegyi tintával a hamisító megváltoztatta. Közelebről vizsgálva e hamis helyeket a térképen, könnyen rá lehetett ismerni, hogy hamisítások. No meg, hogy a legnyomósabb bizonyítékot említsük fel, az *Alaska* térképén rajta volt a svéd tengernagyi hivatal *bélyege*, ezt a hamisított példányon hiába keresték.

Ezek a tények mindenkit rettegéssel töltöttek el. Mélységes csend állott be. Erik szólalt meg először:

– Szegény Marilos kapitány, ő volt e gázságnak egyetlen áldozata. Okuljunk az ő gyászos esetén s ne bizzunk semmit a véletlenre. Az út előttünk nyitva áll, a hajóval, úgy a mint van, eljuthatunk Lorientbe, ott kijavítják, a mi megsérült.

Ezek a komoly, nyugodt szavak nagy hatással voltak mindenkire. A félig még gyermek-íjjú e pillanatban, mintha férfiúvá vált volna, még pedig egész férfiúvá, a ki teljes tudatában van annak, hogy minő nehéz feladat vár reá ebben a vakmerő vállalatban, de érezi, hogy meg tud felelni annak. Szemei ragyogtak, homlokáról sugárzott az értelem. A doktor és Bredejord büszke örömmel néztek reá.

Mikor az *Alaska* vitorláit segítségével – mert a gépet nem lehetett használni – elindult Lorient felé: örömrivalgás támadt a megmentett hajón.

Estére benn voltak a lorienti kikötőben.

Erik szakértőket hivatott, megvizsgáltatta tetőtül-talpig az *Alaskát*, s megkérdezte, hogy mennyi idő kell ahhoz, míg újra járhatóvá teszik. A világhírű Gamard Norris és társa cég kiküldött mérnöke azt mondta, hogy három hét múlva elindulhat nyugodt lélekkel az *Alaska*. Kicsit sok idő – gondolá magában az íjjú kapitány, de elvégre a késedelem nem lesz akkora, hogy kitűzött célját el ne érhetné.

Negyedfél hónap múlva, tehát június végén a Behring-szorosban lehet. Nem engedte meg, hogy Stockholmba megsürgönyözzék az *Alaska* hajó-

törését, mert attól félt, hogy őt visszahívják, Tudor Brown ellen bűnvádi keresetet indítanak, s akkor neki ott kell lennie Stockholmban. Nem, nem, neki egyéb célja van, s azt el kell érnie.

Schwaryencrona meg Bredejord attól tartottak, hogy Tudor Brown még egyéb akadályokat is fog majd az *Alaska* útjába gördíteni. E véleményükben osztozott velök Malárius mester is; s bizony a mint hármacskán a lorienti vendégfogadó szobájában kártyáztak, lassankint egymást alaposan elijesztették attól, hogy az *Alaskán* tovább folytassák az utat. Aggózkodásuk elkísérte őket sétáikra is, minduntalan arról beszéltek, no meg szegény Marilos tragikus sorsa is erősen hatott rájuk.

Ha aztán Erikkal beszéltek, mint a ködpára, úgy szétfoszlott ijedtségük. Az ifjú kapitány törhetetlen bizalma, rendíthetetlen akarata beléjük is erőt öntött. Nem volt az az akadály, mely Eriket az út folytatásától visszariasztotta volna. Valóságos hőssé vált, kit a diadal biztos reménye életetett. Leolvashatták ezt lelkes arczáról.

Azonközben pedig megint történt valami, a miből bizvást következtethették, hogy Tudor Brown még most sem hagy nekik békét.

Erik márcz. 14-én elment a hajógyárba s megnézte, hogy hányadán vannak a gép-munkálatokkal. Még csak egy szivattyú javítása volt hátra; azt mondták, hogy másnapra mindent elvégeznek.

Ámde a márczius 14-ikéről 15-ikére menő éjjel valaki ellopta a gépgyár műhelyéből a szivattyút. Hasztalan volt minden keresés; eltűnt nyomtalanul. Hogy és miként történhetett? Nem tudott senki nyomára jönni. Szigorú vizsgálatot indítottak, de sem a szivattyút, sem a tolvajt előteremteni nem tudták.

Ez annyit jelentett, hogy az *Alaskának* még tíz napig kellett a lorienti kikötőben vesztegelnie, míg az új szivattyú elkészül.

Eriket ez az eset sokkal jobban gondolkozóba ejtette, mint az *Alaska* zátonyra jutása. Nyilván láthatta, hogy egy titkos kéz fáradhatatlanul dolgozik az *Alaska* elindulásának késleltetésén. Eriket még lázasabb hév szállotta meg, hogy célja felé törjön.

A tíz napot, melyet még a francia kikötőben kellett tölteniök, arra fordította Erik, hogy fontolóra vett minden körülményt, a mi őt célja elérésében elősegítheti vagy hátráltathatja. Napnál világosabban látta, hogy a Stockholmban kijelölt úton a meghatározott időben ennyi késedelem után nem érhet a Behring-szorosba.

Majd azon törte a fejét, hogy mi módon kellene megváltoztatni az *Alaska* úti programját. Erről azonban egyelőre nem szólt senkinek, mert jól tudta, hogy a terv titokban tartása a győzelemnek fő-feltétele.

Barátainak feltűnt, hogy Erik nem nyugtalanodik oly nagyon a késlekedés miatt; azt hitték: ő is a hazatérésre gondol.

Bezzeg csalatkoztak.

Márczius 25-ikén délben az *Alaska* elindult a kikötőből.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

A legrövidebb út.

A francia partvidék eltűnt a távol kódében, midőn Erik a társalgóban összehívta három barátját, hogy velük valami fontos ügyben tanácskozzék.

– Éretten megfontoltam mindazt, a mi velünk történt, a mióta a stockholmi kikötőt elhagytuk. Arra az eredményre jutottam, hogy még nem számoltunk le azzal a titkos ellenséggel, a ki a Sein-szigetnél romlásba akart mindnyájunkat dönteni. Valószínűleg ott ólálkodik reánk a Gibraltári szorosban, vagy Malta-szigeténél, esetleg egyebütt. Mindazonáltal eljuthatunk a Behring-szorosba, de csak nyár derekán, mikor az északi Jeges-tenger hajózható.

– Én is így vélekedem – jegyzé meg Bredejord. – Nem akarlak téged szándékozárról lebeszélrni, édes fiam, de megjegyzem, hogy háromszor akkora sebességgel kellene utunkat folytatnunk, mint eddig, hogy a kellő időben megérkezzünk a Behring-szorosba.

– Én is azt hiszem – szólalt meg a doktor.

Malárius bölintott a fejével, mintegy jelezve, hogy ő sem vélekedik máskép.

– Helyes – viszonzá Erik, – ha ugyan a kijelölt útirányt akarjuk megtartani.

– Már pedig meg kell tartanunk, ez kötelesség; avagy, ha látjuk, hogy hiába való minden fáradozásunk, egyszerűen visszatérünk Stockholmba. Te, fiam, megtettél mindent, a mi tőled kitelt; büszkén bevallom, hogy derékasan megfelleltél hivatásodnak.

– Köszönöm ezeket az elismerő szavakat – mondá mosolyogva Erik, – de nem fogadhatom el, mert nem szolgáltam reá... Nem! Nekem eszem ágában sincs, hogy visszatérjünk Stockholmba, ezt az expedíciót diadallra kell juttatnunk, mert bizony módunkban van. Mindenekelőtt ki kell a titkos cselszövény útjából térnünk, hogy megfiusíthassuk.

– Kitérni az útjából, de miként? – kérdé csodálkozva a doktor. – Hiszen ezzel még nagyobb akadályt gördítenénk utunkba? A kijelölt út a legbiztosabban célra vezető. A Középtengeren és a Suez-csatornán át három hónap alatt eljuthatunk a Behring-szorosba, de a Jóremény-fokot megkerülni, s úgy törekedni a Behring-szorosba: ahhoz legalább is öt-hat hónap kellene.

– Más utunk is van, hogy Tudor Brown alávaló mesterkedéseit kikerüljük, sőt utunkat is megrövidítsük – felelé Erik nagynyugodtan.

– Más út? – kiáltott fel Schwaryencrona – hitemre, más utat nem ismerek... Ha ugyan nem a Panama-szorosra gondolsz,... de ha jól tudom, hajók ott még nem közlekednek, s bizonyára még sok idő eltelik, míg közlekedhetnek.

– Sem a Jóremény-fokára, sem a Panama-szorosra nem gondolok – viszonzá az *Alaska* ifjú kapitánya. – Az a tengeri út, melyen három hónap alatt a Behring-szorosba juthatunk: az északi Jeges-tenger, vagyis az északnyugati átjáró.

Erik e merész szavainak hallatára barátai csaknem sóbálvánnyá váltak. Az ifjú kapitány nyugodtan folytatá:

– Az északnyugati átjáróról ma már komolyan beszélhetünk, nem mint hajdanán; nem réme az immár a hajósoknak. Tényleg megvan, s évente nyolcz-tíz hétig nyitva áll minden hajó előtt. A kitűnő tengeri térképeken pontosan meg van jelölve, s a czethalászok járnak is javában. Igaz ugyan, hogy az Atlanti óceánról nem mennek ezen az úton a hajók a Csendes-óceánba, de minthogy jól tudjuk, hogy egyéb úton nem juthatunk a Behring-szorosba, s minthogy épen abban az időben érkezünk oda, mikor a vízi út akadálytalan: nos, hát tegyük meg! Kötelességünk is, hogy ezt az utat válasszuk, mert megbizóink a Behring-szorosba küldöttek, nekünk tehát oda bármi úton-módon el kell jutnunk. Ha az *Alaska* csak meleg ég-övi útra volna felszerelve, akkor joggal riadhatnánk vissza ettől az úttól, senki azt tőlünk zokon nem vehetné, de a sarkvidéki útra szánt *Alaska*-nak habozni egy pillanatig sem szabad... A mi engem illet, ime kijelentem, hogy talán visszatérnék Stockholmba a nélkül, hogy Nordenskiöldöt láttam volna, de soha vissza nem térnék, ha mindent el nem követtem volna, hogy a «Végá»-t feltaláljam!

Ezek az érvek olyan meggyőzőek voltak, hogy megczáfolni senki sem tudta. Mit is mondhattak volna a doktor, Bredejord és Malárius? Belátták, hogy az új terv megvalósítása szerfölött nehéz, de talán mégis megvalósítható, ellenben a másik úton biztos pusztulás vár reájok. Azt is belátták, hogy sokkal dicsőbb dolog neki menni a küzdelmes útnak, mint szégyenszemre fele útról visszatérni Stockholmba.

– Én részemről nem hozatok fel semmit érveid ellen, fiam, – szólalt meg a doktor hosszabb gondolkodás után. – Csak a szén miatt aggódom, honnan kerítünk ott a sarkvidéken szenet? Mert e nélkül kárba veszne ott minden fáradozásunk. Ugyancsak elszalaszthatnók könnyen a kellő időt, mikor az északnyugati átjárón hajók közlekedhetnek.

– Erről az egyetlen nehézségről is gondolkodtam – viszonzá Erik, – egyáltalában nem legyőzhetetlen. A helyett, hogy a Gibraltári szorosban,

vagy Maltában kötnénk ki, hol reánk a pusztulás vár, útba ejtjük Londont. Ott a kábelsürgönyön megrendelünk Montréal-ban egy hajó szenet, melyet haladéktalanul indítsanak útnak a Baffin-öbölbe, ott várjon az reánk. Ugyancsak táviratilag egy másik hajórakomány szenet rendelünk meg San-Franciscóban, azt küldjék a Behring-szorosba. Míg mi odaérünk, mindkét hajószállítmány kényelmesen ott lehet, van idő reá elég, mert a Baffin-öbölben május végén, a Behring-szorosban június végén ha lehet az *Alaska*... Szóval nekünk csak arra legyen gondunk, hogy az átjárót valahogy megtaláljuk, hogy azon keresztül vergődhessünk. Ha járhatónak találjuk, átjutunk, ha nem, akkor visszatérünk... Az a biztos tudat meg fog nyugtatni, hogy mindent elkövettünk, a mi tőlünk kitelt.

– Igazad van, fiam! – kiáltott fel Malárius, – a te érveid ellen nem lehet küzdeni.

– Csak lassan!... lassan! – veté közbe Bredejord. – Ne hamarkodjunk el a dolgot. Nekem volna ellenvetésem. Kedves Erikem, mit gondolsz, nem lesz veszélyes, ha az *Alaska* Londonban köt ki; a hajó megérkezését a lapok közhírré tennék, a tengeralatti táviró elvinné a hirt tovább, fülébe juthatna Tudor Brownnak... Ő aztán megtudná, hogy utunk irányát megváltoztattuk... Vajjon nem tenne róla, hogy újra utunkba álljon valahol?... Hát-ha megakadályozná, hogy a szénrakomány ne érkezhessék meg a kellő időben a kijelölt helyre? Már pedig szén nélkül ugyan mihez fognánk?

– Igaz, a dolgot minden oldalról alaposan meg kell vitatnunk... Nem megyünk Londonba, hanem Lissabonba. Ott közölünk valaki partra száll, Madridba siet, s Madridból rendeli meg a két hajó szenet. Nem mondja meg, hogy kinek és minő célra kell. Hadd várjanak a kijelölt helyeken, s csak annak adják át, a ki egy bizonyos *jelszóval* kéri.

– Pompás! Igy már Tudor Brown nem jöhet a nyomunkba – jegyzé meg a doktor.

– Azaz, hogy az *én* nyomomba, nemde, ezt akarta mondani? – mondá Erik; – mert remélem, önök csak nem jönnek velem az északi jég-tengerre?

– No hiszen, még csak az kellene! – kiáltott fel a doktor. – Majd megijedünk attól a gaz Tudor Browntól.

– De mi sem! – kiálták Bredejord és Malárius.

Az ifjú kapitány kérte őket, hogy térjenek vissza Stockholmba, festette, hogy minő veszedelmes út vár rájuk azon a zord vidéken; de hát hiába való volt minden fáradsága. Barátai nem tágítottak, meg akarták vele osztani a jót és rosszat, aminthogy eddig megosztották. Különben is az *Alaska* mindennel jól fel volt szerelve, a hideghez pedig a svédek és norvégok eléggé hozzá voltak szokva.

Szóval Eriknek be kellett adni a derekát. A hajó legénysége készséggel követte fiatal kapitányát a másik úton is.

Az *Alaska* április 2-dikán Lisszabonba érkezett. Váratlanul jött, a portugál újságoknak idejük sem volt, hogy megérkezését közhírré tegyék. Bredejord Madridba sietett, s a két előkelő montreali meg san-franciscoi czégnél megrendelte a két rakomány szenet. A jelszó, melylyel a szenet majd átveszik, a «Cynthia» hajótöröttjének a jelszava lészen: *Semper idem*.

Bredejord mindent ügyesen elintézett, s április 9-dikén újra az *Alaska* fedélzetén volt. A hajó nyomban elhagyta a kikötőt.

Ápr. 25-én szerencsésen megérkeztek Montréalba.

Szénnel megrakodtak, s minekutána megtudakolták, hogy a szállítás rendben van, 29-dikén felszedte az *Alaska* a horgonyt. Május 10-én Grönlandnak egyik kikötőjébe: Goldhavenba érkeztek.

Erik jól tudta, hogy ebben az időtájban még gondolni sem lehet arra, hogy az északnyugati tengeri átjárón keresztül mehessenek hajóval. De azt tudta biztosan, hogy talál olyan térképet, mely tökéletesen megbízható. Továbbá vett 12 szánhúzásra alkalmas és betanított grönlandi kutyát, ha esetleg szánokon kellene tovább folytatniok az utat.

A goldhaveni kikötőben tíz napig vesztegelt az *Alaska*; aztán neki vágott a Davis-szoroson átjutva a sarktengernek.

Május 28-dikán pillantottak meg először úszó jégtömböket a tengerben. 70°15' északi szélesség alatt volt. A hajó útját nem állotta el semmi, a jégtömbök elsiklottak mellette, veszélytől egyáltalában nem kellett tartaniok.

Sajátságos egy új világ volt ez rájuk nézve, mintha a körülöttük levő tárgyak mind színtelenek és a szó igaz értelmében testnélkül valók lettek volna. Éjjel az *Alaska* árboczkosarából a tenger tükrére vetődő villamos fény fantasztikus, bűvös világításban tüntette fel a sarktenger úszó jégtömbjeit, az ide-oda csapkodó hullámok mint vérvörös kigyók tekergőztek...

Majd a jégtömbök, a mint a Baffin-öbölbe érkeztek, mind nagyobbakká váltak, valóságos hegyek tűntek fel csupa jégből minden irányban; fel-felbukkantak, rettentő zuhanással összetördelöztek, s minduntalan megváltozott az alakjuk... A víz örvényzett, nyaldosta fehér tajtékos nyelvével a jégdarabokat... A tengeri madarak ezrei riadtak fel, s fülsiketítő lármát csapva seregestül szálltak a hajó árboczái felett.

Eriknek ugyancsak éber figyelemmel kellett kísérnie az árboczkosarából minduntalan a tengert, hogy a jéghegyek útjából a kellő időben elterelje az *Alaskát*, mert ezek a jéghegyek néha bámulatos sebességgel úsznak a hullámok hátán, sodorja őket a tenger árja, s jaj annak a hajónak, melyre

egy-egy őrzetlen pillanatban reázúdulnak. Menthetetlenül eltemeti, vagy izzé-porrá zúzza, ha esetleg két jéghegy csap rá két oldalról.

E minduntalan megújuló veszélyes helyzetben legalább a tenger árja segítette hathatósan az *Alaskát*, mert mintegy szárnyakat kölcsönzött neki, s néha szédítő sebességgel ragadta előre. Viszont volt nap, mikor alig másfél tengeri mértfölddel haladhattak előre a minduntalan előbukkanó jéghegyek útvesztőjébe sodródva.

Végre június 11-dikén a Lancaster-szoros bejárójánál horgonyt vetett az *Alaska*. Erik eleinte azt hitte, hogy ott még várakozni kell, míg a tenger színéről eltakarodik a jég, de szerencsére nem volt már befagyva. Nem sokáig tanakodott, hanem merészen neki vágott...

Nehéz volt az út, mert tovább jutva mind sűrűbben úszkáltak a jéghegyek a tengeren, de az *Alaska* éber kapitánya gondoskodott arról, hogy a kellő időben kikerüljék. 17-dikén a Bordow-szorosba, 19-dikén a Mellville-Soundhoz érkezett.

Ezen túl nem mehetett, köröskörül jégpánczél borította a tengert. A legénység eljárt fókavadászatra, Malárius mester buzgón gyűjtögette a sarkvidék füveit, ha mit talált; csak Erik nem nyugodott meg. Törte a fejét, hogy mi módon vághatná magát keresztül hajójával. Gondosan megvizsgálta a környéket, behasított a jégbe, hogy vastagságát megmérje, aztán merész terv fogamzott meg az agyában.

Hétezer lépésnyire csatornát vésetett a jégtáblába, háromszáz-háromszáz méter távolságban guttaperchéval kibélelt aknát furatott, s mindenikbe egy kiló dynamitot tett; sodrony-vezetékét húzott végig, s ezt egy villamos teleppel kötötte össze. Mikor minden rendben volt, felrobbantotta a jeget...

Minő rettenetes, eget-földet rázó mennydörgés volt az! Hogy recsegett-rofogott, egymásra tornyosult, millió szilánkba tördelözött a rengeteg jégpánczél...

Hanem a vakmerő terv jól ütött ki... Másnap az út nyitva állott. Az *Alaska* kapitánya azt mondta:

– Előre!

Július 14-dikén a Behring-szorosban voltak. A San-Franciscóból oda-rendelt hajó már várt az *Alaskára*.

Erik a csolnakot leeresztette és sietett a hajóhoz.

– *Semper idem*, – mondá a hajó-őrnek.

– Lisszabon, – felelé a yankee.

– Régóta vár a hajó reánk?

– Öt hete. Az ön táviratának kézhezvétele után egy hónappal indultunk el San-Franciscóból.

– Mi hir Nordenskioldról?

– San-Franciscóban nem tudnak róla semmi bizonyosat. Mióta itt vesztglünk, beszéltem néhány czethalászszal. Azok azt mondták, hogy egy európai hajó körülbelül kilencz-tíz hónapja ott rekedt a fok nyugati oldalán a jég közé. Azt hiszik, hogy a «Véga»...

– Igazán? – kiáltott fel Erik kimondhatatlan örömmel. – S ön nem látta, hogy a szoroson áthaladt azóta?

– Biztosan tudom, hogy nem. Öt hét óta nem ment el egyetlen hajó sem errefelé a nélkül, hogy ne beszélhettem volna a kapitányával.

– Hála Istennek! Nem küzködtünk tehát hiába!... Megtaláljuk Nordenskiöldöt!

– Nem ön az egyedüli, a ki őt keresi – felelé a yankee gúnyos mosolylyal. – Egy amerikai yacht már megelőzte; három nappal ezelőtt ment erre elé, s Nordenskiöld felől tudakozódott.

– Amerikai yacht? – kérdé Erik csodálkozva.

– Úgy van; az *Albatros*, Tudor Brown a kapitánya, Vancouverből jött. Megmondtam neki, a mit tudtam, s nyomban a Serdze-Kamen-fok felé vette útját.

TIZENHATODIK FEJEZET. O'Donoghán Patrick eltűnt.

Így hát Tudor Brown megtudta, hogy az *Alaska* irányt változtatott...

Eljutott a Behring-szorosba?... Minő úton juthatott oda?... Csaknem lehetetlen, s ime mégis tény.

Erik e kellemetlen hír hallatára szörnyen megdöbbsent, de azért nem szólott róla senkinek. Mindent elkövetett, hogy a szentet minél előbb átrakassa az *Alaskára*, s aztán folytassa az utat a szibériai hegyfok felé.

Másnap szerencsésen elért oda, s megpillantotta a jég közé fagyott «Véga»-t. Hevenyében rakott padlót vezetett a szakadozott jégmezőn keresztül a «Véga» fedélzetére. Az *Alaska* kapitánya és barátai ezen áthaladva siettek honfitársaikhoz, s égtek a vágytól, hogy minél előbb szemtől-szembe láthassák Nordenskiöldöt.

A hajón egy ifjú tudós fogadta őket kitörő örömmel; Nordenskiöld és a többiek épen kirándultak Új-Szibériába, egy-két hét múlva, ha visszatérnek. Aztán elmesélte részletesen, hogy Svédországból elindulva nagyon szerencsés volt az útjuk; a szibériai partvidékhez érkezve rövid ideig pihenni akartak, hogy aztán nekivágjanak a Behring-szorosnak, midőn egy éjszaka köröskörül befagyott a tenger, s azóta aztán ki sem mozdulhatott a «Véga».

Immár tizedik hónapja vannak ebben a kényszerhelyzetben.

Elvégre nem is olyan nagyon borzasztó, mint a minőnek első tekintetre látszik. Érintkezettek sűrűn a partvidéken lakó bennszülöttekkel, kitanulmányozták a nyelvöket; a vidék egyéb sajátosságait: a földrajzi, ethnográfiai, fizikai és asztronómiai jelenségeket mind alaposan megfigyelték. Ebből a tudománynak mind jelentékeny haszna lesz, s így világért sem kell sajnálkoznunk a miatt, hogy a jégkalitkában oly hosszas ideig kellett raboskodnunk.

A «Véga» legénysége és a hajón levő tiszték nagyon örültek, hogy honfitársaikat láthatják. Az érdemes Schwaryencrona doktort mindenik ismerete.

A «Véga»-n levők elmesélték, hogy ezelőtt három nappal egy amerikai yacht tulajdonosa, Tudor Brown látogatta meg őket. Egyet-mást elmondott arról, hogy mi történt Európában azóta, hogy a «Véga» elindult tengeri útjára; elmondta, hogy a svédek nagyon aggódtak a «Véga» sorsa miatt, s útnak indították az *Alaskát*. Ez a Tudor Brown Vancouverből jött, a Csen-

des-óceán felől. Azt mondta, hogy három hónapja vesztegelt ott a yachtjával.

– Egyébként önöknek ismerniök kell őt – szólott közbe az ifjú orvos, – tőle hallottuk, hogy önökkel együtt indult el az *Alaskán*, hanem Brestben odahagyta önöket, mert kételkedett abban, hogy útjoknak jó vége lesz...

– Volt alapos oka arra, hogy kételkedjék – felelé komoran Erik.

– Aztán Brestből táviratozott a yachtjának, hogy várja őt Vancouverben, a Viktória-öbölben. Részint hajón; részint vasuton tette meg az utat Liverpoolból New-Yorkba, s onnan a nevezett kikötőig. Így magyarázta meg, hogy miként érhetett előbb ide, mint az *Alaska*.

– Nem mondta meg, hogy mit keres ezen a vidéken? – kérdé Bredejord.

– Felajánlotta a segítségét s úgy mellesleg tudakozódott valaki felől, a kiről a «Véga tudósításá»-ban megemlékeztem volt. Úgy látszik, különösen ez feküdt a szíven.

Erik és barátai jelentős pillantásokat váltottak.

– O'Donoghán Patrick, nemde?... Ez volt az a valaki? – kérdé Erik.

– Ugy van. Ez a név volt a mellére tettólvá, ámbár ő váltig bizonygatja, hogy őt Bowles Jánosnak hívják, s hogy O'Donoghán Patrick egyik barátjának a neve.

– Ha szabad kérdenem, itt van még a hajón ez az ember?

– Már tizedik hónapja elment tőlünk. Eleinte azt hittük, hogy tolmácsként használhatjuk, de utóbb kiderült, hogy a szamojédek nyelvén csak egy néhány szót tud; különben is a bennszülöttekkel jóformán sehol sem érintkeztünk, mióta Chaborovát elhagytuk. A tolmácsra sem volt tehát semmi szükségünk. No meg az a bizonyos Bowles János, vagyis O'Donoghán Patrick lusta, veszekedő és rendetlen ember volt; sok kellemetlenséget okozott a hajó fedélzetén. Örömmel teljesítettük abbéli kívánságát, hogy tegyük őt partra Ljakow szigetén.

– És önök partra szállították őt azon a pusztaszigeten? – kiáltott fel Erik.

– Természetesen! – Azt hittük, hogy mamuth- és elefántcsontot fog gyűjteni a nyár folyamán, aztán tél beálltával felkésződik valamelyik czethalász bárkájára, s elmegy Szibériába, hogy eladja azt, a mit összegyűjtött az orosz kereskedőknek.

– Mindezt Tudor Brownnak is elmondották O'Donoghán Patrickról? – kérdé Erik.

– El hát! elég messziről jött, hogy őt felkeresse – felelé a fiatal orvos, korántsem sejtve, hogy minő nagy érdeke forog koczán az *Alaska* ifjú kapitányának, midőn ezeket a kérdéseket intézi hozzá.

Azután általános dolgokról beszéltek: a «Véga» útjáról, az eddig tett megfigyelésekről, a tájék sajtószerepléséről; dicsérték Nordenskiöldöt... Az *Alaska* utazói együtt ebédeltek a «Véga» utazóival, aztán meghívták vacsorára vendéglátóikat az *Alaska* fedélzetére, már t. i. azokat, a kik nem voltak szolgálatban.

Hosszas ideig elbeszélgettek hazájukról s e rövid együttlét mindnyájuknak a szívét eltöltötte melegséggel.

Az *Alaska* másnap korán reggel elindult, s egyenesen Ljakow szigete felé vette az útját. Egyik célját elérte: a «Végá»-t felkereste; a másik cél elérésére törekedett most Erik: O'Donoghán Patrickot kell a föld alól is előteremteni, hogy a titok kiderüljön valahára! Csak Tudor Brown ne jutna előbb nyomába, mert ha ő ebben is megelőzi az *Alaskát*, akkor méltán tarthatnak attól, hogy a titok mindörökké titok marad.

Vajjon előbb érkeznek ők Ljakow szigetére, mint Tudor Brown? Aligha. Három nappal előbb indult el, mint ők: Sebaj, csak előre!... Csak előre! Hátha az Albatros akadályokba ütközött, valahol megrekedt... A míg a reménynek csak egyetlen csillága is biztatja őket, kétségbeesniök nem szabad.

Az időjárás a lehető legenyhébb volt, a tengeren nem halmozódott össze a jég, csaknem egészen szabad volt. Minthogy nyár közepén voltak, bizvást számíthattak arra, hogy legalább tíz hétig nyitva áll előttük az átjáró, s azon keresztül vehetik majd útjokat hazafelé. A szél iránya is szerfelett kedvező volt; így hát jó reménységgel indultak el, hogy a fiatal kapitány tervét megvalósítsák.

Mintegy tíz napig segítette az *Alaskát* a kedvező délkeleti szél, kimélhették a szenet, s az ép karban levő vitorlák hasznos szolgálatot tettek.

Naponta legalább kilencz-tíz mértföldnyi utat tettek meg, azonkívül a szél más irányba hajtotta a jéghegyeket is, e szerint nem kellett félniök, hogy egyikkel vagy másikkal összeütköznek.

A tizenegyedik napon vihar támadt. Sűrű pelyhekben hullott a hó, a szél iránya is váratlanul megváltozott, s az *Alaska* csak lassan haladhatott előre. Julius 29-dikén a felhőkön áttörtek a nap sugarai, az ég is lassankint kezdett kiderülni, s végre augusztus 2-dikán jeleztek, hogy Ljakow szigetéhez közeledik a hajó.

Erik nyomban kiadta a parancsot, hogy a szigetet körül kell hajózni. Mindenekelőtt meg akart győződni arról, vajjon az *Albatros* nem rejtelkedik-e a sziget valamelyik révében. Nem volt sehol. Ekkor egy alkalmas helyen leeresztette a horgonyt, ő maga barátjaival egy csolnakba szállott, s félórával utóbb partra értek.

Nem hiába választotta Erik a sziget déli részét, hogy ott kössön ki. Úgy okoskodott, hogy O'Donoghán Patrick mindenesetre olyan pontján telepedett le a szigetnek, melyről a tengert folyton szemmel kísérhette, hogy a hajókat láthassa, mert hogy nem elefántcsontgyűjtés lehetett az igazi célja: azt ugyancsak föl lehet érni észszel.

Ez az ő feltevése csakugyan alaposnak bizonyult. Alig haladtak a part mentén mintegy órányira, egy halmos-völgyes helyen holmi viskóhoz hasonló odút pillantottak meg. Kőből volt összerakva, még pedig nagyon ügyesen, hófehér kövekből... legalább így látszott messziről, de bezzeg mennyire csodálkoztak, midőn a halom tetejére felkapaszkodtak, látták, hogy a házikó csupa merő antiluvialis állatok fehérle csontjaiból volt ügyesen összerakva.

TIZENHETEDIK FEJEZET.

Valahára!

A konyhó ajtaja nyitva volt. Bementek, s első pillantásra megítélhették, hogy ebben valaki lakott, még pedig nem is régen, talán még tegnap is itt volt. A tűzhely hamuja, a szögletbe leterített alom, mely még mutatta, hogy valaki hevert rajta, rajta volt csaknem a testnek a formája is.

A pokróczon a «Véga» bélyegjelzését pillantotta meg Erik.

Minden tárgy, melyet az asztalon találtak, elárulta, hogy valamely svédhajóról idekerülő ember hagyhatta itt.

Nyilvánvaló, hogy O'Donoghon Patricknak ez volt a tanyája, azt sem lehet kétségbe vonni, hogy legfeljebb egy-két napja mehetett el innen.

Vajjon elhagyta a szigetet? Avagy valahol a szigeten kószál? Semmi jelből sem következtethették sem az egyiket, sem a másikat. Meg kell erről győződnie. Be kell járniok a szigetet.

A konyhó körül egész rakás mamuth- és elefántcsontvázat találtak felhalmozva, meglehetősen rendetlenül. Úgy látszott, hogy O'Donoghon Patrick nem valami különös buzgósággal űzte új mesterségét. A mint a «Véga» orvosa, meg a «Red-Anchor» korcsmárosa jellemezte az irlandit: valami nagyon szorgalmas ember nem volt, sőt tunya és iszákos... Nyilván erre a munkás remeteségre is hamar ráunt, s leste-várta az alkalmat, hogy Ljakow szigetéről elmenekülhessen.

Keresztül-kasul járták tehát a szigetet. A középben egy kis tavacskát találtak, melynek a partján hamurakás volt; itt is járt valaki... Távolabb egy üres fémdoboz, karminvörös színű... Ezekben a dobozokban árulják a húskonzerveket, melyek a hajósok előtt általánosan ismertek.

Erik felvette a földről, s összerezsent, midőn az üres doboz felső fedelén ezt a felírást látta:

«Domingo Márton, Valparaiso.»

– Tudor Brown járt itt! – kiáltá fel rögtön. – Azt mondták nekünk a «Véga»-n, hogy yachtja Valparaisóban várakozott reá, oda táviratozott, hogy menjenek Vancouverbe, s várják meg őt!... Ez a doboz nem kerülhetett a «Végá»-ról ide!... Egészen új, legfeljebb két-három nappal ezelőtt nyitották ki...

A doktor és Bredejord túlságosan merésznek tartották ezt a feltevést. Erik azonban gondosan vizsgálta kívül-belül, hátha még valamit talál rajta,

a mi nyomra vezet... Hát a doboz aljára czeruzával ezt a nevet írta valaki: *Albatros*.

– Tudor Brown járt itt! – ismétlé Erik. – S ha itt járt, vajjon nem azért jött-e ide, hogy erővel vagy szépszerével elvigye O'Donoghán Patrickot? A fejemet tenném rá, hogy Tudor Brown tüntette el a szigetről az irlandit.

Akár abba is hagyhatták volna a tovább keresést, úgy sem találták ott O'Donoghán Patrickot. De nem, bejárták minden zegét-zúgát... Roppant mennyiségű mamuth, elefántcsontvázat találtak, valóságos halmok képződtek ez ősrégi maradványokból a szigeten.

Ámde O'Donoghán Patricknak csak hült helyét lelték. Visszatértek az *Alaskára*, s a hajó nyomban elindult.

Erik nem titkolta, hogy ez a csapás nagyon érzékenyen sujtotta. Napnál világosabb, hogy Tudor Brown itt is megelőzte őt, s elvitte O'Donoghán Patrickot. Most már kérdés: vajjon reájuk talál-e valaha?... Az olyan vakmerő ficzkótól, mint a minőnek ez a Tudor Brown látszik, minden kitelik. Ha ilyen vakmerő fortélylyal igyekezett az *Alaska* előhaladását meggátolni s útjába tudott vágni még akkor is, mikor nagy titokban kitértek előle most, hogy O'Donoghán Patrick a körmei között van, ugyan mi jót remélhetnek?... A világ nagy, s a tenger mérhetetlen síkján el lehet bárhova jutni... Ki tudja, a világ melyik részébe vitte el O'Donoghán Patrickot, hogy a titok mindörökké titok maradjon?...

Ezek a gondolatok gyötörték az *Alaska* ifjú kapitányát, a mint a hajó hidján fel s alá járva kiadta a rendeletet, hogy nyugat felé vegye a hajó az útját. Kínos gondolatok voltak; azonkívül vádolta a lelkiismeret is, hogy derék barátait e kétséges, fáradságos út megpróbáltatásainak könnyelműen kiteszi. Kárba vezett minden fáradozásuk, mert először is nem az *Alaska*, hanem az *Albatros* találta meg a «Végá»-t; Ljakow szigetén is Tudor Brown járt előbb... Minő lelkiismerettel térnek vissza Stockholmba, ha ugyan visszatérhetnek... Keserves egy dolog volt mindez Erikre nézve. Most már nem tehetnek egyebet, minthogy a Tselnskin-fok felé törekednek, s onnan keletről nyugatra veszik az utat... Mindenáron ezt az utat kellett választaniok, hogy Svédországba hazatérjenek.

Az idő aránylag elég kedvező volt, a szibériai partok eltűntek a távol ködében. Augusztus 14-dikén sűrű köd ereszkedett le, a földrajzi helyzetet megállapítani nem lehetett. Csak úgy hozzávetőleg sejtették, hogy az ázsiai nagy előfokhoz közeledik a hajó. Erik éber figyelemmel vigyázta szüntelen a tengert, hogy valamiképen irányt ne tévessenek. Este felé kiadta a rendeletet, hogy a hajót állítsák meg.

Másnap reggel megmérték a tengert, nem volt mély, e szerint szárazföldhöz közelednek. Nemsokára jelezték is a szárazföldet. Az *Alaska* egy öbölben horgonyt vetett.

Elhatározták, hogy itt vesztegelnek addig, míg a sűrű köd el nem oszlik. Másnap és harmadnap: 15. és 16-dikán még mindig tartott a köd. Erik Bredejorddal és Maláriussal partra szállott, hogy a hegyfokot megnézzék. A mint az öböl nyugati partjához érkeztek, valami emlékjel-félét pillantottak meg egy halom tetején. Oda siettek, hogy közelebből lássák.

Kőből rakott «cairn» volt, tetején egy faoszlop, az oszlopon ez a két felírás:

Az egyik:

1878 augusztus 19-dikén e foknál kötött ki a «Véga», mely az Atlanti-óceánról jött, s útban van a Behring-szoros felé.

A másik:

1879 augusztus 12-dikén e foknál kötött ki az Albatros, mely a Behring-szorosból jött, s útban van az Atlanti-óceán felé.

Ebben is megelőzte az Alaskát Tudor Brown! Augusztus 16-ika volt... Tehát négy nappal ezelőtt járt itt!

Eriknek szívébe markolt a keserűség... Vádolta önmagát: Hiába való minden, de minden fáradságod!

Nordenskioldé a dicsőség, az *Albatros* mintegy ellenőrzője a «Véga» merész útjának... Te pedig senki és semmi vagy, nem jártál sehol, nem láttál semmit! Tovább akart menni... szó nélkül. Ámde Schwaryencrona elővette a zsebkését, s a faoszlop felső részébe a következő sorokat véste:

1879 augusztus 16-dikán e foknál kötött ki az Alaska, mely Stockholmból indult el az Atlanti-óceánon, a Baffin-tengeren, az amerikai sarktenger szorosán, a szibériai tengeren jött, s útban van, hogy a jégtengeren keresztül jusson vissza hazájába.

Erik lelkében újra feléledt a hit, a bátorság és remény, midőn e hatalmas szavakat olvasá... Ám nagy a Nordenskiold dicsősége, hadd osztozzék ebben Tudor Brown, de volt-e eddig hajós, ki arra vállalkozott volna, hogy a jégtengeren áttörve a 360° szögű körív mentében tegye meg az utat?!...

Elvégre is tíz napig tartó hajózásról van szó...

A köd még nem oszlott széjjel, de az *Alaska* utazói nem törődtek vele, valami belső hév szállotta meg mindnyájukat.

Erik kiadta a parancsot, hogy induljanak.

Nyugat felé vették az utat, egész nap és egész éjjel szakadatlanul haladtak. 18-dikán reggel derülni kezdett a szemhatára, a köd szétfoszladozott.

Dél felé vitorlát pillantottak meg a távolban.

Erik rögtön felmászott az árboczkosárba, távcsövén át nézte sokáig a távolból közeledő vitorlás hajót. Kisebb fajta gőzzel és vitorlával járó hajónak látszott.

Mikor a hajó hidjára leszállott, az ifjú kapitány arcza nagyon sápadt volt.
– Azt hiszem, hogy az *Albatros* – mondá a doktornak.

A hajó eleinte más irányban haladt, de egyszerre csak irányt változtatott, s teljes gőzerővel ugyanabba az irányba tért, mint az *Alaska*.

– Most már biztos, hogy az *Albatros*! – mondá halkán Erik.

Fél óra múlva már közel járt egymáshoz a két hajó. Tisztán olvasható volt a név is: *Albatros*.

Erik felvonatta a svéd zászlót. Az *Albatros* ugyanabban a pillanatban az amerikai Egyesült Államok zászlóját huzatta fel.

Néhány percz mulva már néhány száz méter távolságra volt egymástól a két hajó.

Ekkor Erik átkiáltott angolul az *Albatros* fedélzetére:

– Megállj! – Beszélni szeretnék a kapitánynyal!

Valaki megjelent az *Albatros* kormány-hidján. Tudor Brown volt az a valaki.

– Az *Albatros* kapitánya és tulajdonosa én vagyok. Mit akar ön?

– Szeretném tudni, hogy az ön hajóján van-e O'Donoghan Patrick?

– O'Donoghan Patrick itt van a hajómon, ha tetszik, beszélhet vele – felelé Tudor Brown.

Egy intésére valaki megjelent a hidon.

– Itt van ni O'Donoghan Patrick – kiáltá az *Albatros* tulajdonosa. – Mit akar tőle kérdezni?

Erik évek óta sovárogyva várta ezt a pillanatot, hogy szemtől szembe lehessen ezzel az emberrel. S mégis midőn látta gonosz arcját, rőt haját, betompult orrát, gyanus tekintetű szemeit, torkán akadt a szó... Végre megemberelte magát s így kezdé:

– Szeretnék önnel hosszasan és bizalmasan beszélni. Évek óta keresem mindenütt... Ezt a tengert is azért járom, hogy önnel találkozzam. Legyen szives, jöjjön át a hajómra!

– Nem tudom, ki légyen az úr, jó helyt vagyok ott, a hol vagyok – felelé az durván.

– De én önt jól ismerem. Megtudtam New-Yorkban Bowles úrtól, hogy ön a *Cynthia* fedélzetén volt, mikor az hajótörést szenvedett, hogy ön beszélt a bójéhoz kötött bölcsőről, melyben egy kis gyermek volt. Az a gyermek én voltam. Ime, erről a tárgyról szeretnék önnel beszélni.

– Keressen más embert, a ki majd beszél erről, nekem nem akarózik arról beszélni.

– Attól fél, hogy nem válik becsületére, a mit esetleg elmondana?

– Higye az úr azt, a mi tetszik; mit bánom én!

– Okosabban cselekednék, ha jószántából elmondaná nékem, hogy sem akarva nem akarva, a törvényszék előtt kelljen majd bevallania.

– Szeretném látni, ki állít engem a törvényszék elé!... Kettőn áll a vásár – vágott vissza O'Donoghon Patrick.

Ekkor közbe szólott Tudor Brown.

– Ön láthatja, uram, hogy nem tehetek róla, ha kivánsága nem teljesül – mondá Eriknek. – Legokosabb lesz; ha ki-ki folytatja békességesen a maga útját.

– Miért ki-ki a maga útját?... Nem természetesebb, ha együtt megyünk, míg valamely művelt országba érkezünk, hogy a törvény előtt intézzük el vitás ügyünket? – viszonzá az *Alaska* ifjú kapitánya.

– Nekem magával nincs semmi vitás ügyem, ahhoz pedig, hogy együtt hajózzunk, se kedvem, se szükségem nincsen – felelé Tudor Brown, s le akart szállani a hidról.

Erik intett a kezével, hogy maradjon még ott.

– *Albatros* tulajdonosa – kiáltá harsány hangon – én, mint a tengerészeti rendőrség egyik tagja, felszólítom önt, hogy haladéktalanul igazolja magát... Bocsássa rendelkezésemre okmányait!

Tudor Brown szóra se méltatta ezt a felszólítást... egyszerűen lement a hid lépesőjén. A másik ember utána.

Erik várt két percig, aztán folytatá:

– *Albatros* tulajdonosa, én önt azzal vádolom, hogy hajómat a Seinszigetnél gonosz tervvel zátonyra juttatta, s követelem, hogy e gaztettéről törvényes fórum előtt számot adjon... Ha pedig erre nem hajlandó, majd elégtételt szerzek magam – erővel.

– Próbálja meg, ha van hozzá bátorsága! – kiáltá vissza Tudor Brown, s jelt adott, hogy a hajó tovább menjen.

Az *Albatros* gőzsípja megszólalt, s teljes gőzerővel indult az északi sark felé.

Az *Alaska* üldözőbe vette.

TIZENNYOLCZADIK FEJEZET. Ágyudörgések.

Erik mihelyt kiadta a rendeletet, hogy az *Albatrost* üldözni kell, egyúttal azt is elrendelte, hogy a hajó elő részén elhelyezett ágyut meg kell tölteni, s lövésre előkészíteni. Ez természetesen hosszabb időt vett igénybe, s ez alatt az *Albatros* jócskán előre haladt. Pompás egy hajó volt az is; most tűnt ki ebben a hajszában. Azért Erik még nem süttette el az ágyut, mert a lőtávolon kívül eső *Albatros*nak nem árthatott. Ő is teljes gőzerővel haladt előre, mindazonáltal a távolság az üldözött és üldöző hajók között több óra hosszán át nem csökkent.

Mindenesetre szerfölött kockázatos volt ez a merész támadás, mert rengeteg sok szénfogyasztással jár, s ha hogy sikertelen marad, a biztos pusztulásnak néznek elébe. Mindezt jól megfontolta Erik, s mielőtt e végső eszközhöz folyamodott volna, szóvá tette a hajó népsége előtt:

– Barátaim, tudjátok, hogy minő alávaló módon akart mindnyájunkat tönkretenni az *Albatros* tulajdonosa, midőn a Sein-sziget közelében levő szirteket eltüntette a térképről. Nyugton hagyjuk-e őt, hogy újabb ármánykodással törjön vesztünkre, vagy üldözőbe vegyük őt, s lehetőleg ártalmatlanná tegyük, mielőtt ő csalna minket lépre az éjjeli sötétségben? Nem titkolom előttetek, hogy minő kockázatos, sőt veszélyes ez a vállalat, ha esetleg meddő találna maradni, épen azért reátok bízom, hogy döntsétek el: üldözzük-e az *Albatrost*, vagy ne?

A matrózok egymás között halkán tanakodtak s végül megbízták Hersebom gazdát, hogy megállapodásukat adja a kapitánynak tudtára.

– A legénységnek az a kívánsága, hogy az *Alaska* üldözze tovább azt a gazembert – mondá nyugodtan Hersebom.

– Helyes! – kiáltott fel Erik. – Akkor hát előre, hogy egérutat ne vehessen.

Mihelyt az esti homály alászállott a tengerre, az *Alaska* villamos fényét reávetette a minden áron menekülni iparkodó *Albatros*ra, hogy egész éjen át folyton szemmel tarthassák. A két hajó között a távolság még mindig nem csökkent; az *Albatros* a sarkpont felé vette útját. Másnap délben az *Alaska* 78°21'14" északi szélesség és 98° hosszúság alatt volt.

Az úszó jéghegyek mind sűrűbben kezdettek mutatkozni. Az *Alaska* jégtörő páncél-orrának jó hasznát vették, mint akkor, mikor a Baffin-tengeren jöttek keresztül. Erik úgy intézte a hajó menetét, hogy az

Albatros ne vehessen egérutat kelet felé, minden áron oldalba akarta fogni.

Most már a Tudor Brown hajója sem haladhatott olyan gyorsan, minduntalan jéghegyek meredeztek ellenébe, s elül-hátul veszélyes ellenség ellen kellett védekeznie.

Erik csak várta, leste a kínálkozó alkalmat, hogy hirtelen neki szorítsa az *Albatrost* valamely jégtorlasznak.

Erik az árboczkosárból az *Albatros* minden mozdulatát figyelemmel kísérte, hogy a kellő időben intézkedhessen. Egyszer csak látja, hogy az *Albatros* egy öbölszerű nyílásba háttal befordul, s úgy les a közeledő *Alaskára*, mint a vadállat a zsákmányára.

Az ifjú kapitány még le sem ért a hajó hidjára, midőn egy golyó süvített el az árboczok felett.

Így hát az *Albatros* kezdette meg az ágyuzást.

– Annál jobb – mondá Erik – annál jobb, hogy ő kezdette meg.

Ágyuszóra ágyuszóval felelt ő is, de nem volt szerencsésebb Tudor Brownnál. A golyó nem ért az *Albatros*nak; magasan repült el felette. Az *Albatros* második golyója két matrózt ölt meg, viszont az *Alaska* ágyúja rést ütött a hajó oldalán.

Ezenközben a két hajó félelmesen közeledett egymáshoz, hogy élet-halál harcot vívjon egymással, midőn az ágyudörgések közé távoli mennydörgés zaja vegyült. Az ég kelet felől kezdett hirtelen beborulni.

Óriási vihar közeledett... Vajjon azért-e, hogy az *Albatros* elmenekülhessen? Erik szörnyen megijedt erre a gondolatra. Minden áron hozzá akart féni az *Albatros*hoz. A hajón levőket sietősen felfegyverzette, késeket, puskákat osztogatott szét közöttük, teljes gőzerővel rontott neki a yachtnak.

Tudor Brown folyton hátrált az *Alaska* elől, nyilván érezte, hogy a küzdelemben neki kell a rövidebbet húznia. A nyílt tengerre akart kijutni az öbölből, hogy nyakra-főre elvitorlázzon.

Erik látszólag nem tett e szándéka ellenében semmit, elnézte, hogy az öböl kijárata felé irányítsa a hajót, de a mint épen neki vágott a kijárónak, az *Alaska* nyilsebesen, iszonyú erővel oldalba fogta az *Albatrost*.

Irtózatos léket ütött rajta... Ezt ugyan ki nem heveri egyhamar a Tudor Brown yachtja... Az *Alaskának* nem történt semmi baja; hatalmas jégtörőjével a második támadásra készült, csak hogy erre már nem maradt ideje, mert a vihar rettentő erővel kitört.

Nem volt emberi hatalom, mely ezzel az orkánnal daczolhatott volna!... A hullámok szilaj erővel csapkodtak, jégdarabok hullottak a hajóra, az árboczok recsegték-ropogtak, az egész hajó mintha reszketett volna min-

den porcikájában... A fülsiketítő zaj, a vak sötétség megremegtette volna még a legbátrabb embert is.

Az *Albatros*nak nem volt se hire, se hamva a közelben. Ki tudja, mi történt vele? Erik belátta, hogy a harcot tovább folytatni lehetetlenség, igyekezett hajóját az öbölbe terelni, hogy ott bevárják az orkán lecsendesedését.

Nagyon tévedtek, mikor azt hitték, hogy ott teljes biztonságban lehetnek. A tenger sodró árja ez öbölbe halmozott össze rengeteg sok úszó jégtömböt, valósággal körültorlaszolta az *Alaskát*, sőt a torlasz hova tovább nőtt, s a hajó fedélzetére zúdult. Az iszonyú súly alatt mind alább sülyedt az *Alaska* bal oldala, félelmesen ropogtak a vitorlák.

Erik egy pillanatig sem késett, hanem kiadta nyomban a parancsot, hogy mindenki fogjon hozzá, ő maga volt az első és serény kézzel, szigonyokkal és vasrudakkal taszították le a jégtömböket. Emberi erőt meghaladó volt ez a munka, mert a min órák hosszáig fáradoztak, azt egy-egy rémítő szélfuvás mind meghiusította, mert újra reázúdult az *Alaskára* a jég, mindazonáltal öt óráig tartó szakadatlan, megfeszített munka után úgy, a hogy biztonságba helyezték a hajót újabb jégtorlódás ellenében.

A kimerült legénység vacsorához ült. Erik bőségesen osztatott ki közöttük theát és rumot. Éppen javában vacsoráltak, midőn az *Alaska* újfent alapjában megrendült, minden ízében recsegett és ropogott.

A matrózok közül néhányan kimondhatatlan félelemtől üzetve a hajó körül torlódo jégrakásra ugráltak a hajó fedélzetéről... Kétségbeesett jajveszékélésük utóbb beleveszett az orkán üvöltésébe...

Ezeknek a szerencsétleneknek a megmentésére senki sem mehetett.

Az *Alaska* rettentő ide-oda ingadozás után visszanyerte súlyegyenét, s a veszély, melytől tartottak, hogy a hajó felfordul és elmerül, szerencsésen elmúlt. A tanuság intő például szolgálhatott a többi matrózoknak, hogy fejkvesztve ne cselekedjenek, hanem híven teljesítsék a kapitány parancsait, s legyen iránta több bizodalruk.

Erik így szólott az *Alaska* legénységéhez:

– Láthatjátok, barátaim, hogy a hajót egyelőre nem hagyhatjuk el, csak a végső szükségben fogunk partra szállani, mert kötelességünk, hogy hajónk megmentésére mindent elkövessünk. Ha az *Alaskát* elveszíténők, siralmas sora várna reánk ezen a jégtömegben. Csak akkor hagyjuk el az *Alaskát*, ha alásülyedését immár emberi erővel meg nem akadályozhatjuk. Ettől egyelőre nem kell félnünk. Azért hát csak vacsoráljunk tovább, a helyzet majd eldönti, hogy mitevők leszünk.

Az ifjú kapitány e nyugodt szavai lelket öntöttek még a félénkekbe is. Visszatértek a hajóaljba és folytatták a vacsorát.

Ekkor Erik magához intette Hersebom gazdát, s azt mondta neki, hogy Klaaszt, a kutyáját oldozza el lánczáról, s kövesse őt.

– A jégmezőre megyünk, hogy azokat a szerencsétleneket visszahozzuk a hajóra. Nem szabad őket elhagynunk a nyomorúságban.

Hersebom rögtön engedelmeskedett a kapitánynak.

A jégtorlaszon áthaladva néhány ezer lépésre lehettek már az *Alaskától*, midőn irtózatos ropogás, zúgás állította meg őket. Tátongó feketeség látszott tőlük, mintegy húsz-harmincz lépésnyire... A tenger vize volt...

Mi történt?...

Rögtön megfordultak, keresték azt az odut, hová a vihar kitörése után élelmiszereket hordottak ki a hajóról... Azt megtalálták, minden rendben volt, aztán keresték az *Alaskát*, de nem látták sehol...

Nem akartak hinni a szemeiknek!... Talán gonosz álom rémítgeti őket?

Azt hitték; hogy az *Alaska* elsülyedt... Ebben ugyancsak nem lett volna semmi csodálni való...

Ámde a mint jobban körülnéztek, minden olyan újnak, különösnek tünt fel... Mintha más vidéken járnának. Sehol semmi nyoma annak a rengeteg jégtorlasznak, mely az öbölbe zárta az *Alaskát*...

Erik az öböl felé vette az irányt, gyorsan, izgatottan haladt, Hersebom némán követte őt.

Mintegy négy-öt kilométernyire haladhattak, sehol semmi jégtorlódás, a tenger tajtékzó hullámai verdesték a partot, a hegyfoknak, mely mellett az öböl volt – se hire, se hamva...

Erik megállott. Most már tudott mindent. Megragadta Hersebom kezét s így szólott hozzá:

– Atyám, önnek megmondhatom az igazat... Az a jégmező, melyen jelenleg állunk, elszakadt a hegyfoktól, el az *Alaskától*, s mi e jégmező hátán úszunk. Szigeten vagyunk, atyám, mely néhány kilométer hosszú, jég-talapzata pedig néhány száz méter vastag és ezt a szigetet hajtja a vihar karja!

TIZENKILENCZEDIK FEJEZET. Puskalövések.

Éjfél után két óra tájban Erik és Hersebom holtramerülten tértek vissza oda, hova az élelmiszereket elrejtették volt, két tonna mögé húzódtak, a Klaasz meleg bundájához simulva igyekeztek kipihenni nagy fáradságukat a dermesztő hidegben.

Csakhamar elnyomta mindkettejüket az álom. Mikor fölbredtek, a nap már fenn ragyogott az égen, a szélvihar elült. A rengeteg jégtábla, melyen voltak, csaknem mozdulatlanok látszottak. A tengeren jéghegyek úsztak, még pedig irtóztató gyorsasággal, egymásba csaptak, s a szilánkokra tördelőző jégkristályok csillogtak a nap fényében... Gyönyörű egy látvány volt!...

Hersebom gazdának egyébként valami túlságos fogékonysága nem volt a természet szépségei iránt, de most nem állhatta meg, hogy fel ne kiáltson:

– Be szép volna mindez, ha valamely hajó fedélzetéről nézhetné az ember!

– Nem gondolnám, – viszonzá Erik – ha ezt a hajóról látnók meg, elég gondunk volna, hogy valamelyes módon kikerüljünk. Nem igen érnénk rá, hogy gyönyörködjünk bennök. Ezen az úszó jégszigeten nyugodtan nézgethetjük.

Hersebom gazda szomorúan mosolygott. Erik pedig erővel is tréfálni szeretett volna.

– Nemde, szerencsések vagyunk, hogy éléskamránk is van? Nem félhetünk attól, hogy éhen veszünk. Húsz tonna kétszersült, egy csomó szárított hús, pálinka annyi, a mennyi kell, – ráadásul van két derék puskánk, lőporunk és elegendő töltényünk... Ugyan bizony mitől félhetnénk? Legrosszabb esetben néhány hétig kell várakoznunk, míg hajó vetődik utunkba, s az majd felvesz... Ha ugyan úgy nem találunk járnit, mint a «Hansa» hajótöröttjei!

– «Hansa» hajótöröttjei? – kérde Hersebom nagy kíváncsian.

– Azok – felelé Erik. – 1869-ben indult el a *Hansa* a sarkengerre. A legénység egy része, szakasztott úgy, mint mi, efféle úszó jégszigetre került. Szenük és élelmiszerük bőséggel lévén, mintegy hat és fél hónapig éltek az úszó jégmezőn, s végül Észak-Amerika partjára vetődve, partra szállottak.

– Hiszen ha mi is olyan szerencsések lennénk! – mondá Hersebom néhez sóhajjal. – Hanem úgy hinném, jó lenne, ha egyet-kettőt falnánk.

– Helyes, én is jócskán megéheztem már – viszonzá Erik.

Aztán hozzáláttak, az egyik tonnából kétszersültet, a másiktól szárított húst vettek elő; Hersebom gazda bicskájával a pálinkás hordócska fenekét megfúrta: volt enni, meg inni valójuk is.

Evés közben megszólalt Hersebom gazda:

– Aztán a «Hansa» hajótöröttjeinek az a jég-szigete volt akkora, mint a miénk?

– Szó sincs róla! Alig volt harmadfél kilométer hosszú, a miénk legalább is tíz-tizenkét kilométer – viszonzá Erik. – Aztán hat hónap alatt siralmasan megapadt; a hajótöröttek menedékhelyéig elhatoltak utoljára a hullámok. Csakhogy szerencsére volt egy meglehetősen nagy csolnakuk, azon aztán egyik jég-szigetről a másikra eveztek át, míg végre partot értek.

– Az már más, nekik hát csolnakjuk is volt, de nekünk nincsen!... Isten tudja, mi módon jutunk majd szárazföldre?...

– Az idő ad majd tanácsot – viszonzá Erik. – Egyelőre legokosabban cselekszünk, ha körülnézünk egy kissé új birodalmunkban.

Azonnal felszedelőzködtek, s egy jég-halom tetejére másztak fel, hogy onnan körülnézzenek. A jég-sziget legalább tizenkét, sőt tizenöt kilométer is lehetett egyik végétől a másikig. Olyan formája volt, mint holmi óriási czethalé. Szélességét még csak hozzávetőleg sem lehetett megállapítani a számos jég-halom miatt, melyek mindenfelől elzárták a szem határát. A szigetet mindenütt hó borította, helylyel-közzel lékeket láttak. Nyilván fókák tanyáztak ott, s időközönként kidugták a fejüket, hogy körülnézzenek, s hahogy veszélyt nem sejtene, a napon sütkérezzenek.

Erik és Hersebom a sziget partjának mentében haladtak, hogy egyúttal a tengert is folyton szemmel tartsák. Klaasz előre szaladt, folyton szimatolva; Erik figyelmesen vizsgálta a talaj minőségét, mintegy kutató, hogy vajjon mennyi ideig tart ki. Aggódva látott itt is ott is hatalmas repedéseket, melyek elárulták, hogy a tenger vizének romboló munkája egy perczig sem szünetel. Azért is vizsgálgatta oly gondosan Erik, hogy mihelyt a legszilárdabb pontot kiszemeli, oda viszi az élelmiszereket, mert azoknak biztonságba helyezése a szó szoros értelmében életkérdés volt reájok nézve.

Klaasz vidáman szaladgált előttük, igazi grönlandi kutya volt, e hóborította vidék tetszett neki módfelett, mintha emlékeztette volna Grönland hómezőire.

Egyszer csak megáll Erik, egy fekete pontra szegezve tekintetét, mely a hó között látszott. Azt hitte, hogy valamely fóka bukkant fel.

Nem volt az fóka, hanem – ember. VÉRborította, eszméletlenül hevert a hóban. A ruhája nem mutatta, hogy az *Alaska* valamelyik szökevény mat-

róza lehet. Erik hozzá sietett, felemelte az eszméletlen ember fejét, rőt haja arczára csapzott, belapult orra olyan volt, mint a szerecseneké...

Erik szive hevesen kezdett dobogni... Izgatottan gombolta ki a ruháját, az ingét, nem azért, hogy szive dobogását hallgassa; hanem azt a bizonyos nevet kereste a mellén... azt a nevet...

Ott volt... a kék pontok betűk alakjában sorakoztak a mellén:

«O'Donohan Patrick *Cynthia*».

És annak az embernek a szíve még dobogott... élt még!... A fején vérző seb, a vállán és mellén erős zúzódás nyomai... Ezért vesztette volt el az eszméletét.

– Vigyük őt oda, hol az élelmiszerek vannak, s eszméletre kell mindenáron térítenünk! – mondá Erik Hersebom gazdának.

Aztán halk hangon, mintha félne, hogy O'Donohan Patrick is hallja, hozzá tévé még:

– Apám, ez az, a kit évek óta keresek, ez O'Donohan Patrick. Ez az... és már-már elhagyja őt az élet...

Sajátságos is az ember! Ime, Erik megfeledkezett a helyzet kétségbeejtő voltáról, mihelyt felcsillant a remény, hogy ezt a régóta keresett titkot megtudhatja. Bezzeg másképen gondolkozott Hersebom. Mit törődött ő ezzel a titokkal...

– Ugyan mi hasznát vehetnők most – dörmögé kedvetlenül.

Erik megfogta a fejét és vállát, Hersebom a két lábát, s megindultak vele.

O'Donohan Patrick felnyitotta a szemeit... Nagyok lehettek a fájdalmai, mert felsziszent... Aztán halk hangon rebegé:

– Inni!...

Erik lefektette őt, s neki támasztá egy jégtömbnek a hátát, s pálinkás kulacsából szájába öntötte az éltető – neki bizonyára éltető – nedvet.

O'Donohan Patrick lassankint magához tért. Körülnézett s nagyot sóhajtván szólott:

– Hol van Jones?...

– Itt találtuk önt a jég hátán – felelé Erik. – Régóta fekszik itt?

– Nem tudom – mondá a sebesült nagy erőlködéssel. – Még inni akarok! – tördelél s reá szegezte szemeit mereven Erik arczára.

Újra ivott, s aztán hova-tovább beszélni is tudott.

– A vihar kitört, a hajó kezdett süllyedni... Néhányan elmenekültek a csolnakokon, a többiek odavesztek... Jones intett nekem, hogy menjek utána... egy kis lélekvesztőt eresztett le, abba szállottunk bele ketten... Pompás jószág volt... nem merült el... Csak mi értünk partra... mindenki elpusztult... A tenger nagyon gonosz volt... A hullámok minket ide-oda hánytak... eleget szenvedtünk... Végre kimászhattunk a partra... Ma reggel

elment Jones, hogy fókát lőjjön, vagy madarat... Nagyon éhesek voltunk... Azóta nem láttam őt...

– Az a Jones talán az *Albatros* egyik tisztje, nemde? – kérde Erik.

O'Donoghán Patrick szörnyen csodálkozott azon, hogy ilyesmit kérdezhet valaki.

– Nem, ő az *Albatros* gazdája és kapitánya.

– Hát nem a Tudor Browné az *Albatros*?

– Nem... nem tudom! – felelé akadozva O'Donoghán Patrick, – aztán gyanakodva nézett Erikre, mintha attól félne; hogy akaratlanul is eljárt a szája.

Erik többet is akart még tudni... Ó, még nagyon sokat akart ettől az embertől kérdezni.

– Látja, ön tegnap nem akart átjönni a hajómra, hogy együtt beszélgesünk, s a szerencsétlenség mégis csak összehozott minket, beszéljünk tehát komolyan és okosan! Látja, itt fekszik egy úszó jég-szigeten, meg van sebesülve, eszméletlenül találtam a hóban, azt hittem, hogy már halott. Mi ketten, a nevelő apám meg én mentettük meg önt, nekünk van élelmiszerünk, pálinkánk bőven. Nem kérdeztük, hogy ön ki és mi, gondját viseltük és gondját fogjuk viselni ezután is. Hát ennyi jóért ne érdemelnök meg, hogy őszinte legyen?

Az irlandi reá meresztette szemét Erik arczára, s észrevehették, hogy valami névtelen félelem, iszonyat szállja meg.

– Attól függ, hogy ön mit kérdez tőlem? – felelé hosszas hallgatás után.

– Arra magának könnyű lesz felelni! – mondá Erik mosolyt erőltetve ajkára, s a sebesültnék a kezét megfogta. – Hiszen tegnap is hallotta tőlem; a miért én erre a hosszú és nehéz tengeri útra keltem, az a titok. Ön jól tudja, hogy miről van szó! Látja, O'Donoghán Patrick, ön engem boldoggá tehet; az a titok olyan drága nékem: úgy-e bár, tud valamit arról a «bójé»-ra kitett gyerekekről? Vezessen engem nyomra, hogy hol találhatnám meg szüleimet?... Ne féljen semmitől! Nem félhet épen semmitől!

O'Donoghán úgy hallgatta Erik esdeklő szavait, mint egy darab fa: érzéketlenül és bután.

Aztán nagy-sokára megszólalt:

– De hátha olyan földre jutunk, a hol törvényszék van, a hol bírák vannak, s engem bajba találna keverni?

– Esküszöm, hogy soha sem teszem meg!... Mindenre esküszöm, a mi nékem szent! – kiáltá Erik izgatott hévvel. – Bárminő bűnt követett is ön el velem szemben, megigérem, hogy soha e miatt kérdőre nem vonom. De meg, ha esetleg tenni akarnám is, hiába való volna, mert húsz évvel ezelőtt történt dolgok a törvény előtt elavultak, azok miatt vádolni senkit sem lehet a törvény értelmében.

– Igazán? – kérde O’Donaghan, s mintha e percztől kezdve a szíve is kezdett volna megnyilni. – Pedig Jones azt mondotta, hogy az *Alaskát* a rendőrség küldte, hogy engemet elfogjon, s törvény elé állítson, s ön is ilyesmit mondott tegnap.

– Jones csak rémítgetni akarta önt, mert neki bizonyára nagy szüksége van arra, hogy O’Donaghan Patrick hallgasson.

– Bizony van! – felelé az irlandi, – nagyon is szüksége van arra. Hogy tudta meg ön azt, hogy a titokba én is bele vagyok avatva? – kérde Eriktől.

– Bowles, a *Red Anchor* korcsmárosa meg a felesége mesélték, hogy ön gyakran emlegette a «bójéra kitett gyermekeket».

– Igaz!

O’Donaghan Patrick hosszasan eltűnődött.

– Önt igazán nem a rendőrség küldötte, igazán nem? – kérde jó idő múlva.

– Természetes, hogy nem! Még csak gondolatnak is badarság! Én a magam jószántából jöttem, égő vágy űzött, epedett a lelkem a bizonyosságért: hol a szülőföldem, kik a szüleim?

O’Donaghan Patrick ajkán álnok mosoly játszadozott.

– No lám; hát csak ezt szeretné megtudni? Nos, én erre csakugyan meg tudnék felelni. Az ám, én megmondhatnám.

– Mondja meg, ó mondja meg nekem, O’Donaghan Patrick! – kérte Erik reszketve az izgatottságtól. – Mondja meg, s én megbocsátom önnek mindazokat a kínokat, miket nekem okozott, elfelejték mindent, mindent!

Az irlandi a kulacsra pillantott. Inni szeretett volna.

– Az ember torka kiszárad, ha annyit beszél. Szívesen kortyintaná, ha volna mit.

– Már nincs több benne, de mindjárt hozatok, két hordó pálinkánk van.

Intett Hersebomnak, a ki rögtön elsietett a kulacsral, hogy megtöltse újra.

– Nemsokára itt lesz a pálinka – folytatá Erik a sebesülthöz fordulva. – Beszéljen, derék barátom, ne legyen irántam bizalmatlan! Képzelve el, minő helyzetben vagyok én! Soha sem ismertem hazámat, szüleimet; keresem őket évek óta, s íme most reá találok arra az emberre, a ki megmondhatja nekem. Hát van-e szív abban, a kít a haláltól mentek meg, s még most sem vezet nyomra, nem mondja meg? Hát nem rettenetes dolog ez? Hiszen nem kérek olyan dolgot, a mi lehetetlen? Nem kívánom azt, hogy bűnvallomást tegyen, ha ugyan nyomja valami a lelkiismeretét! Csak egy szócskát mondjon, melynek a révén megtudom, hogy hol keressem hazámat, szüleimet!

– Isten bizony, ennyit már csak megtehetek, ha örömét leli benne – szólalt meg O’Donaghan Patrick szemmel láthatólag meghatottan. – Ön

bizonyára fogja tudni, hogy a *Cynthián* voltam hajóinas. – Ekkor hirtelen megállott.

Erik mohón leste minden szavát. Valahára megtudja tehát? A talány megfejtése következik? Megtudja szüleinek és hazájának a nevét?... O'Donoghán Patrick ösztönszerűleg is a kulacsot kereste... ekkor hirtelen szemei egy pontra szegződtek mereven, s mint az iskolás gyermek, oly félénken kiáltott fel:

– Jones!... ott!... – vége volt a beszélő kedvének.

Erik hátra fordult és Tudor Brownt pillantotta meg, a mint egy jégfalom mellől feltűnt. Jones és Tudor Brown tehát egy és ugyanaz a személy volt.

Ebben a pillanatban nyomban egymásután két puskának a ropogása hallatszott.

Tudor Brown golyója O'Donoghán Patricknak a szívébe fúródott. Az irlandi lehullott a földre.

Mielőtt azonban másodszor elsüthette volna puskáját, egy másik golyó homlokon találta Tudor Brownt. Arczczal előre bukott.

– Jól cselekedtem, hogy útközben visszatértem, a mint a hóban megpillantottam a gyanús lábnyomokat – mondá Hersebom gazda, s közeledett Erik felé, kezében a puskája csöve még füstölgött.

HUSZADIK FEJEZET.

A sark-körüli út vége.

Erik kétségbeesetten roskadt térdre O'Donoghán Patrick mellé, tapogatta a szíve táját, ó, ha életet lehelhetett volna beléje! Az írlandi most már igazán meghalt, s vele együtt az a titok.

Tudor Brown is rövid ideig vergődött, mindvégig görcsösen szorongatta kezében a puskát, meghalt egy árva szó nélkül.

– Atyám, mit tett ön? – kiáltott fel keserűen Erik. – Miért oltotta ki reményem utolsó szikráját? Nem lett volna jobb, ha ketten megrohanjuk és elfogjuk őt?

– Azt hiszed, hogy lett volna arra elég időnk? – felelé Hersebom. – A második golyót neked szánta, szentül meg vagyok arról győződve. Megboszultam ennek a szerencsétlen áldozatnak a halálát, s meglakoltattam őt a Sein-szigetnél elkövetett gázságért s még ki tudja mennyi bűnért, a mi lelkét nyomhatta. A mit tettem, azt jól tettem. A minémű helyzetben most vagyunk, mit törődöm a te titkoddal, fiam? Isten segítségére van most a legfőbb szükségünk.

Alighogy szavait befejezte, a tenger felől ágyúdörgés hallatszott. Az ember bizvást azt hihette, hogy a két puskaropogásra jött válaszul.

– Az *Alaska* ágyúja! Meg vagyunk mentve! – kiáltott fel Erik, s szaladott egy jéghegom tetejére, hogy a tengerre nézhessen. Erik a sok uszó jéghegytől nem láthatott semmit. Ezalatt Hersebom újra megtöltötte a puskáját s kilötte a levegőbe. Csaknem nyomban reá újra ágyúdörgés hallatszott.

Erik nyugat felől vékony füstoszlopot pillantott meg, s nemsokkal utóbb az egyik jéghegy mögöl előtűnt az *Alaska*. Teljes gőzerővel sietett a jég-sziget északi része felé.

Erik és Hersebom egymás kebelére roskadtak, sirtak és nevettek örömkömben; zsebkendőiket, sapkáikat lengették a hajó felé, s minden módon jelt akartak adni barátaiknak.

Az *Alaska* a part közelében horgonyt vetett, egy csónak a parthoz jött, s húsz percz mulva ők is a hajó fedélzetén voltak.

Szó ki nem mondhatja azt az örömet és boldogságot, mellyel Schwaryencrona doktor, Bredejord, Malárius és Ottó fogadták elveszettnek hitt barátaikat.

Mennyi elmesélni valójuk volt! Elmondták, hogy mekkora volt a hajón levőknek a kétségbeesése, mikor megtudták, hogy a jég-sziget az előfoktól elszakadt! Hogy kiáltozták a neveiket, hogy igyekeztek nyomukra jutni. Másnap a tenger egészen szabad volt az *Alaska* körül; a parancsnokságot átvette Bosewitz, a másod hajótiszt s nyomban kiadta a parancsot, hogy az úszó jégsziget irányába haladjon az *Alaska*. Nagyon veszélyes volt az út, mert számtalan úszó, rohanó jéghegy akadályozta az *Alaskát* előhaladásában, de a tenger árja segítségére jött, ragadta magával, s az ifju kapitány által kitűnően fegyelmezett legénység derekasan viselte magát. A szerencse is kedvezett nekik, mert kilencz óra tájban jelezték, hogy az úszó jégszigethez közelednek, aztán a két puskaropogás nyomra vezette a hajón levőket. Így kerülhetett csak vissza a hajóra a kapitány és Hersebom.

Hogy minő úton sietnek haza, a felől már nem volt kétség az *Alaskán*: egyenesen neki az Atlanti-oczeánnak, még pedig vitorlával, mert a szénnek meglehetősen híjával voltak már.

– Nem vitorlával! – mondá Erik. – Nekem egyéb tervem van, kettős is, ha kell. Egyik tervem az, hogy a jég-sziget úszó-hajójává tesszük az *Alaskát* mindaddig, a míg velünk egy úton halad. Így sem gőzre, sem vitorlára nem lesz szükségünk; a másik tervem az, hogy a szigeten szerezzük be a szükséges fűtőanyagot azalatt, míg az *Alaskát* húzza maga után.

A doktor mosolygott.

– Csak nem fedeztél fel valami kőszénbányát ott, fiam?

– Azt nem, de fókát annál többet; a fóka zsirja pedig kitűnő fűtőszer, lehet azzal gőzhajót is fűteni. Szerencsére hoztunk magunkkal olyan készüléket is, mellyel a fókazsirt fűtőanyagul használhatjuk.

Ebben hát megállapodtak. Azután a két halottat elsülyesztették a tengerben.

Ekkor az *Alaskát* odaerősítették az úszó sziget egyik végéhez. Így aztán se vitorlára, se gőzre nem volt szükségük, mégis gyorsan haladtak, no meg a jéghegyektől sem kellett félniök, az úszó-sziget megtisztította előttük a tengert. Idejük bőven akadt arra, hogy a szigeten fókákra halászszanak.

Néhány nap alatt roppant sokat ejtettek el. A szeneskamrákat a szó szoros értelmében fenéig megtöltötték. Volt tehát fűtőanyaguk is elegendő.

Ez alatt a rengeteg jég-sziget napról-napra apadott, fogyott: a víz és a nap sugarai emésztették szüntelenül. Hova-tovább közeledett a pillanat, mikor az egész szétmállik, s a hatalmas szigetből úszó jégtömb lesz.

Erik nem várta be ezt a pillanatot, hanem idején gondoskodott arról, hogy Nowoja-Szemlján túl érve, nyugatnak vegyék az utat, s így szeptem-

ber 14-ikén szerencsésen kikötöttek Stockholmban, honnan ugyancsak az évnek februárjában indult el merész útjára az *Alaska*.

Így lőn vége a hét hónapig és négy napig tartó első sarkkörüli utazásnak, melyet egy huszonegy éves ifju vezetett.

A Nordenskiöld-féle nagy expedíció daczára is óriási feltűnést keltett ez a bámulatos utazás nemcsak Norvégiában, hanem az egész világon. Egyelőre még hallgattak róla az ujságok, mert hogy nagyon hihetetlennek tűnt fel, mindazonáltal nyíltan kételkedni benne csak egyetlenegy ember mert és ez – Kajsa kisasszony volt.

Látni kellett volna csak, minő kicsinylő ajkbiggyesztéssel hallgatta, mikor erről az utazásról volt a szó.

Nem is számítva azt, hogy mindjárt hazaérkezésükkor e szavakat kegyeskedett Erikhez intézni:

– Hála Istennek, valahára hát napirendre térünk a felett az unalmas tárgy felett, mert most már tény, hogy az a hirhedt irlandi meghalt.

Minő lelketlen, hideg szavak voltak ezek! Bezzeg más szavakkal, más szívvel várták Eriket Noroëban! Vanda elmesélte, hogy minő aggodalomban töltötték el az életüket, hogy minden gondolatuk a messze idegenben járó hajó utasainál járt; s hogy milyen kimondhatatlanul boldogok most, mikor szemtől-szemben láthatják őket. Erik nem érte el a célját, igaz, de ha erre a kedves családra gondol, akkor nincs oka bánatra. Ezek az egyszerű emberek őt igazán, szívök-lelkük egész melegével szeretik...

Igen... igen, megbecsüli a szeretetüket, s nem fogja jóságukat elfeledni soha. Majd lel alkalmat rá, hogy hosszabb időre ellátogasson hozzájuk.

A fjord szöke virága, a kedves Vanda olyan drága volt az ő szívének; a Hersebom gazda egyszerű háza eszébe juttatta gyermekkorát és megtelt a szive igaz boldogsággal, megtelt színültig.

Ezenközben pedig az *Alaska* csodálatos útja közbeszéd tárgya lőn. Épen oly tisztelettel beszéltek róla, mint akár a Végáról. Nordenskiöld nagy nevével együtt emlegették az ifjú Hersebom Erikét is. Stockholm kikötőjébe eljöttek a világ minden tájékáról a hajók, az idegenek mind látni szerették volna a híres utazót; Erik valóságos ünnepeltetés középpontjává lett; a tudós társulatok testületileg tisztelegtek nála és szerencsét kívántak neki merész útjához; a politikai körökben arról beszéltek, hogy Eriket és az *Alaska* személyzetét nemzeti jutalomban kell részesíteni.

Ez a sok dicséret, ez a sok lárma kellemetlenül érintette Eriket.

Ő legjobban tudta, hogy expedíciójának tulajdonképen való célja a maga személyes érdeke volt; s így a nyilvános ünnepeltetéshez neki semmi jogcíme nem lehet. Csak leste, várta az első kinálkozó alkalmat arra, hogy mindazt elmondhassa, a mi szívét nyomja, hadd tudja meg a

világ az igazat: hogy a sarktengeren ő tulajdonképen születésének és a *Cynthia* hajótörésének a titkát kereste – s fájdalom, nem találta meg.

Ez az alkalom nemsokára kínálkozott. Stockholm legelőkelőbb lapjának a tudósítója elment az *Alaska* fedélzetére, s beszélni óhajtott a fiatal kapitánynyal. Nem akart egyebet, mint elkérni tőle életrajzának az adatait, mert a lap legközelebbi számában óhajtották megírni.

Nos hát Erik kapott az alkalmon. Most már megmondja az igazat, hogy a nagy dicsőítésnek valahára véget vessen, hogy ne tekintsék őt érdemetlenül második Kolumbusz Kristófnak.

Elmondta leplezetlen őszinteséggel, hogy őt egy szegény noroëi halász fogta ki a tengerből, Malárius mester tanította, Schwaryencrona doktor Stockholmba hozta, iskolába járatta; aztán hogyan tudták meg New-Yorkban, hogy O'Donoghán Patrick ott volt a *Cynthián*, mikor az elsülyedt; hogy a *Véga* tudósítója irt erről az emberről; miként indult el az *Alaska*, miért változtatta meg az útját, hogyan jutott Lyakowba, szóval mindent őszintén elmondott, mert szégyelte, hogy őt a világ hősként dicsőíti, holott az egész dolog, a mit ő tett, nagyon egyszerű és nagyon természetes.

A reporter czeruzája csak szántotta, egyre gyorsabban szántotta a sorokat a papíron. Minden aprólékos adatot, évszámot, nevet feljegyzett. A tudósító szeme ragyogott és szíve dobogott... Hej, micsoda megható, érdekes tárczát fog ő ebből kanyarítani!

Másnap a legelterjedtebb svéd lap három teljes oldalon közölte az Erik életrajzát.

Az a szerénység, melylyel elmondotta, kettős értéket és érdekességet kölcsönzött egyéniségének, nem kicsinylették, hanem még inkább bámulták. Mohón olvasták mindenfelé, mint a legérdekesebb regényt, mert valóban regény volt az. A külföldi lapok mind szóról-szóra lefordították, s egy hét múlva Európa szerte olvasta millió meg millió ember.

Így jutott bele egyik párisi lapba is; ez a lap pedig a Varennes-utcza egyik régi házába, a második emeleti lakás szalonjának az asztalára került.

Egy gyászruhás, fehér hajú nő ült a szalonban, s egy tiszteletreméltó aggastyán. A hölgy nem volt öreg, haját a sok szenvedés festette időnek előtte fehérre; arczán végtelen szenvedés kifejezése. Előtte a himzőráma, keze gépiesen dolgozott, ő de lelke messze... messze kalandozott... Ki tudja, hol?

Az inas behozta a lapot s átadta az aggastyánnak.

Durrieu volt, az egykori nagykövet, s a Földrajzi Társaság egyik titkára: ugyanaz, a kivel Erik Brestben a préfet estélyén találkozott.

Nagyon természetes, hogy a midőn az ifjú svéd hajóskapitány életéről szóló tárczacikk olvasásába kezdett, rendkívül érdekesnek találta azt, s

roppant figyelemmel olvasta végig. Közben-közben mintha még sápadtabbá vált volna amúgy is elég sápadt arcza. Kezében reszketett a lap; annyira szemmel látható volt az izgatottsága, hogy a szalonban levő hölgynek is feltűnt.

– Atyám, ön rosszul van? – kérde tőle aggódva.

– Egy kicsit mintha nagyon meleg volna itt... tulságosan befűtöttek... Nincs semmi bajom... A szobámba megyek... muló baj, ne aggódjál, édes gyermekem – felelé Durrieu úr s azzal kiment a szalonból.

Az ujságot is elvitte. Nem akarta, hogy azt a dolgot olvassa, még ne tudjon róla semmit...! Mennyi remény és aggodás szállaná meg azt a sokat szenvedett; szegény jó szívet.

A hölgy néhányszor apja szobájának az ajtajához ment. Hallotta lépteinek zaját: az öreg fel és alá járt a szobájában; kinyitotta az ablakot, majd később valamicskével újra becsukta.

Körülbelül egy óra telhetett el. A hölgy benyitott apja szobájába, hogy meggyőződjék a felől: vajon nem komoly-e a baja.

Az aggastyán az íróasztala mellett ült és levelet irt.

HUSZONEGYEDIK FEJEZET. A Párisból jött levél.

És a mint írta, írta ezt a levelet, a szemei megteltek könnyel.

Erik azóta, hogy Stockholmba haza érkezett, minden áldott nap egy rakás levelet kapott a világ minden tájékáról. A tudós társulatok, valamint egyes emberek szerencsét kívántak neki, elhalmozták őt dicséretekkel, kitüntetésekkel, megválasztották dísz-tagnak.

Egy napon két levelet kapott Párisból. Az egyiket a Francia Földrajzi Társaság küldötte, felajánlotta neki és társainak dísz-oklevelét abból az alkalomból, hogy a sark-körüli utat, a mely eddig még senkinek sem sikerült, megtették.

A másik levél pecsétje első pillantásra feltűnt Eriknek.

E. D. betűk, körülötte pedig ez a két szó *Semper idem.*

Ugyanez a két betű és jelmondat állott a levélpapír egyik felén is. Durrieu úr írta ezt a levelet; szóról-szóra így hangzott:

– Kedves fiam, hadd szólítsam önt így már előre is. Épen az imént olvastam el az ön életrajzát, melyet egyik svéd lapból fordított valaki francziára. A mit olvastam, az egész valómból kiforgatott. Ha igaz, hogy önt ezelőtt huszonkét évvel egy noroëi halász fogta ki a tengerből Bergen környékén, hogy a bölcső, melyben feküdt, egy bójéra volt kikötve, s a bójén *Cynthia* név állott; s hogy ez a hajó 1858 október havában a Féroë sziget tájékán hajótörést szenvedett, s hogy önt főleg annak a matrónnak a felkeresése vezérelte, midőn a sarki expedícióra elindult... Oh, ha ez mind szóról-szóra igaz, (s mit nem adnék, ha csakugyan igaz volna!) kérve-kérem, rögtön táviratilag tudasson engemet. Minden pillanat drága, ó siessen, siessen!

Mert ha igaz, úgy tudd meg, hogy te az én édes unokám vagy!... Kimondhatatlan gyönyörűség még csak gondolatnak is!... Az én unokám, a kit évek óta siratok, a kinek a halála martír-kínokkal töltötte el huszonkét év óta egyetlen, drága leányomnak a szivét... A *Cynthia* temette el keserves, hosszú özvegységének egyetlen napsugarát, reményét, vigaszát...

Ha te volnál... ó ha te volnál a miénk, te a dicső, jeles ifjú...! Boldogságnak talán igen sok is volna! Nem is merek addig reá

gondolni, míg bizonyosságot nem tudok... Az életrajz minden adata megegyezik a szomorú esemény adataival. Igaznak kell lennie, hiszen néhai vőm szakasztott másának látszottál, mikor Brestben először megláttalak. Úgy megszerettelek első látásra..! Lehetetlenség, hogy ne lennél az én unokám.

Egyetlen szót kérek feleletül, de rögtön!... Míg az a szó meg nem érkezik, addig nem élek, nem akarok élni. Esdve kérek, fiam, siess a válasszal. Huszonkét évi szenvedésünk nevében kérek, tudass azonnal.

Durrieu E.

volt nagykövet. Paris, Varennes-utca 104.

E levélhez a következő irat volt csatolva. Erik dobogó szívvel olvasta, mohó kíváncsiság szállotta meg.

«Új-Orleánsban voltam francia nagykövet, midőn leányom: Katalin feleségül ment egy Durrieu György nevű francia fiatal emberhez; távoli rokonunk volt, ő is Bretagnei. Durrieu György bányamérnök volt. Azért jött Amerikába, hogy egy ujonnan felfedezett petróleumforrást kikémleljen; számított arra, hogy évekig ott marad. Eljárt a házamhoz, s mint honfitársamat, rokonomat, s különben is művelt ifjút szívesen fogadtam, apja gyermekkori kedves barátom volt. Később megkérte leányom kezét s én szívesen rájok adtam az áldásomat. Házasságuk után rövid időre engem váratlanul a rigai követséggel biztak meg, el kellett hagynom Amerikát, vőm azonban ott maradt az Egyesült-Államokban, fontos érdekek kötötték oda. El kellett leányomtól válnom. Kis fiuk született épen akkor, nagyapja és apja után *Emil-Henrik-György* névre keresztelték.

Hat hónappal utóbb vőm a bányában hirtelen meghalt. Szegény leányom husz éves korában özvegy sorára jutva, úgy a hogy rendezte az ügyeit s kicsiny fiával együtt felszállott a *Cynthia* nevű hajóra, mely Hamburgba indult. Haza sietett hozzám.

1858 október 7-ikén a *Cynthia* a Feroë-szigetektől keletre hajótörést szenvedett. A hajó eltűnése nagyon gyanús volt, maig sem tudták az okát kideríteni. A hajón uralkodó zűrzavarban szegény leányom a mentőcsónak felé közeledett; a kis gyermeket bölcsőstül együtt egy mentő-bojéra kötötték, de mielőtt leányom vagy bárki is megakadályozhatta volna, a bójé kicsúszott vagy valaki erővel ellökte s a tengeren tova úszott.

Leányom a hullámok közé akart ugrani; akarata ellenére, erőnek erejével mentették meg az életét... ájultan feküdt a

csónakban, csak akkor tért magához, mikor Feroë szigetén partra szállították. Élet és halál közt lebegett aztán... hála a derék matróz önfeláldozó jóságának, életben maradt, s a matróz hazahozta. Ezt a jólelkű embert Denmon Jánosnak hívták, a házamnál maradt holta napjáig, Kis-Ázsiában halt meg.

Sohasem mertünk józan elmével arra gondolni, hogy a szegény kis csecsemő életben maradt. Tudakozódtam Shetlandban, Bergenben, Feroë szigetén, mert egyáltalában nem hitték, hogy tovább juthatott volna az uszó bojé. A kutatásnak természetesen nem volt semmi eredménye. Noroë alighanem kívül esik a rendes közlekedés vonalán, különben tudomást szereztek volna ott is róla.

Mikor láttam, hogy unokámat fel nem lelhetem, minden gondom az én kétségbeesett leányomra irányult. Lelki és testi szenvedés sorvasztotta őt napról-napra. Megegett a szívem, ha reá néztem sápadt arczára. Kértem, hogy küldjenek keletre, magammal vittem őt, hogy feledje az irtózatot, én magam tudományos búvárkodásba merültem, hogy szintén feledjek... Hiába való volt minden buzgólkodásom, soha egy perczre sem tudtam elűzni lelkéből az árnyat. Két év óta itt élünk Franciaországban; vagy itt Parisban, vagy a Brest közelében levő Val-Férayban tartózkodunk, családunk ősi birtokán. Vajha a sors megengedné, hogy minél előbb itt ölhetném szívemre az én drága unokámat; leányom pedig régóta elsiratott, most is mindig emlegetett fiát? Még nem merek neki szólni, addig nem, míg biztosan tudok mindent. Feltámadás napja lesz az szegény, megtört szívének! Ha most mondanám meg s aztán csalódnia kellene, talán... megölné őt a csalódás...

Ma hétfő van, szombaton itt lehet a válasz.»

Erik az utolsó sorokat már nem látta, patakzott szeméből a könny. A szíve megtelt boldogsággal, s mégis, mintha félt volna, hogy hátha korán örül. És mégis, az adatok mind egy szálig megegyeznek, ó mily édes remény! Vajon elbizakodhatik-e benne? Van hazája, van édes anyja, s minő hazája! Erről álmodozott gyermek-elmével, erről a büszke, szabad hazáról, melynek története eltöltötte őt lelkesedéssel! Ez a haza a szabad eszmék főfészke, nagy szellemek szülőhelye, s a legújabb kor műveltségének zászlóvivője!

Attól félt, hogy talán mégis csak álmodik. Hiszen olyan sokszor kellett már az életben csalódnia. Sietett a doktorhoz, hogy tanácsot kérjen tőle.

A doktor figyelmesen végighallgatta a levelet és a melléje csatolt iratot. Gyakran tett egy-két megjegyzést s végül kitörő örömmel kiáltott fel:

– Itt a kétségnek még csak árnyékáról sem lehet szó; kedves fiam, te most az egyszer nem csalódhatol, fölleted családotad. Sürgönyözz rögtön nagyatyádnak.

– De mit?

– Azt, hogy holnap elindulsz, hogy minél előbb szivedre szorítsd nagyatyádat és keblére borulj édes anyádnak.

Az ifjú kapitány melegen szorította a jó doktor kezét dobogó szívére, s aztán kocsiba ült, s a táviróhivatalhoz sietett. Még aznap felült a vasutra, azon elment Malmöba, Svédország észak–nyugati határához, husz percz alatt átkelt a szoroson, Koppenhágában a belga-holland gyorsvonatra ült, Brüsszelen át Párisba sietett.

Szombaton este hét óraker, tehát hat nappal azután, hogy Durrieu a levelét megírta, az északi pályaudvaron várakozott izgatottan a brüsszeli gyorsvonatra... azon jött az unokája.

A vonat végre-valahára berobogott. A nagyapa és unokája öleltécsókolták egymást. Az utóbbi napok óta szüntelen egymásra gondoltak, s íme úgy tűnt fel a viszontlátás örömeiben, mintha örökké együtt lettek volna.

– Hát édes anyám – kérdé Erik.

– Nem mertem neki mindent megmondani fiam, míg itt nem látlak téged... – s az aggastyán arcza boldogságtól ragyogott; ajkáról olyan édesen hangzott ez a *te* szó!

– Még nem tudja?

– Sejti, fél és remél! Mikor a táviratot megkaptam, egyet-mást óvatosan tudtára adtam neki, hogy a hirtelen öröm végzetessé ne váljék. Mondtam, hogy az a bizonyos svéd tengerésztiszt, a kivel Brestben találkoztam, némi nyomra vezet... ó sokszor emlegettelek, fiam, tégedet! Nem tud tehát semmi bizonyosat, de vár valamire; anyai szívének sejteése megszólalt. Ma reggel minden erőmet össze kellett szednem, hogy izgatottságomat leplezzem. Jól láttam, hogy minden mozdulatomra figyel. Egyszer-kétszer, mintha kérdezni akart volna valamit tőlem. Félttem, hogy baja történhetik. Ma nem is mertem otthon ebédelni, hátha faggatni kezd...

Így beszélgetve siettek a kocsi felé.

Ez alatt Durrieuné a vareennes-úti ház szalonjában türelmetlenül várta atyja megérkezését. Elhatározta, hogy ebéd alatt felvilágosítást kér tőle. Már napok óta izgatottan látja apjának titkolózását, tudta, hogy Svédországból táviratot kapott, s az az egy-két szó, a mit atyjától hallott, a sejteések egész tengerét ébresztette fel benne. Nem tudta elképzelni, hogy miért titkolózik előtte az apja, holott eddig mindent megmondott neki.

– Talán valamivel meg akar engem lepni – tünődék magában.

Főleg tegnap és tegnapelőtt nagyon türelmetlen volt az apja; sajátságos örömtől ragyogott az arcza, hiába akarta titkolni, nem tudta. Vajon miért hozta szóba a *Cynthia* dolgát, holott arról sohasem szeretett vele beszélni? Hirtelen valami gondolat villant fel agyában; hátha nyomára jött a fiucskának... Neki ezt tudnia kell. Alig várja, hogy haza jöjjön. Megkérdézi tőle.

Mert Durrieuné sohasem mondott le teljesen arról a reményről, hogy fiát megtalálja. Ó az anyai szív nagyon makacs az ő reménykedésében! Ha ott látja gyermekét a ravatalon s tudja, hogy soha fel nem keltheti síri álmából: még akkor is hisz a csodában, hátha feltámad a kis halott...

Durrieuné szive féltékenyen őrizte a reményt, hogy látni fogja még régóta elvesztett fiacskáját... Olyan elevenen élt lelkében minden mozzanata annak a szörnyű katasztrófának! Mikor a *Cynthia* sülyedni kezdett... látta a gyermek kedves arczát, feküdt a bölcsőben, aludt... aztán reá erősítették a bojéra... hullám csapott a hajóra, nagy volt a zűrzavar, a matrózok fejüket vesztve szaladtak ide s tova; egyszer csak az ár elragadja a bojét, rajta a gyermeket!...

Aztán elsötétült előtte a világ. Eszméletlenül rogyott össze, többre nem emlékszik! Irtózatos volt a felébredés! A kétségbeesés kínos órái, gyötrelmes napjai, mind-mind megelevenedtek most, hogy átszenvedje újra a kimondhatatlan kínokat... Csaknem egy negyedszázadig tartó mártíromság jutott ki szegénynek osztályrészeül.

Hányszor eltünődött e hosszú idő alatt! Ha most élne, már futkározna... most meg iskolába járó gyermek volna... aztán felserdült ifjú... Avagy talán valahol messze tőle él és olyan, mint a minőnek ő látja lelke szemeivel... És nem volt a világnak semmi hatalma, a mi szivéből a remény gyökérszállait ki tudta volna tépni.

Ezek a gondolatok foglalkoztatták elméjét most is, midőn atyját várta.

Durrieu úr belépett a szobába, s utána egy ifjú ember jött. Az aggasztán ezekkel a szavakkal mutatta be:

– Nézd, leányom, bemutatom neked Erik urat, a kiről neked annyiszor beszéltem, épen most érkezett Párisba. A Földrajzi Társaság díszoklevéllel tüntette ki őt. Itt tartózkodása alatt a mi szívesen látott vendégünk lesz:

Jövet a kocsiban úgy beszélték meg a dolgot, hogy Erik egyelőre Hersebom Erik marad. Később majd szóba hozza, hogy Noroëban a tengerről kifogtak egy gyermeket, s így aztán lassan a titokról lehull a lepel. Csakhogy a mint szemtől-szembe láthatta az édes anyját – megfélekedezett a szerepről, a mit játszania kellett volna. Halálos sápadtság lepte el az arczát, s mélyen meghajlott előtte. Egy árva szót sem tudott szólani.

A hölgy felkelt a székről, jóságos tekintettel nézett reá... s aztán szeméibe fény szökött, ajka remegett s ölelésre tárta karját:

– Fiam!... Ön az én fiam! – így kiáltott fel.

Aztán még közelebb lépett hozzá:

– Igen, igen, te az én fiam vagy! Szakasztott mása az édes apádnak!

Erik zokogott kimondhatlan boldogságában, térdre roskadt édes anyja előtt, a ki keze közé fogta fejét és végtelen meghatottsággal megcsókolta a homlokát.

HUSZONKETTEDIK FEJEZET. Val-Féray-ban. – Befejezés.

Egy hónappal utóbb Val-Féray-ban, Durrieu úr jószágán, Brest közelében találjuk a Hersebom családot. Durrieuné kívánta, hogy eljöjjenek, hogy ismerkedjék meg azzal a derék családdal, mely nemcsak hajlékát és kenyérét, hanem szívéét is megosztotta fiával. A noroëi egyszerű emberekkel együtt még mások is eljöttek Franciaországba: Schwaryencrona doktor, Kajsa, Bredejord és Malárius mester. A bájos fekvésű falusi úri lakban bizonyára jobban érezték magukat a norvég vendégek, mint a varenes-utcza lakásban érezték volna. El-elsétálgattak az erdőben, beszélgetésük tárgya természetesen Erik és szülei voltak; a történetnek rejtelmes, titkoszerű részleteit találgatták. Végül is bele kellett nyugodniok, hogy egészen sohasem fog kiderülni, no de azért váltig kérdezték:

– Vajon ki és mi volt Tudor Brown? Mi készthette őt arra, hogy O'Donoghán Patrickot mindenáron elrejtse Erik előtt. A nyomorult irländi matröz egyetlen szava megfejtette ezt a titkot: ugyanis *Jonesnek* szólította, midőn a háttérben megpillantotta volt, tehát valójában nem Tudor Brownnak hívták, hanem Jonesnek. Nos hát ez a Noah Jones volt Erik apjának az üzlettársa az ujonnan felfedezett pensylvániai petroleum-források kihasználásában.

Erre vonatkozólag a következő felvilágosítást adta Durrieu úr Erik barátainak:

– Vőm néhány hónappal házassága előtt Harisburg mellett egy petroleum-forrást fedezett fel. Nem volt elegendő pénze arra, hogy azt kiaknázza, s így attól félt, hogy egészen elesik attól. A véletlen úgy akarta, hogy megismerkedett egy Noah Jones nevű emberrel. For-Westi marhakupecznek adta ki magát, de – a mint később kiderült – valójában rabszolgakereskedő volt. Ez az ember vállalkozott arra, hogy a *Vandalia* nevű petroleum-forrásának kihasználásához szükséges pénzt belefekteti az üzletbe. Szabályszerűen szerződést kötöttek. Boldogult vőm az efféle üzleti dolgokban meglehetősen járatlan volt; ő lelkiismeretesen elvégezte mindazokat a munkákat, a mikhez mint mérnök értett, az üzleti adminisztrációt társa vezette. Az a bizonyos szerződés itt van nálam.

Ime a lényegesebb pontjai:

« ...3. §. A *Vandalia* forrás Durrieu György, a feltaláló és Noah Jones üzemvezető osztatlan tulajdona.

4. §. Az üzem vezetésének minden ágát Noah Jones intézi; ő gondoskodik a petroleum értékesítéséről, ő köt üzleteket s évenként egyszer tartozik beszámolni, s a tiszta jövedelmet üzlettársával megosztani. A műszaki munkálatok vezetése a Durrieu kötelessége.

5. §. Ha az üzlettársak egyike vagy másika el akarná örökön adni a maga részét, először a résztulajdonosnak kell megvételre felajánlania, a ki három hónap letelte alatt nyilatkozni tartozik, hogy megveszi-e vagy nem: ha megveszi, ő lesz a forrás egyedüli tulajdonosa.

6. §. Az üzlettársaknak csak gyermekei tarthatnak igényt, a tulajdonosok esetleges halála esetén apjuk jogára; ha egyik társ meghal, s törvényes gyermekei nincsenek; a forrás az életben maradt üzlettársra száll, mint egyedüli tulajdonosra.»

Ezek voltak a szerződés leglényegesebb pontjai; ezt írta alá megboldogult vőm akkor, a mikor még nem is gondolt házasságra, s esze ágában sem lehetett, hogy a *Vandalia* forrás igazi aranybánya lesz. Noah Jones aligha nem jól tudta, hogy így fog történni. Elég az hozzá, hogy a szerződés megvolt, s mikor a kezdet minden nehézségét legyőzték, s György már elvette feleségül a leányomat, sőt fiacskájuk is született: egyszerre csak megindult a *Vandalia*-forrás üzlete. Kimeríthetetlen volt. Nemsokára nekem Rigába kellett költöznöm. Itt kaptam a megdöbbenő hírt, hogy vőmet halva találták a bányában. Állítólag a gyilkos gázok ölték meg. Leányom reá bizta az ügy rendezését egy ügyvédre. Noah Jones kötelezte magát, hogy tovább folytatván a forrás kiaknázását, félévenként letétbe helyezi a tiszta jövedelem felét volt üzlettársának fia javára az egyik newyorki banknál. Csakhogy az első félév letelte után egy krajczárt sem fizetett be. Leányom aztán hozzám sietett. A *Cynthia* elmerült, a csecsemő eltűnt. Így aztán Noah Jones maradt a *Vandalia* egyedüli tulajdonosa. Évenként mintegy százhatvanezer forint lehetett a jövedelme.

– Sohasem gyanakodtak reá, hogy neki is része lehetett a *Cynthia* elszüllesztésében? – kérde Bredejord.

– Gyanakodni gyanakodtam reá már az első pillanattól kezdve, de hát mit értem a pusztá gyanúval? A törvény bizonyítékot kíván, azt pedig nem szerezhettem sehol. Perindítás sem vezetett volna célhoz, mert nem lakván Amerikában, az igazságszolgáltatás nagyon bonyolódott az ilyen esetekben, de főleg szegény leányom sorsa tartóztatott ettől vissza. Miért izgassam őt minduntalan ezzel a dologgal, holott szerettem volna, hogy feledje némileg. Hallgattam tehát. Különben is talán helyesen cselekedtem így; aligha lett volna eredménye. Lám, még most is mily nehéz e szörnyű titok részleteit jymoiznunk.

– Vajon mi szerepe lehetett mindebben O'Donoghán Patricknak? – veté fel a kérdést Schwaryencrona doktor.

– Én azt hiszem, hogy ennek a kiderítésén hiába törjük a fejünket. Legfeljebb sejthetjük. Annyit tudunk, hogy O'Donoghán Patrick abban az időben hajó-inas volt a *Cynthián*. Az első osztályú utasokat szolgálta ki; így valószínűleg tudta leányom nevét, s azt, hogy hova megy: nyomra vezethette volna tehát azt, a ki ez iránt kérdezősködik nála. Hanem örökké titok marad, hogy nem vett-e tényleges részt a *Cynthia* balesetében, nem ő volt-e azzal megbízva, hogy a *bojét* a tengerre kiteszi? szóval nem volt-e ő is részes a gaztettben? Annyi bizonyos, hogy a «bojéra kitett gyermeket» gyakran emlegette s ezért pénzt kapott titkon valakitől, s az a valaki Noah Jones volt, vagy a mint magát nevezte: Tudor Brown. O'Donoghán Patrick vallomása nagyon is terhelő lett volna Noah Jonesre, azért igyekezett őt New-Yorkból is oly hirtelen eltüntetni, mert alighanem ő volt az a titkos látogató, a ki figyelmeztette őt, hogy baj van, s jó lesz, ha egy időre nyomtalanul eltűnik, míg a *Cynthia* dolgáról megint nem beszél a világ.

– Mindez nagyon valószínű – veté közbe Bredejord – minden adat megerősíti. Mikor Schwaryencrona barátom először tette közhírré a lapokban, akkor tűnt el O'Donoghán Patrick. Mikor díjat tűzött ki a fejére, illetve neki magának jutalmat ígért, ha jelentkezik: eljött Tudor Brown, vagyis igazi nevén Noah Jones, s okmányokkal igazolta, hogy O'Donoghán Patrick meghalt, a tenger fenekén aluszsza örök álmát. Nagy oka lehetett neki arra, hogy ezt tegye. Aztán jött a *Véga* tudósítása, hogy O'Donoghán Patrick él a szamojédek között. Az *Alaska* útra kelt, a Seinszigetnél Tudor Brown veszélybe döntötte, aztán megelőzte a sark-vidéken, s végül is kisziklott a körmeink közül – elnémult örökre a két bűntárs.

– Elvégre is célhoz értünk – mondá örömtől sugárzó arczczal Schwaryencrona. – Erik megtette a csodálatos utat, melyért a világ dicsőíti, még pedig méltán; megtalálta azokat a kiket keresett, szüleit...

– Ugy van – szólalt meg Durrieuné, s fiának büszke anyai örömmel simogatta a fejét – a dicsőség adta őt vissza nekünk, a gazok bűne megfosztott tőle, s az önök jósága karjaimba vezette őt, s híres emberré tette.

– No meg elvégre is az alávaló Noah Jones is tett vele valami jót – tevé hozzá Bredejord – megtette őt Amerika leggazdagabb emberének.

Mindnyájan csodálkozva néztek Bredejordra.

– Természetesen – folytatá a kiváló ügyvéd – Erik apja után a kimeríthetetlen *Vandalia* forrásnak ez idő szerint egyetlen örököse. Huszonkét év óta a fele jövedelem őt illeti meg; s mindehhez nem kell egyéb, mint bebizonyítanunk, hogy Durrieu Györgynek a fia. Nos hát mi fáradságunkba kerül ez? Nem tanúskodhatunk e mellett mind, a hányan itt vagyunk? Ha Noah Jonesnek esetleg gyermekei vannak, kártérítéssel tartoznak Eriknek

mindazért, a mivel őt atyjuk annyi éven át megkárosította. Nem marad az örökségből egy árva garasuk sem.

– Lám, lám a noroëi kis halászfíú egyszerre dúsgazdag emberré válik! – mondá jó akarattal mosolyogva Schwaryencrona doktor – kívánatos akár vőlegénynek is. A Földrajzi-Társaság dísztagja, világhírű utazó, ráadásul négyszázezer forint évi jövedelem ura, ilyen vőlegényt Stockholmban hiába keresnénk! Nos, Kajsa, mit szólasz te ehhez?

A kisasszony fülig pirult e szavak hallatára. A derék doktornak bizonyára sejtelve sem volt arról, hogy milyen kegyetlen szavakat mondott unokahugának. Mert bizony Kajsa kisasszony már szörnyen megbánta eddig is, hogy Erikkel olyan dölyfösen, sértőleg bánt évek hosszú során át. Csakhogy most már Erik nem törődött vele, most hogy megvetése többé nem fájhatott neki. Mióta tudta, hogy nem «talált gyermek», mintha a szemei is jobban felnyiltak volna, s jobban látta Kajsa szívének ürességét. Hideg udvariasságnál többet nem mutatott Kajsa kisasszony iránt, csupán annyit, a mennyivel Schwaryencrona unokahuga iránt tartozott.

Minő egészen más volt az érzelem, mely szívében mind bensőbbé és igazabbá vált Vanda irányában! Minő elragadóan bájos volt ez az egyszerű, de művelt lelkű leány; nehány nap múlva a falusias elfogultságot is egészen levetkőzte a finom és előkelő Durrieuné mellett. Szive jósága, egyenes, őszinte, szeretetre méltó egyénisége mindenkit meghódított; Durrieuné az első hét végén úgy nyilatkozott, hogy Vanda nélkül nem is tudna ellenni.

Erik rá akarta beszélni Hersebom gazdát, hogy háznépeستül együtt maradjon Bretagneban, vagy legalább Vandát hagyja ott édes anyjánál. A jámbor halászgazda nem volt hajlandó, hogy hazát cséréljen; száz emlék fűzte őket Noroëhoz, no meg öreg is már, nekik jobb lesz, ha otthon maradnak. Azt azonban kikötötték, hogy Erik minden esztendőben látogasson el hozzájuk, úgy aztán Vanda is itt maradhat Durrieuné asszony mellett.

Erik legalább Ottót szerette volna még ott fogni, csakhogy Ottó a világ kincseért sem akart megválni a halász-élettől, főleg pedig a len hajú, kék szemű Requildtől, a szomszédék leányától, mert hát közeledik karácsony s akkor, – ha Isten is úgy akarja – oltár elé vezet.

Malárius mesternek sem volt nagyralátó terve a híres utazás után; megmaradt továbbra is falusi tanítónak, buzgón készítette sajtó alá nagy botanikai munkáját: a «Sarkvidék flórája»-t, mely a Linné-Társaság költségén fog megjelenni.

Bredejord ügyvéd utolsó pere az volt, melyet Erik öröksége tárgyában indított. A *Vandalia* petroleum-forrásnak valósággal Erik lett a tulajdonosa, mert a jeles ügyvéd megnyerte a pert.

Erik dúsgazdag emberré lett, megvette az *Alaskát* s ez volt az ő kéj-yachtja. Minden esztendőben elment anyjával és Vandával Noroëba, hogy Hersebomékat meglátogassa. Törvény értelmében Durrieu Emil lón a neve, de övéi ezentúl is Eriknek hívták.

Anyjának is, meg neki is az volt a legédesebb óhajtása, hogy Vandát feleségül vegye; nos hát ez maholnap meg is fog történni.

Kajsa addig várt, addig várt – míg vén leány maradt. Schwaryencrona doktor, Bredejord és Hochstedt tanár minden este kártyáztatnak.

A doktor még most is olyan ügyetlenül whistezik, mint hajdanában; Bredejord boszantja egyszer:

– Nos öregem, mikor szándékozol már elküldeni nekem a Pliniust? – kérdé tőle hamiskás szemhunyorgatással. – Remélem, most már nem vitatod többé, hogy Erik irlandi származású?

A doktor megzavarodva néz reá egy pillanatig. Nyomban reá felkiált:

– Eh mit, a franczia köztársaság egyik volt elnöke az irlandi királyok családjának a sarjadéka volt. Abban sem volna semmi csodálni való, ha ugyanezt mondanók a Durrieu-családról is!

– Világos! – felelé Bredejord, – sőt annyira valószínű, mint az, hogy nemsokára elküldöm neked a Quintilianusomat!